

**COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE BİREYLERİN ÖLÜM KAYGISI, YAŞAMDA
ANLAM DÜZEYLERİ, COVID-19 KORKUSU VE UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN
HIV+ TANISI ALMA DURUMLARINA GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI**

AYŞE GÜL UÇMAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ AHMET SAPANCI

DÜZCE, 2023

**COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE BİREYLERİN ÖLÜM KAYGISI, YAŞAMDA
ANLAM DÜZEYLERİ, COVID-19 KORKUSU VE UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN
HIV+ TANISI ALMA DURUMLARINA GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI**

AYŞE GÜL UÇMAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ AHMET SAPANCI

DÜZCE, 2023

T.C.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE BİREYLERİN ÖLÜM KAYGISI, YAŞAMDA
ANLAM DÜZEYLERİ, COVID-19 KORKUSU VE UMUTSUZLUK
DÜZEYLERİNİN HIV+ TANISI ALMA DURUMLARINA GÖRE
KARŞILAŞTIRILMASI**

Ayşe Gül UÇMAN tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından
Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAPANCI

Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAPANCI

Düzce Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa Koç

Düzce Üniversitesi

Prof. Dr. Ali Haydar ŞAR

Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 25/07/2023

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

25 Temmuz 2023

Ayşe Gül UÇMAN

TEŞEKKÜR

06.02.2023 tarihinde 04:17'de meydana gelen, merkez üssü Kahramanmaraş Pazarcık olan depremde Hatay'da hayatını kaybedenlerin anısına...

Tez yazım sürecinde benden desteğini esirgemeyen, bilgileri ile yoluma ışık tutan kıymetli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAPANCI'ya teşekkürü borç bilirim. Tezimde HIV+ örneklem grubu ile çalışmamı sağlayan, veri toplama sürecinde bana her türlü maddi ve manevi desteği sunan, kendime rol model aldığım değerli hocam Doç. Dr. Nevin İNCE'ye sonsuz teşekkürler... Hiçbir sorumu yanıtsız bırakmayan, bilgisi ve mütevaziliği ile hayran olduğum sevgili hocam Prof. Dr. Fuat BALCI'ya teşekkürlerimi sunarım. Bilimsel araştırmalara olan merakımı keşfetmeme, bugün bu uğurda çaba harcamama vesile olan Doç. Dr. Abdi GÜNGÖR hocama ve her zaman yanımda olduğunu hissettiğim, ne zaman başım sıkışsa hiç çekinmeden arayabildiğim sevgili hocam Arş. Gör. Şehide KELEK'e teşekkür ederim. Tanışmamızı şans olarak değerlendirdiğim, yolumu aydınlatan ve akademik çalışmalarımı destekleyen kıymetli hocam Doç. Dr. Tayyibe BAL'a sonsuz şükranlarımı sunarım.

Tezimin neredeyse her aşamasına şahitlik eden, maddi ve manevi desteğini her zaman hissettiğim, en zor anlarımda en büyük destekçim olan meslektaşım, kıymetli dostum Begüm ÇAKIR'a teşekkürlerimi borç biliyorum.

Bugünlere gelmemi sağlayan, hayallerimin şahidi olan, beni sosyal baskıdan uzak tutan, önüme her türlü imkanı sunan, vazgeçmek üzere olduğum anlarda bile bana vazgeçmemem gerektiğini öğreten, hayatta bana verilmiş en büyük hediye olan sevgili biricik babama ve anneme, bu süreçteki tüm kaprislerime katlanan, tezimin her aşamasına şahitlik eden kıymetli ablalarım Meryem GÜROCAK ve Merve DENİZOĞLU'na, kız kardeşim Tuğba UÇMAN'a ve erkek kardeşim Ahmet Eren Can UÇMAN'a her zaman için yanımda olduklarını ve beni desteklediklerini bildiğim kıymetli abilerim Muammer GÜROCAK ve Orhan DENİZOĞLU'na sonsuz teşekkürler... Son olarak beni her zaman destekleyen, deneyimi ve bilgisi ile yolumu aydınlatan kıymetli amcam Yüksek Elektrik Elektronik Mühendisi Mahmut UÇMAN'a sonsuz teşekkürler...

25 Temmuz 2023

Ayşe Gül UÇMAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TABLolar LİSTESİ	ix
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	6
1.5. TANIMLAR	6
1.5.1. COVID-19 Salgını	6
1.5.2. Ölüm Kaygısı	7
1.5.3. Yaşamda Anlam	7
1.5.4. COVID-19 Korkusu	7
1.5.5. Umutsuzluk	7
1.5.6. HIV+	7
2. LİTERATÜR	9
2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE	9
2.2. ALAN YAZINDA KONU İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR	12
2.2.1. COVID-19 Salgını Sürecinde COVID-19 Korkusu	12
2.2.2. COVID-19 Salgını Sürecinde Umutsuzluk	14
2.2.3. COVID-19 Salgını Sürecinde Ölüm Kaygısı	16
2.2.4. COVID-19 Salgını Sürecinde Yaşamda Anlam Düzeyi	17
3. YÖNTEM	20
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	20

3.2. KATILIMCILAR.....	20
Tablo 3.2.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri.....	20
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	21
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	22
3.3.2. Ölüm Kaygısı Ölçeği.....	22
3.3.3. Yaşamda Anlam Ölçeği.....	22
3.3.4. COVID-19 Korkusu Ölçeği	22
3.3.5. Beck Umutsuzluk Ölçeği.....	23
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI	23
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	24
4. BULGULAR	25
5. SONUÇ.....	59
5.1. SONUÇ.....	59
5.2. ÖNERİLER.....	73
6.KAYNAKÇA	74
7.EKLER.....	97
Ek-1.Bilgilendirilmiş Gönüllü Formu.....	97
Ek-2. Kişisel Bilgi Formu.....	99
EK-3. Tükçe Ölüm Kaygısı Ölçeği.....	100
Ek-4. COVID-19 Korku Ölçeği.....	101
Ek-5. Yaşamda Anlam Ölçeği	102
Ek-6. Beck Umutsuzluk Ölçeği.....	103
ÖZGEÇMİŞ	105

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri.....	20
Tablo 2. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylere Yönelik Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler	25
Tablo 3. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları.....	25
Tablo 4. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Cinsiyete Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları	27
Tablo 5. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Çalışma Durumuna Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları	28
Tablo 6. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları	30
Tablo 7. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Medeni Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları	31
Tablo 8. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Ekonomik Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları	33
Tablo 9. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları	34
Tablo 10. HIV- Bireylere Yönelik Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler	36
Tablo 11. HIV- Bireylerin Cinsiyete Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları	37
Tablo 12. HIV- Bireylerin Cinsiyete Göre Umutsuzluğun Umut Alt Boyutunu Kıyaslamak İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	38
Tablo 13. HIV- Bireylerin Çalışma Durumuna Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları	39
Tablo 14. HIV- Bireylerin Çalışma Durumuna Göre Umutsuzluğun Umut Alt Boyutunu Kıyaslamak İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	40

Tablo 15. HIV- Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları	40
Tablo 16. HIV- Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Umutsuzluğun Umut Alt Boyutunu Kıyaslamak İçin Yapılan Kruskal-Wallis Testinin Sonuçları	42
Tablo 17. HIV- Bireylerin Medeni Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları.....	42
Tablo 18. HIV- Bireylerin Medeni Durumuna Göre Umutsuzluğun Umut Alt Boyutunu Kıyaslamak İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	43
Tablo 19. HIV- Bireylerin Ekonomik Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları.....	43
Tablo 20. HIV- Bireylerin Ekonomik Durumlarına Göre Umutsuzluğun Umut Alt Boyutunu Kıyaslamak İçin Yapılan Kruskal-Wallis Testinin Sonuçları	45
Tablo 21. HIV- Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları.....	45
Tablo 22. HIV- Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Umutsuzluğun Umut Alt Boyutunu Kıyaslamak İçin Yapılan Kruskal-Wallis Testinin Sonuçları	47
Tablo 23. HIV+ Tanısı Alan Bireylere Yönelik Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler.....	47
Tablo 24. HIV+ Bireylerin Cinsiyete Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları	48
Tablo 25. HIV+ Bireylerin Çalışma Durumuna Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları	49
Tablo 26. HIV+ Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları	50
Tablo 27. HIV+ Bireylerin Medeni Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları.....	51
Tablo 28. HIV+ Bireylerin Ekonomik Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları.....	52
Tablo 29. HIV+ Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları.....	54

Tablo 30. Ölüm Kaygısı, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korkusu ve Umutsuzluk ve Umutsuzluğun Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi İncelemek Amacıyla Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	56
Tablo 31. Yaşamda Anlam, COVID-19 Korkusu ve Umutsuzluk Düzeyinin Ölüm Kaygısını Yordama Gücüne Yönelik Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	58

ÖZET

COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE BİREYLERİN ÖLÜM KAYGISI, YAŞAMDA ANLAM DÜZEYLERİ, COVID-19 KORKUSU ve UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN HIV+ TANISI ALMA DURUMLARINA GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI

Ayşe Gül UÇMAN

Düzce Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAPANCI

Temmuz 2023, 104 Sayfa

Bu çalışmada HIV tanısı alan ve almayan bireylerin COVID-19 salgını sürecinde ölüm kaygısı, yaşamda anlam düzeyleri, COVID-19 korkusu ve umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nicel araştırma modellerinden ilişkisel taramaya dayalı nedensel-karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma kapsamında bireylerin ölüm kaygısı düzeyini ölçmek amacıyla Türkçe Ölüm Kaygısı Ölçeği, yaşamda anlam düzeylerini ölçmek amacıyla Yaşamda Anlam Ölçeği, COVID-19 salgınına ilişkin yaşadıkları korkuyu ölçmek amacıyla COVID-19 Korkusu Ölçeği, umutsuzluk düzeylerini ölçmek amacıyla Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Veriler iki gruptan ayrı ayrı anket aracılığıyla gönüllülük esas alınarak toplanmıştır. HIV tanısı almayan 79 kişiye ve HIV tanısı alan 70 hastadan toplam 149 kişiden veriler toplanmıştır. Veriler SPSS 22 programı ile analiz edilmiş olup normalliğin değerlendirilmesinde çarpıklık ve basıklık katsayıları dikkate alınmıştır. Araştırma kapsamında normal dağılım gösteren veriler için karşılaştırmalı testlerden Bağımsız Örneklem T-Testi ve One Way ANOVA testi kullanılmış olup normal dağılım göstermeyen veriler içinse Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Ayrıca çalışmada ölüm kaygısı, yaşamda anlam düzeyi, COVID-19 korkusu ve umutsuzluk arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi ve yaşamda anlamın, COVID-19 korkusunun ve umutsuzluk düzeyinin ölüm kaygısını yordama düzeyini incelemek amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon analizi yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda HIV tanısı alan ve almayan bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri ve umutsuzluğun gelecek beklentisi ve umut alt boyutları istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p > .05$). Ancak bireylerin umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun alt boyutu olan motivasyon kaybı düzeyleri HIV tanısı alıp almamalarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p < .05$). HIV tanısı alan bireylerin almayan bireylere göre daha düşük düzeyde umutsuzluk yaşadıkları ve umutsuzluğun alt boyutu olan motivasyon kaybı düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Gelecek araştırmalarda araştırmacıların HIV+ olan bireylerin sağlık durumlarını nasıl değerlendirdiklerine yönelik bilgi alınması ve yapılacak çalışmaların bu bilgilerle birlikte ele alınması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: HIV+, Ölüm Kaygısı, Yaşamda Anlam, COVID-19 Korkusu, Umutsuzluk

ABSTRACT

THE COMPARISON OF INDIVIDUALS' ANXIETY OF DEATH, LEVELS OF SIGNIFICANCE IN LIFE, FEAR OF COVID-19 AND LEVELS OF HOPELESSNESS DURING THE COVID-19 PANDEMIC, ACCORDING TO THEIR STATUS OF HIV+ DIAGNOSIS

Ayşe Gül UÇMAN

Duzce University

Graduate School of Natural and Applied Sciences, Department of Educational Sciences

Master of Science Thesis

Thesis Advisor: Dr. Lecturer. Prof. Dr. Ahmet SAPANCI

July 2023, 104 Page

In this study, it was aimed to comparatively examine the death anxiety, meaning in life levels, fear of COVID-19 and hopelessness levels of HIV+ and non-HIV+ individuals during the COVID-19 pandemic. In this study, causal-comparison method based on relational screening, one of the quantitative research models, was used. Within the scope of the study, the Turkish Death Anxiety Scale was used to measure the death anxiety level of individuals, the Meaning in Life Scale was used to measure their level of meaning in life, the COVID-19 Fear Scale was used to measure their fear of the COVID-19 outbreak, and the Beck Hopelessness Scale and Personal Information Form were used to measure their level of hopelessness. Data were collected from the two groups separately through questionnaires on a voluntary basis. Data were collected from 79 people who were not diagnosed with HIV+ and 70 patients diagnosed with HIV+ totaling 149 people. The data were analyzed with the SPSS 22 program and skewness and kurtosis coefficients were taken into account in the evaluation of normality. Within the scope of the study, Independent Sample T-Test and One Way ANOVA tests were used as comparative tests for normally distributed data, and Mann-Whitney U and Kruskal Wallis tests were used for non-normally distributed data. In addition, Pearson Correlation analysis was performed to examine the relationship between death anxiety, meaning in life level, fear of COVID-19 and hopelessness, and Multiple Linear Regression analysis was performed to examine the level of meaning in life, fear of COVID-19 and hopelessness level predicting death anxiety. As a result of this study, death anxiety, sub-dimensions of death anxiety, meaning in life levels, sub-dimensions of meaning in life, COVID-19 fear levels and future expectation and hope sub-dimensions of hopelessness do not differ statistically significantly ($p>.05$). However, individuals' levels of hopelessness and loss of motivation, which is a sub-dimension of hopelessness, differ statistically significantly according to whether they are diagnosed with HIV+ or not ($p<.05$). It was determined that individuals diagnosed with HIV+ had lower levels of hopelessness and loss of motivation, which is a sub-dimension of hopelessness, compared to individuals who were not diagnosed with HIV+. In future studies, it is recommended to obtain information about how researchers evaluate the health status of HIV+ individuals and to address the studies to be conducted with this information.

Keywords: HIV+, Death Anxiety, Meaning in Life, Fear of COVID-19, Hopelessness

1. GİRİŞ

1.1. PROBLEM

Salgın hastalıklar insanların hayatında değişikliklere neden olmakta ve ortaya çıkan salgın hastalıktan tüm insanlar ister istemez etkilenmektedir. Dünya çapında meydana gelen salgın hastalıklar tüm ülkeler için ciddi bir sorun haline gelmektedir. Çünkü salgın hastalıklar çok kısa bir zaman diliminde çok sayıda insana bulaşarak insanların hastalanmasına hatta yaşamlarını kaybetmesine sebep olabilmektedir (İbiş, 2020). Günümüzde de karşı karşıya kaldığımız bu salgın hastalıklardan biri olan COVID-19 salgını tüm dünyayı etkisi altına almış olup insanların hayatlarını göz ardı edilemeyecek kadar ciddi bir şekilde etkilemiştir (Kırmızıgül, 2020).

İlk kez 31 Aralık 2019 yılında Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan yeni tip Coronavirüs (Karakaş, 2020), ülkemizde 11 Mart 2020 tarihinde görülmüştür (Uğraş Dikmen, Kına, Özkan ve İlhan, 2020). Virüsün hızla insandan insana bulaşması, virüsle enfekte olmuş insan sayısının ve virüse bağlı ölümlerin sürekli artmasından dolayı (Altın, 2020) yine 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak duyurulmuştur (Ak Bingöl, Türk ve Ak, 2020). COVID-19 salgını gelişmiş veya gelişmemiş ülke ayırt etmeksizin bütün ülkeleri sağlık, eğitim, ekonomi ve toplumsal açıdan etkilemiştir (Ongan, Öz Soysal ve Uz Baş 2022). İnsanların gündelik programlarını, iş dünyalarını, yaşam stillerini kısaca alıştıkları bütün düzenlerini değiştirmiştir (Görgülü Arı ve Hayır Kanat, 2020). Salgın insanların hayatlarında pek çok değişikliğe neden olmakla birlikte çeşitli ruhsal sorunları da beraberinde getirmektedir (Şahbudak ve İnal Emiroğlu, 2020). Bireyler enfekte olsun veya olmasın bütün insanların az ya da çok ruh sağlığını etkilemiştir (Aşkın, Bozkurt ve Zeybek, 2020).

COVID-19 salgınından korunmak amacıyla karantina, sosyal mesafe kuralı, maske, el hijyeni vb. önlemler alınmıştır (Tükel, 2020). Salgın sürecinde alınan bu önlemler bireylerin yeni bir sürece adapte olmalarına neden olurken aynı zamanda bireylerde var olan bazı ruhsal sıkıntıların artmasına ya da yeni ruhsal sıkıntıların meydana gelmesine de ortam hazırlamaktadır (Koçak ve Harmancı, 2020). Ayrıca salgından dolayı dünya genelinde çok sayıda insanın yaşamını yitirmesi (Bahar, Çuhadar ve Bahar, 2020), virüsün şiddetli tıbbi belirtileri ve hızla insandan insana solunum ve temas yoluyla bulaşması (Ayakdaş Dağlı, Büyükbayram ve Baysan Arabacı, 2020), bu süreçte ortaya çıkan belirsizlik ve salgının

etkilerinin ön görülememesi (Karataş, 2020), virüsün yayılımını azaltmak için yapılan seyahat sınırlamaları (Öcalan ve Üzar Özçetin, 2020) gibi nedenler bireylerin halihazırda var olan ruhsal sorunlarını tetiklemekte veya yeni ruhsal sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu süreçte bireylerde korku, kaygı, panik atak, endişe, sağlık kaygısı, yalnızlık ve değersizlik hissi (Tükel, 2020), stres bozuklukları, depresyon ve ölüm kaygısı gibi psikolojik sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Sargın ve Kutluca, 2020).

Yaşamın normal seyri içerisinde kişide ölüm düşüncesini meydana getiren pek çok etken bulunmaktadır. Herhangi bir tedavisi, çözümü olmayan hastalıklar gibi kişisel etkenlerin beraberinde salgın hastalık ve doğal afet gibi çevresel etkenler de bu düşüncenin meydana gelmesinde büyük bir etkiye sahiptir (Kandemir, 2020). Bilhassa insanların yaşamlarını tehlikeye sokan salgın hastalık, savaş ve kıtlık gibi kriz anlarında insanların ölüme karşı negatif bir tutum sergiledikleri söylenebilir (Turhan, 2021). İnsanların böyle zamanlarda kendileri ile ilgili varoluşsal kaygılarında artış olabilir ve ölümleri hakkında daha çok düşünebilirler. Ölüm kaygısı olarak adlandırılan bu durum (Şiraz, Değirmenci ve Bozdaş, 2020) COVID-19 salgınıyla beraber her zamankinden daha çok hissedilmeye başlanmıştır (Özmen ve Ocakdan, 2022). Virüsün hastalığa ve daha ileriki aşamalarda ölüme neden olması, hastalığın seyri, tedavisi hakkındaki belirsizlikler (Bulut, 2022), her geçen gün artan vaka sayısı ve virüsten dolayı ölen insan sayısındaki artış (Keyvan, Balcıoğlu ve Şeker, 2021) bu salgın sürecinde insanların ölüm kaygısını harekete geçirmiştir (Doğan ve Karaca, 2021). Yaşanan bu ölüm kaygısı ile bağlantılı olarak bireyler COVID-19 korkusu da yaşayabilmektedir.

Tüm dünyayı etkisi altına alan salgın gerek bireylerin sağlığı ve hayatı için tehlike arz etmesi gerekse salgın hakkındaki belirsizlikler bakımından bütün insanlar için tehlike olarak kabul edilmektedir (Altundağ, 2021). Salgına yönelik ortaya çıkan korku, virüsün yayıldığı mekan, yayılma hızı ve insan sağlığı üzerindeki negatif etkileri ile direkt bağlantılıdır (Yaşar, Yalman ve Çelik, 2021). Yeni ve hakkında herhangi bir bilgiye sahip olunmayan olgulardan korkmak insanoğlunun yapısının doğal bir parçasıdır (Aydoğdu, 2022). Salgın dünya genelinde komplike, devamlı değişen ve gelişen bir durum meydana getirmiştir (Gencer, 2020). Salgın döneminde gittikçe artan COVID-19 vakaları, salgından etkilenen ülke sayısının artması (Çelik ve Diker, 2021), insanların koronavirüs ile ilgili belleklerinde oluşturdukları düşünceler (Kurtuluş ve Düşünceli, 2021), COVID-19'u iyileştirecek herhangi bir aşı ya da ilacın bulunamamış olması (Paksoy, 2020), salgının gelecekte ortaya çıkaracağı etkiler ile alakalı bilinmezlikler (Çarkıt, 2021), insanlara günden güne virüs bulaşma riskinin artması bireylerin hem yakınları hem de kendileri için virüse yakalanma kaygısı ve korkusu duymalarına neden

olmaktadır (Türkmen, 2021). Ayrıca koronavirüsün neredeyse bütün gün medya ve diğer iletişim araçlarına konu olması virüse ilişkin korkuyu arttırabilmektedir (Memiş Doğan ve Düzel, 2020). Salgın sürecinde bireylerde ortaya çıkan ölüm kaygısı ve COVID-19 korkusuna, umutsuzluğunda eşlik edebileceği düşünülmektedir.

Umutsuzluk, bireyin yaşamında gelecekte meydana gelebilecek olaylar ile alakalı negatif beklentilerini anlatmaktadır (Almaçık, Balkaş, Tülemmez, Mirzayev ve Alfarra, 2021). Umutsuzlukta kişisel sıkıntı ve ızdırapların varlığından bahsedilmektedir (Mansur ve Doğuç, 2021). COVID-19 pandemisinin tedavisi, tanısı ve ne zaman son bulacağı ile ilgili birçok belirsizlik (Karaoğlu ve Demirbaş, 2021), salgından dolayı insanların aktivitelerden uzunca bir süre mahrum kalması insanlarda umutsuzluğa neden olabilmektedir (Önder, 2022). Bunlara ek olarak bu süreçte ortaya çıkan işsizlik sorunu, yakınların kaybı, salgın öncesindeki yaşam biçiminin değişmesi, geleceğe yönelik umutların kaybedilmesi gibi durumlar salgın döneminde umutsuzluğa neden olan etkenler arasında sayılabilmektedir (Doğan, 2021). Umutsuzluk kişinin yaşama amacını ve arzusunu yitirmesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Göklen, 2022). Salgın sürecinde bireylerin yaşamlarında anlam bulmaları bu süreçteki umutsuzluk, COVID-19 korkusu ve ölüm kaygısını etkilemektedir.

Tüm insanları etkileyen COVID-19 salgını, acının şiddetli bir şekilde hissedildiği bir dönem olmuştur (Sarikoç, Öksüz ve Varol, 2022). Salgın insanların bu dünyadaki yerini belirlemede güçlük çekmesi gibi varoluşsal problemlere de sebep olabilmektedir (Sami, Toprak ve Gökmen, 2020). Bu süreçte bireyler önceliklerini ve hayatının anlamını tekrardan inceleme imkanı yakalamıştır (Sarikoç vd., 2022). Yaşamak için herhangi bir sebebi olan, hayatlarına bir anlam atfeden insanlar varoluşsal problemleri daha çabuk çözebilmektedir (Demir, 2022). Ayrıca birey yaşadığı durum ne kadar zor olursa olsun bütün risk etkenlerine karşı hayatında bir anlam bulduysa, bu anlam uğruna savaşmayı göze alarak kendisi için tehlike arz eden etkenleri devre dışı bırakır (Kul, Demir ve Katmer, 2020). Bu nedenle pandemiye doğru bir biçimde anlamak, algılamak ve bu süreçte hayatta yaşamaya değer bir anlam bulmak problemlerin krize dönüşmeden atlatılmasında etkili olacaktır (Demir, 2022).

Salgından tüm insanlar psikolojik ve fiziksel olarak aynı düzeyde etkilenmemiştir. Kimi insanlar tehlide uyum sağlayıp daha az ruhsal sorun yaşarken kimi insanlar da daha şiddetli ve uzun vadeli ruhsal sorunlar yaşayabilir (Tükel, 2020). Virüsün ilk çıktığı zamanlarda elde edilen veriler, kronik hastalığı olan kişilerin virüsle daha hızlı enfekte olduğunu ortaya koymuştur (Sandalcı, Uyaroğlu ve Sain Güven, 2020). Virüsle enfekte olmuş çoğu kişi iyileşirken kronik hastalığı olan ve bağışıklık sistemi zayıflamış insanlar bu süreci daha ağır atlatabilmektedir

(Atay, 2020). Salgın sürecinde riskli grup içerisinde yer alan bireylerde COVID-19'un gidişatı daha ağır seyredip ölüme bile yol açabilmektedir. Bu dezavantajlı grupta 60 yaş üzerindeki insanlar, diyabet, hipertansiyon, kalp, KOAH, bağışıklık sistemi zayıflamış HIV ile enfekte olmuş kronik hastalıkları olan bireyler yer almaktadır (Sofulu, Özgürsoy Uran, Ünsal Aydal ve Tokem, 2020).

HIV “İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü” dünya çapında pek çok bireyi etkilemektedir (Aksu, 2017). Hastalık ve ölüm oranı fazla olan HIV, Türkiye’de de ciddi bir sağlık problemidir (Zorlu ve Çalım, 2012). HIV/AIDS enfeksiyonu gerek neden olduğu tıbbi durum gerek insandan insana özellikle korunmasız cinsel temas yoluyla bulaşmasıyla önemli bir sağlık sorunu haline gelmiştir (Taşdelen Fışgın, Tanyel, Sarıkaya Genç ve Tülek, 2009). İnsan ayırt etmeksizin dünyadaki tüm insanların ortak problemlerinden biri olan HIV/AIDS için hala tıbbi olarak koruyucu bir aşısı bulunamamıştır (Zorlu ve Çalım, 2012). Ancak HIV enfeksiyonunda tedavi ile virüs kontrol altına alınabilmekte ve rahatsızlığın ilerlemesi durdurulabilmektedir (Sütçü ve Somer, 2016). Virüsün artmasını engelleyen (Sönmezer, 2015) kuvvetli antiretroviral rejimler sayesinde ömür boyu ilaç kullanma zorunluluğu olan (Akın vd., 2012) HIV enfeksiyonu artık ölümcül bir hastalık olmaktan çıkmış (Gökengin, Çalık ve Öktem, 2017) süregelen bir rahatsızlık haline gelmiştir (Gökengin, 2018). HIV, virüsün bulaşmış olduğu insanların kanında ve cinsel sıvılarında mevcuttur (Aksoy, 2008) ve bu insanlarla cinsel ilişki ve yakın temas sonucunda insandan insana bulaşır (Demirpençe vd., 2012). Bu virüs bireyin immün sistemini zayıflatarak vücudun normal şartlarda dayanıklı olduğu pek çok rahatsızlığa karşı kendini savunamamasına sebep olur (Toker ve Küçükyılmaz, 2001). Başka bir ifade ile bağışıklık sistemi hücrelerinde tahribata yol açarak vücudun hastalıklara karşı direnme gücünü kırmaktadır (Aslantekin ve Şenol, 2007). HIV enfeksiyonu genellikle bulaştıktan sonra tedavi almayanlarda ortalama 3-12 yıl sonra, HIV ile enfekte bir şekilde dünyaya gelen bebeklerde ise genellikle 2 yıl sonrasında ağır semptomlara sebep olabilmektedir. Bu süreçte virüs artarak immün sistemi hücrelerini hasta edip yok etmektedir (Babayiğit ve Bakır, 2004). HIV virüsü ileriki evrelerde AIDS’e neden olabilmektedir (Yılmaz ve Ulubey, 2020). Bağışıklık sisteminin zayıflamasına yol açarak (Ersöz, 2021, s.1) bireyin direncini kırar ve normal şartlarda hastalık oluşturmayacak mikroplar bireyin daha çabuk hastalanmasına sebep olur (Zorlu ve Çalım, 2012). Bireylerin yaşamını tehdit eden, ölümcül bir rahatsızlık olan HIV (Adak, 2010) bireylerin toplumsal ilişkileri ve ruh sağlığı üzerinde de negatif etkilere sahiptir. Rahatsızlığın ruhsal boyutu, rahatsızlık süreci kadar ciddidir (Duyan, 2001). HIV+ bireyler genellikle diğer insanlar tarafından damgalanmaya ve önyargıya maruz kalmaktadır (Vurgun, 2020). Maruz kaldıkları

bu durumla birlikte bu bireylerde suçluluk ve utanç duygusu oluşmakta ve depresyon görülme ihtimali artmaktadır. Ayrıca bütün hastalarda ölüm korkusundan kaynaklı bir miktar kaygı görülür (Cimilli ve Baykara, 2001). COVID-19 salgını sürecinde de HIV+ bireylerin yaşadıkları bu ruhsal sorunların şiddetinin daha da arttığı ya da bu ruhsal sorunlara yenilerinin eklenebileceği düşünülmekte olup ruhsal olarak HIV- olan bireylerden daha fazla etkilendikleri tahmin edilmektedir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada COVID-19 salgını sürecinde riskli grup içerisinde yer alan HIV+ bireyler ile HIV- bireylerin ölüm kaygıları düzeylerinin, yaşamda anlam düzeylerinin, COVID-19 korkularının ve umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. HIV+ ve HIV- bireylerin ölüm kaygıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. HIV+ ve HIV- bireylerin yaşamda anlam düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. HIV+ ve HIV- bireylerin COVID-19 korkuları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. HIV+ ve HIV- bireylerin umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Sosyo-demografik değişkenlere göre bireylerin ölüm kaygıları, yaşamda anlam düzeyleri, COVID-19 korkuları ve umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. HIV+ bireylerin sosyo-demografik değişkenlere göre ölüm kaygıları, yaşamda anlam düzeyleri, COVID-19 korkuları ve umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. HIV- bireylerin sosyo-demografik değişkenlere göre ölüm kaygıları, yaşamda anlam düzeyleri, COVID-19 korkuları ve umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Bireylerin ölüm kaygıları, yaşamda anlam düzeyleri, COVID-19 korkuları ve umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
9. Bireylerin ölüm kaygısı, yaşamda anlam, COVID-19 korkusu ve umutsuzluk düzeylerini yordamakta mıdır?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

COVID-19 salgını ortaya çıktığı andan itibaren tüm dünyayı etkisi altına almıştır. İnsanlar bu süreçten fiziksel olarak etkilendiği kadar psikolojik olarak etkilenebilir. Salgının insanlar

üzerindeki psikolojik etkilerinin salgın bitse bile uzun süre devam edeceği düşünülmektedir. Salgından tüm insanlar bir şekilde etkilenmiştir fakat insanların hepsi aynı düzeyde etkilenmemiştir. Bazı insanlar daha az etkilenirken bazı insanlar daha fazla etkilenmiştir. Bu süreçte herhangi bir kronik rahatsızlığı olan insanların diğer insanlara oranla daha fazla etkilendiği tespit edilmiştir. HIV+ bireyler kronik rahatsızlığa sahip bağışıklık sistemleri zayıf bireylerdir. Bu bireyler hem bağışıklık sistemi açısından hem de ruhsal açıdan daha kırılgan ve hastalıklara yatkın bireylerdir. HIV+ bireyler salgın öncesinde de rahatsızlıklarından dolayı kimi ruhsal sorunlarla karşı karşıyadır. Bu sebeple salgınla birlikte bu bireylerin diğer insanlara göre bazı ruhsal sorunları daha şiddetli yaşamış olabilecekleri ya da bu ruhsal sorunlara daha yenilerinin eklenebileceği düşünülmektedir. Alan yazın incelendiğinde salgın ile ilgili hem tıbbi hem de psikolojik çalışmaların var olduğu tespit edilmiştir. Bolat ve Ayvaz (2021) tarafından sağlık personelleri üzerinde, Ahi, Çıplak, Borlu, Aydemir ve Ergün (2022) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde, Birgül (2022) tarafından riskli grup içerisinde yer alan yaşlı bireyler üzerinde ve Demir (2022) tarafından öğretmenler üzerinde yapılan psikolojik çalışmalar olduğu görülmüştür. Bu süreçte pek çok örneklem grubu üzerinde pek çok psikolojik çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir. Lakin salgın açısından riskli grup içerisinde yer alan bireyler ile riskli grupta yer almayan bireyleri kıyaslayan çalışmaların azlığı ve salgın sürecinde riskli grup içerisinde yer alan HIV+ bireyler ile HIV- bireyleri karşılaştırmalı olarak inceleyen herhangi bir çalışmanın olmadığı dikkat çekmektedir. Bu sebeple bu çalışmanın riskli grup içerisinde yer alan HIV+ bireyler ile HIV- bireylerin ruhsal durumlarını karşılaştırmalı olarak inceleyerek alan yazına önemli katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma HIV+ tanısı almayan 79 bireyden ve HIV+ tanısı almış Türkiye'nin batısında bir üniversite hastanesinde tedavi görmekte olan 70 hastadan 2022-2023 yılı içerisinde ölüm kaygısı, yaşamda anlam, COVID-19 korkusu, umutsuzluk ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılarak toplanan verilerle sınırlıdır.

1.5. TANIMLAR

1.5.1. COVID-19 Salgını

İlk kez 31 Aralık 2019 yılında Çin'in Wuhan şehrinde nedeni bilinmeyen zatürre vakaları bildirilmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). Bu duruma neden olan virüs SARS-CoV-2 olarak adlandırılmıştır (Uğraş Dikmen, vd., 2020).

1.5.2. Ölüm Kaygısı

Ölüm, eskiden beri var olan ve var olmaya da devam edecek (Turhan, 2021), tüm insanlık için yaşamın kaçınılmaz bir gerçeğidir (Targıt, 2022). Dünyada var olan canlılar arasında bir gün yok olacağının farkında olan tek canlı insandır. Bu nedenle insanoğlu ölümle ilgili kaygı duymaktadır (Tanhan, 2007). Ölüm kaygısı, kişinin kendi yok oluşunu düşünmesi sonucunda ölüm anı ve ölüme ilişkin kaygı duymasidir (Kadıoğlu, 2022).

1.5.3. Yaşamda Anlam

Anlam yaşadıklarımızın farkında olmamıza ve gücümüzü istediğimiz geleceğe erişmek için kullanmamızda bize kılavuzluk edecek planlarımızı organize etmemize yardımcı olan anlamlar ve bağlantılar ağıdır (Akın ve Taş, 2015). Anlam hayatı yaşamaya değer bulmanın bir yoludur. İnsanoğlu yaşama anlam atfetmeden hayatını sürdürememektedir (Dursun, 2019). Hayatın anlamı kişinin hayatını anlamlandırmak amacıyla yaşamın kökenine anlam motivasyonunu yerleştirmesidir. Yaşadığı tüm zaman dilimlerini manalı bir biçimde geçirmesidir (Söylemez, 2016).

1.5.4. COVID-19 Korkusu

Korku, salgının ruhsal boyutlarından biri olup potansiyel olarak tehlike arz eden olaylara cevap olarak gelişen ve yaşamda kalabilmek için temel olan bir savunma mekanizmasıdır (Çayır Yılmaz ve Uysal, 2021). COVID-19 korkusu, insanların genellikle kendilerine, ailelerine ve sevdiklerine virüsün bulaşması konusundaki kaygıları içermektedir (Memiş Doğan ve Düzel, 2020). Başka bir ifade ile COVID-19 virüsünün bulaşmasına ilişkin hissedilen korku olarak açıklanabilir (Çağlın ve Uğurlu, 2022).

1.5.5. Umutsuzluk

Umudun yok olması ile ortaya umutsuzluk çıkmaktadır. Umut ve umutsuzluk insanın istikbali ile alakalı amaçlarına erişebilmesi için sahip olduğu duygularının yansımasıdır (Gürsoy, 2021). Umutsuzluk kavramı insanın var olan içsel motivasyonlarını yok etmesi, gerçek dışı beklentilerinin var olması (Özülkü ve Bağlama, 2022), şimdi ile gelecek arasındaki bağın yok olması (Yılmaz, 2019), belirlenen amaca ulaşma hususunda sıfırdan daha az olan inanç (Akkaya, 2019), insanların hayatlarını olumsuz zihinsel yapılar ile değerlendirmesi (Vatansever Bayraktar ve Girgin, 2019) olarak tanımlanabilir.

1.5.6. HIV+

HIV/AIDS hastalığına ilk kez 1981 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde ve Haiti'den gelen muhacirlerde rastlanmıştır (Tümer ve Ünal, 2001). Human Immune Deficiency Virüs (HIV)

dediğimiz virüs ile meydana gelen HIV hastalığı (Sönmezer, 2015) ülkemiz için de ciddi bir sağlık problemi olup (Demirpençe vd., 2012), ülkemizde ilk kez 1985 yılında rastlanmıştır. Daha sonrasında hasta sayısında her yıl artış gözlenmiştir. Bu hastalık ülkemizde genellikle 20-49 yaş aralığında ve %30 oranında kadınlarda %70 oranında ise erkeklerde görülmektedir (Tümer, 2015).

2. LİTERATÜR

Bu bölümde COVID-19 salgını sürecinde konu ile ilgili kuramsal çerçeveye ve yapılmış çalışmalara yer verilmiştir. Ayrıca literatürde salgın sürecinde HIV- bireyler ve HIV+ bireyler üzerinde konu ile ilgili karşılaştırmalı çalışmalar olmadığı için kronik rahatsızlık durumu ile ilgili yapılmış çalışmaların bulgularına yer verilmiştir.

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Kedi, yarası gibi bazı hayvanlarda görülebilen koronavirüsler, hayvanlar arasında dolaşırken zamanla değişime uğrayarak insana bulaşabilir. Virüs insandan insana bulaşmaya başladığında insanlar açısından tehlike arz etmeye başlar (Arslan ve Karagül, 2020). Koronavirüsler, insanlar da içinde olmak üzere çoğu canlıyı hasta edebilen (Evren ve Us, 2020, s. 9), soğuk algınlığından Orta Doğu Solunum Sendromu ve Ağır Akut Solunum Sendromu gibi daha ağır rahatsızlıklara sebep olan geniş bir virüs ailesidir (Altın, 2020). İnsanlarda nefes darlığı, öksürük, ateş gibi belirtilerle kendini gösteren koronavirüs hastalığı (Soysal, 2020), uluslararası sınırları aşmış dünya geneline yayılarak tüm insanları etkilediği için 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından “pandemi” olarak duyurulmuştur (Özkoçak, Koç ve Gültekin, 2020).

COVID-19 salgınının, hastalık bulaşmayan insanları da içine alan psikososyal etkilerinin salgının yayılışıyla artmakta olduğu ve salgın tıbbi olarak kontrol altına alınabilse bile psikolojik etkilerinin uzun bir müddet devam edeceği tahmin edilmektedir (Başar, 2020). Koronavirüs dünya çapında hızlı bir şekilde insandan insana bulaşarak (Karaca, Selçuk ve Kalaycı, 2021), dünyadaki tüm ülkeleri etkisi altına almıştır (Nehir ve Güngör Tavşanlı, 2021). COVID-19 salgını ortaya çıktığı andan beri toplumlar üzerinde ve (Yaşar vd., 2021), ülkemizde ilk vakanın tespit edilmesi ile bireyler üzerinde korku ve kaygıya sebep olmaktadır (Reyhandali ve Cinnioğlu, 2021). Koronavirüs gibi somut bir şekilde görülmeyen ancak olabileceği düşünülen şeyler korkuya neden olabilmektedir. Hatta bu salgına bağlı olarak yaşanan korku net bir şekilde görülen korku objesinden daha çok korkuya yol açabilmektedir (Vatandaş, 2021). Virüs ile alakalı en temel bilgilerin dahi kuşku ile karşılanıyor olması, aşı ve tedavi ile ilgili belirsizlikler (Başar, 2020), virüsün insandan insana bulaşma hızı ve virüse bağlı ölüm oranı yüksekliği COVID-19 korkusuna neden olmaktadır (Aksoy, Aytaç ve Mammadova, 2021). Salgın sürecinde ortaya çıkan kaygı ve korku hali insanların koronavirüsün kendilerine bulaşmasını istememesinden kaynaklı anlaşılabilir bir durum ancak korku kişinin işlevselliğini bozmaya başladığında bireylerin ruh sağlığı için tehlike arz edecek sonuçlar meydana gelebilir

(Aydın, Orhan, Gümüş, Kaya ve Mahanoğlu, 2021) ve yaşamı negatif yönde etkileyebilir (Yıldırım, Hanayoğlu ve Güçlü, 2022). Salgın sürecinde ortaya çıkan bu korkudan ve virüsün insandan insana bulaşmasından kaynaklı insanlarda kalabalık mekanlara ve hastane gibi virüs ile kolayca enfekte olabilecekleri mekanlara girme korkusu gibi yeni tepkiler baş göstermektedir (Memiş Doğan ve Düzel, 2020). Bu COVID-19 korkusu beraberinde bireylerin ölüm kaygısını da tetiklemektedir.

Dünyaya geldiği andan beri insanın hayatı için tehlike arz eden, bireye yakınlarının ve kendisinin yok oluşunu anımsatan neredeyse her durum ölüm kaygısını ortaya çıkarmaktadır (Doğan ve Karaca, 2021). İnsanın ölüme karşı bir korku duyması ve bu hususta birtakım kaygılar yaşaması olağan karşılanmaktadır (Kandemir, 2020). İnsan, ölümün eninde sonunda gerçekleşecek olan bir yok oluş olduğunu bilir ancak ölümün bilinmez ve tahmin edilemez olması nedeni ile ölüme ilişkin kaygı duyar (Sarica, 2022). Bazı insanlarda yaşanan bu kaygı yaşamın normal seyrine eşlik ederken (Bulut, 2022), bazılarında ise yoğun bir kaygıya sebep olmaktadır (Turhan, 2021). Ölüm hakkında tecrübe edilen negatif düşünceler ve hissedilen kaygı, ölüm kaygısının şiddetli bir biçimde yaşanmasına sebep olmaktadır (Sarica, 2022). Genellikle belirsizlik ve nedensizlik karşısında baş gösteren (Karakoç, 2022), kaygı, olumsuz bir durum olacaktıymış hissidir (Buruntekin, 2022). Başka bir tanıma göre ise kaygı, bazı olaylar karşısında ortaya çıkan ve insanlara rahatsızlık veren korkulu ve huzursuz hissetme durumudur (Turhan, 2021). Ölüm kaygısı, somut bir tehlike karşısında ortaya çıkmaktadır (Tanhan, 2007). Bu süreçte ortaya çıkan ölüm kaygısının bireylerin umutsuzluk düzeylerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Umut, insanın hayatını olumlu yönde etkileyen ve hayata tutunmasını arttıran olumlu beklenti ve düşüncelerdir (Vatansever Bayraktar ve Girgin, 2019). Umut düzeyi yüksek olan insanların belirli bir amaç belirleme ve amaca erişme ihtimalinin yüksek olması, başarıya odaklanması büyük oranda bu pozitif durum sayesinde (Güzeloğlu, 2019). Ümit sağladığı güçle bireyin kendini gerçekleştirebileceğine, negatif olaylarla baş edebileceğine inanmasına katkıda bulunur (Gökçe ve Dilmaç, 2020). Kişinin ümit etmesi kendisi ile alakalı bir talepte bulunmasıdır (Bozkur, Kıran ve Cengiz, 2020). Umudun zıttı olan umutsuzluk geleceğe ilişkin kötümser bakmak, hayata uyum sağlayamamak ve problemlerle mücadele edememek anlamına gelmektedir (Salık ve Çıtlık Sarıtaş, 2021). Umutsuzluk insanların psikolojik sağlıklarını negatif yönde etkilemektedir (Yılmaz, 2019). İnsanın umutsuzluk düzeyi ne kadar fazla ise özgüveni, geleceğe yönelik beklentisi ve pozitif yöndeki bakış açısı da o oranda az olacaktır (Gökçe ve Dilmaç, 2020). Umutsuz insanlar hayattaki her şeyin kendileri için yanlış olduğuna

hayatta hiçbir zaman başarılı olamayacaklarına, amaçlarına hiçbir zaman erişemeyeceklerine ve en kötü problemlerin asla çözülemeyeceğine inanmakta olup (Gürsoy, 2021), yaşama attettikleri anlam ve yaşamdan beklentileri azalır (Dilsiz, 2019). Bireylerin umutsuzluk düzeylerinde yaşamda anlam düzeylerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Her anlamda çabucak ilerleyen ve değişen evrende, teknolojinin de ilerlemesiyle hayat daha kolay hale gelmiş ve insanların kendilerine ayırdıkları zaman dilimi artmıştır (Baytan ve İşözen, 2019). İnsanların kendilerine ayırdıkları zamanın artması ile birlikte insanlar hayatlarında yaşamaya değer bir anlam bulma ihtiyacı duymuşlardır. İnsanoğlu ömrü boyunca hayatın kendisi için nasıl bir anlam belirttiğini sorgulamıştır (Demir ve Murat, 2017). Dünyaya gözlerini açan her insan yaşadığı sürece hayatına anlam katmak ve güzelleştirmek için çaba sarf eder (Aydın, 2019). Anlam hiçbir zaman yok olmaz (Frankl, 1994) ve yaşam her durumda ve her anda anlamlıdır (Frankl, 1988). Ancak Hayatın anlamı bireyin önceden sahip olduğu anlama ulaşmasıyla veya farklılaşan koşullarla birlikte yaşama yeni anlamlar atfetmesi gibi durumlardan kaynaklı her an farklılaşabilmektedir (Dursun, 2019). Hayatın anlamı yaratılabilen bir durum olmayıp ancak bir arayış içinde olmak koşuluyla bulunabilir (Demir ve Murat, 2017). İnsanın anlam arayışı ulaşılabilir ve bilimsel olarak test edilebilecek neticelere odaklanmasını sağlaması bakımından soyut bir anlam arayışından farklıdır (Bektaş, 2012).

Yaşamın anlamı, bireyin sadece kendisi tarafından bulunabilir olması nedeniyle bireye özgü bir girişimdir (Yıkılmaz ve Demir Gündül, 2015). Her insan yaşamının anlamını kendisi keşfetmeli (Demir ve Murat, 2017) ve keşfettikleri anlamın sorumluluğu ile hayatlarını devam ettirmelilerdir (Baytan ve İşözen, 2019). Anlam yaşamın yalnızca saatler, günler ve senelerde ibaret olmadığını, yaşamın anlamlı ve önemli olduğunu duyumsamamıza yardımcı olur (Akın ve Taş, 2015). Başka bir ifade ile hayatın anlamını anlamak yaşamın yalnızca geçip giden zamanlardan oluşmadığını anlamaktır (Taş, 2011). Anlamsız bir şekilde yaşamını devam ettirmeye çalışan veyahut yaşamında bir anlam bulamayan bireylerin psikolojik olarak pek çok sorunla karşılaşması kaçınılmazdır (Dursun, 2019). İnsanlar yaşamlarına anlam yüklediklerinde pek çok ruhsal sorun çözülür ve hayat kıymetli hale gelir (Yüksel, 2012). Yaşamın anlamı, istediğimiz amaçlara erişmede ve mühim bir misyonu yerine getirmede bize rehberlik edecek bir etkiye sahiptir (Demirdağ ve Kalafat, 2015). Yani bireyin yaşamına bir anlam atfetmesi ve bu anlam sonucunda hedefler oluşturması bir gereklilik haline gelmiştir (Dursun, 2019). İnsanlığın geçmişi kadar eski olan hayatın anlamı kavramını (Bahadır, 2019), her insanın kendine has bir problemi ve yaşam görevleri olduğu için tanımlamak epey zordur (Şimşir, Hamarta ve Dilmaç, 2020). Hayatın anlamının tarif edilmesi konusunda net, nesnel bir

tanımlama olmayıp öznel bir tanımlama söz konusu olmaktadır (Saraç, İpek ve Çavuş, 2018). Yaşamda anlam kişinin varlığına atfettiği anlam, değer ve önemi belirtmektedir (Ağ ve Balcı, 2019). Yaşamın anlamı bir problemin çözümü olmayıp belirli bir biçimde yaşama sorunu olup (Baş ve Hamarta, 2015), kişiyi harekete geçiren ama gerçeklikten uzaklaştırmayan bir motivasyon kaynağıdır (Taş, 2011). Ayrıca kişinin kendi hayatını kıymetli, mühim ve hedefli olarak algılamasının yanında kendi hayatında bir hedefinin olduğunun bilincine ulaşmasını da kapsar (Girgin, 2018). Bireyin hayatına bir anlam yükleyip yüklememesi onun yaşama bakış şeklini de etkilemektedir (Saraç vd.,2018). Kişinin kötü yaşam koşulları karşısında dirayetli olabilmesi ve bilinmeyen durumlara adapte olabilmesi hayatın kişi için nasıl bir anlam ifade ettiği ile yakından ilişkilidir (Eker, Taş ve Anlı, 2020). Yaşamlarını bir anlama ve amaca bağlayan insanların baş edilmesi güç olan durumlar karşısında daha güçlü oldukları, olumsuz duygularla daha kolay baş edebildikleri gözlemlenmektedir (Yüksel, 2012). Yaşamına küçük de olsa anlam katabilmiş bir insan ne kadar kötü ve ölümcül bir olayla karşılaşsa karşılaşsın hayata tutunmak için kendisinde bir kuvvet bulabilir (Yüksel, 2013). Umutsuz bir olay karşısında elimiz kolumuz bağlı bir şekilde, değiştirilmesi mümkün olmayan bir durumla karşı karşıya geldiğimiz anda bile hayatta bir anlam bulunabilir (Frankl, 1994).

Logoterapiye göre yaşamın anlamı üç şekilde ortaya çıkabilir: 1) Bir şeyler üreterek ya da bir işle meşgul olarak 2) bir şeyi tecrübe ederek ya da bir insanı severek 3) hayatta değiştiremeyeceğimiz bir acıyla karşılaştığımızda takındığımız tavırla (Frankl, 1946) yaşamın anlamı ortaya çıkabilir.

2.2. ALAN YAZINDA KONU İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

2.2.1. COVID-19 Salgını Sürecinde COVID-19 Korkusu

14-60 yaş aralığındaki bireylerin (Altundağ, 2021), 20-62 yaş aralığındaki 422 sağlık personelinin (Bolat ve Ayvaz, 2021), 225 üniversite öğrencisinin (Altun, Canan, Kılıç, Kahraman ve Yiğit, 2021), öğretmenlerin (Demir, 2022), 18 yaş ve üstü bireylerin (Alın, 2022) ve 597 kişinin katıldığı bir araştırma sonucunda (Özçelik, Dönmez, Işık ve Güngör, 2022) herhangi bir kronik rahatsızlığı olan bireyler ile olmayan bireylerin COVID-19 korkusu ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırıldığında herhangi bir kronik rahatsızlığı olan bireylerin COVID-19 korku puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiş olup sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Sağlık bilimleri fakültesinde okuyan öğrenciler üzerinde yapılan çalışma sonucunda (Ahi vd., 2022), Çorum ilinde 568 kişi üzerinde COVID-19 korkusu ile ilgili yapılan çalışma sonucunda

(Gencer, 2020), 270 kişinin katıldığı hemşirelik bölümü öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada (Çalışkan, Kargın ve Ersöğütçü, 2021), (Kaya, Trabzon ve Altındış, 2022; Taşpınar, Taşpınar, Gülmez ve Sezgi Kızıllırmak, 2021; Tekin Atay, Dinçer, Uçan Yarkaç ve Öncü 2020) tarafından yapılan araştırmalar sonucunda ise kronik rahatsızlığı olan ve olmayan bireylerin COVID-19 Korku düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

COVID-19 Korkusu ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda kadınların COVID-19 Korkusu düzeylerinin erkeklerin COVID-19 Korku düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiş olup sonuçlar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (Altun vd., 2021; Bolat ve Ayvaz, 2021; Çay, 2021; Çayır Yılmaz ve Uysal, 2021; Çelik, 2021; Gencer, 2020; Kaya vd., 2022; Öztürk, 2022; Tekin Atay vd., 2020; Tural ve Efe, 2020; Yılmaz, vd., 2021). Paksoy (2020) tarafından yapılan 18-65 yaş aralığındaki 1112 kişinin katıldığı bir araştırma sonucunda ise kadınların erkeklere göre daha düşük düzeyde COVID-19 Korkusu yaşadıkları tespit edilmiştir. Yapılan bazı araştırmalar sonucunda ise kadın ve erkeklerin COVID-19 Korkusu düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı yani kadın ve erkeklerin benzer düzeyde COVID-19 Korkusu yaşadıkları tespit edilmiştir (Demir, 2022; Gashi, 2020; Kalafatoğlu ve Yam, 2021; Taşpınar vd., 2021; Türkmen, 2021; Yılan, 2022).

Alan yazın incelendiğinde COVID-19 Korku düzeyinin eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Çayır Yılmaz ve Uysal, 2021; Kalafatoğlu ve Yam, 2021; Poyraz, 2021; Sevimli, 2021). Yılan (2022) tarafından 98 kişinin katıldığı cerrahi girişim geçirecek hastalar üzerinde yapılan çalışma sonucunda eğitim düzeyine göre katılımcıların COVID-19 Korku düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi yükseköğretim olan kişilerin okuryazar olmayanlardan ve eğitim düzeyi ilköğretim ve lise olan kişilerden daha düşük düzeyde COVID-19 Korkusu yaşadığı tespit edilmiştir. 18 yaş ve üstü bireylerin katıldığı 574 birey üzerinde yapılan çalışma sonucunda katılımcıların eğitim düzeylerine göre COVID-19 Korku düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı saptanmıştır. Bu çalışma sonucunda katılımcılardan eğitim düzeyi ortaokul ve altı mezunu olanların COVID-19 Korku düzeyinin en yüksek olduğu ve eğitim seviyesi yükseldikçe korku düzeyinin azaldığı saptanmıştır (Alın, 2022).

Yapılan araştırmalar incelendiğinde COVID-19 Korkusunun medeni duruma göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Çayır Yılmaz ve Uysal, 2021; Kalafatoğlu ve Yam, 2021; Poyraz, 2021; Sevimli, 2021). Ancak Alın (2022) tarafından 18 yaş ve üstü bireylerin katıldığı 574 birey üzerinde yapılan çalışma sonucunda katılımcıların medeni durumlarına göre

COVID-19 Korku düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı saptanmıştır. Bu çalışma sonucunda boşanmış katılımcıların; evli, bekar ve ilişkisi olan katılımcılara göre daha yüksek COVID-19 Korkusu yaşadıkları saptanmıştır. İlişkisi olan katılımcıların ise bekar katılımcılara göre daha fazla COVID-19 Korkusu yaşadıkları ve evli katılımcıların da bekar katılımcılara göre daha yüksek düzeyde COVID-19 Korkusu yaşadıkları saptanmıştır.

Literatür incelendiğinde herhangi bir işte çalışan ve çalışmayan katılımcıların COVID-19 Korku düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Yani bir işte çalışan ve çalışmayan bireylerin benzer düzeyde COVID-19 Korkusu yaşadıkları tespit edilmiştir (Sevimli, 2021; Yılan, 2022).

Sevimli (2021) ve Yılan (2022) tarafından yapılan çalışmalar sonucunda sosyo-ekonomik düzeye göre katılımcıların COVID-19 Korku düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

Alan yazın incelendiğinde katılımcıların yaşa göre COVID-19 Korku düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Özdemir ve Arpacıoğlu, 2020; Yalçın, 2021).

2.2.2. COVID-19 Salgını Sürecinde Umutsuzluk

COVID-19 salgını sürecinde umutsuzluk ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda bireylerin umutsuzluk düzeylerinin yaşa göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Aguglia vd., 2021; Aylaz, Kara ve Dural, 2022; Güloğlu, Yılmaz, İstemihan, Arayıcı ve Yılmaz, 2020; Karaoğlu ve Demirbaş, 2021; Şahin ve Aydın, 2022; Yeşil Bayülgen, Bayülgen, Yeşil ve Akcan Türksever, 2021). Ancak Birgül (2022) tarafından yaşlı bireyler üzerinde yapılan araştırma sonucunda bireylerin umutsuzluk düzeylerinin yaşa göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiş olup 80 yaş ve üzeri yaşlıların, 75-79, 70-74 ve 65-69 yaş aralığındaki bireylere göre daha yüksek düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır.

COVID-19 salgını sürecinde umutsuzluk düzeyinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen araştırmalar sonucunda umutsuzluk düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı kadınların ve erkeklerin benzer düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır (Aguglia vd., 2021; Aylaz, vd., 2022; Çağatay, Salimoğlu, Başaran ve Özhan Elbaş, 2022; Erdoğan, Koçoğlu ve Sevim, 2020; Kaplan Serin ve Doğan, 2021; Karaoğlu ve Demirbaş, 2021; Şahin ve Aydın, 2022; Yeşil Bayülgen vd., 2021; Yiğit, 2022). Güloğlu ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan

araştırma sonucunda ise kadınların erkeklere oranla daha yüksek düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır.

Medeni duruma göre umutsuzluk düzeyinin farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen araştırmalar sonucunda bireylerin medeni durumlarına göre umutsuzluk düzeylerinin farklılaşmadığı saptanmıştır (Aguglia vd., 2021; Aylaz, vd., 2022; Güloğlu vd., 2020; şahin ve Aydın, 2022;Yeşil Bayülgen vd., 2021; Yiğit, 2022).

Yapılan araştırmalar sonucunda bireylerin umutsuzluk düzeylerinin eğitim durumlarına göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Aylaz, vd., 2022; Yeşil Bayülgen vd., 2021).

Koç, Demirkol, Uzun ve Hançer Tok (2021) tarafından yapılan çalışma sonucunda bireylerin umutsuzluk düzeylerinin herhangi bir işte çalışma ve çalışmama durumlarına göre farklılaştığı tespit edilmiş olup herhangi bir işte çalışmayanların daha yüksek düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır. Aylaz ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda ise bireylerin umutsuzluk düzeylerinin herhangi bir işte çalışma ve çalışmama durumlarına göre farklılaşmadığı herhangi bir işte çalışanlar ve çalışmayanların benzer düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır.

Yiğit (2022) tarafından sağlık çalışanı olanlar ve olmayanlar üzerinde yapılan karşılaştırmalı çalışma sonucunda sağlık çalışanlarının umutsuzluk düzeylerinin ekonomik durumlarına göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Yine aynı çalışmada sağlık çalışanı olmayanların umutsuzluk düzeylerinin ekonomik durumlarına göre farklılaştığı tespit edilmiş olup düşük ekonomik gelire sahip olanların orta düzeyde ekonomik gelire sahip olanlara göre; orta düzeyde ekonomik gelire sahip olanların da yüksek düzeyde ekonomik gelire sahip olanlara göre daha yüksek düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır. Birg l (2022) tarafından yapılan araştırma sonucunda da ekonomik durumu kötü olanların ekonomik durumu iyi olanlara göre daha yüksek düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır. Kaplan Serin ve Doğan (2021) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuca ulaşılmış olup ekonomik koşulları kötü olan bireylerin umutsuzluk düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kronik rahatsızlığa sahip olan ve olmayan bireylerin umutsuzluk düzeylerinin farklılaşmadığı benzer düzeyde umutsuzluk yaşadıkları tespit edilmiştir (Aguglia vd., 2021; Aylaz, vd., 2022; Yeşil Bayülgen vd.,2021; Yiğit, 2022). şahin ve Aydın (2022), Birg l (2022) ve Kaplan Serin ve Doğan (2021) tarafından yapılan araştırmalar sonucunda ise kronik rahatsızlığı olan bireylerin olmayan bireylere göre daha yüksek düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır.

2.2.3. COVID-19 Salgını Sürecinde Ölüm Kaygısı

Alan yazın incelendiğinde bireylerin ölüm kaygısı düzeylerinin yaşa göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Aktaş, 2021; Doğan ve Karaca, 2021; Karakoç ve Kısa, 2022). Yapılan bazı araştırmalar sonucunda ise ölüm kaygısının yaşa göre farklılaştığı saptanmıştır. Kandemir (2020) tarafından yapılan çalışma sonucunda 40-64 yaş grubundaki bireylerin 15-22 yaş ve 23-39 yaş grubuna göre daha yüksek düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları saptanmıştır. Alioğulları (2021) tarafında yapılan çalışma sonucunda ise 20-30 yaş grubundaki bireylerin 31-40, 41-50 ve 50 yaş üstüne göre daha yüksek düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları tespit edilmiştir.

Yapılan bazı çalışmalar sonucunda ölüm kaygısının cinsiyete göre farklılaşmadığı, kadın ve erkeklerin benzer düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları tespit edilmiştir (İmrak, 2022; Turhan ve Elçin Boyacıoğlu, 2022). Bazı çalışmalar sonucunda ise ölüm kaygısının cinsiyete göre farklılaştığı, erkeklerin ölüm kaygısı düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Aras, 2022; Doğan ve Karaca, 2021). Ancak yapılan bazı çalışmalarda da bu sonuçların tam tersi sonuçlara ulaşılmıştır. Yani kadınların ölüm kaygısı düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğuna dair çalışmalar da mevcuttur (Aktaş, 2021; Alioğulları, 2021; Bişkin Çetin ve Sözel, 2021; Doğan, 2021; Doğan ve İmamoğlu, 2022; Kandemir, 2020; Karakoç ve Kısa, 2022; Mirhosseini, Dadgari, Basirinezhad, Mohammadpourhodki ve Ebrahimi, 2021; Özmen ve Ocakdan, 2022).

Literatür incelendiğinde bazı çalışmalarda ölüm kaygısının medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Bişkin Çetin ve Sözel, 2021; Bulut, 2022; Doğan ve Karaca, 2021; İmrak, 2022; Kılıç, 2022; Mirhosseini vd., 2021; Targıt, 2022; Turhan ve Elçin Boyacıoğlu, 2022). Bazı çalışmalar sonucunda ise ölüm kaygısının medeni duruma göre farklılaştığı, bekar bireylerin evli bireylere göre daha yüksek düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları saptanmıştır (Doğan, 2021; Kandemir, 2020). Özmen ve Ocakdan (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda ise bu çalışmaların tam tersi sonuca ulaşılmış olup bekar bireylerin ölüm kaygısı düzeyleri evli bireylere göre daha düşük bulunmuştur. Doğan (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda da evli, bekar ve boşanmış kişilerin eşi vefat etmiş olan kişilere göre daha düşük ölüm kaygısı yaşadıkları tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmalar sonucunda ölüm kaygısının eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Aktaş, 2021; Alioğulları, 2021; Bişkin Çetin ve Sözel, 2021; Bulut, 2022; Doğan, 2021; Doğan, 2022; Doğan ve Karaca, 2021; İmrak, 2022; Targıt, 2022; Turhan ve Elçin Boyacıoğlu, 2022).

Literatür incelendiğinde bazı çalışmalarda ölüm kaygısının sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Kandemir, 2020; Kılıç, 2022; Targıt, 2022). Doğan (2022) ve Tor Kadioğlu ve İnce (2021) tarafından yapılan çalışmalar sonucunda ise ölüm kaygısının sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaştığı, gelir düzeyi yüksek olanların gelir düzeyi düşük olanlara göre daha düşük düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları saptanmıştır.

Bulut (2022) tarafından yapılan araştırma sonucunda ölüm kaygısının herhangi bir işte çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaşmadığı, herhangi bir işte çalışanlar ile çalışmayanların benzer düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları tespit edilmiştir. Karakoyun (2022) tarafından COVID-19 geçiren ve geçirmeyen bireyler üzerinde yapılan çalışma sonucunda COVID-19 geçirmeyenlerin ölüm kaygısı düzeyleri herhangi bir işte çalışıp çalışmamalarına göre farklılaşmazken COVID-19 geçirenlerin ölüm kaygısı düzeyleri bir işte çalışıp çalışmamalarına göre farklılaşmaktadır. Herhangi bir işte çalışmayanların ölüm kaygısı düzeylerinin herhangi bir işte çalışanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bulut (2022) tarafından yapılan çalışmalar sonucunda katılımcıların ölüm kaygısı düzeylerinin kronik hastalığa sahip olup olmamalarına göre farklılaşmadığı, kronik hastalığı olanlar ile olmayanların benzer düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları tespit edilmiştir. Kılıç (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda da katılımcıların kronik rahatsızlığa sahip olup olmamalarına göre veya COVID-19 enfeksiyonu için risk oluşturabilecek durumun varlığı ya da yokluğuna göre ölüm kaygısı düzeyleri farklılaşmamaktadır. Kronik rahatsızlığa veya COVID-19 enfeksiyonu için risk oluşturabilecek duruma sahip olmayanlar ile olanların benzer düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları tespit edilmiştir.

2.2.4. COVID-19 Salgını Sürecinde Yaşamda Anlam Düzeyi

COVID-19 salgını döneminde yaşamda anlam ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda katılımcıların yaşamda anlam düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı kadın ve erkeklerin benzer düzeyde yaşamda anlama sahip oldukları tespit edilmiştir (Kaya, Yaşar ve Arslan, 2021; Kul, vd., 2020; Sarıkoç, vd., 2022). Sakmak (2023) tarafından yapılan çalışma sonucunda ise bireylerin yaşamda anlam düzeyinin alt boyutu olan anlamın varlığı, cinsiyete göre farklılaşmamakta kadın ve erkeklerin benzer düzeyde anlam varlığına sahip oldukları tespit edilmiştir. Yaşamda anlamın bir diğer alt boyutu olan anlam arayışı ise cinsiyete göre farklılaşmakta olup erkeklerin anlam arayışının kadınlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ogan ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda ise kadınların erkeklere göre daha yüksek düzeyde yaşamda anlama ve alt boyutlar olan var olan anlam ve anlam arayışına sahip oldukları saptanmıştır. Başka bir çalışmada kadınların erkeklere göre

daha düşük yaşamda anlam düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir (Vries vd., 2022). Sarıkoç ve arkadaşları (2022) ve Vries ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışmalar sonucunda bireylerin yaşamda anlam düzeylerinin yaşa göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Yapılan bazı çalışmalar sonucunda ise yaşamda anlam düzeyinin yaşa göre farklılaştığı saptanmıştır. 40 yaş ve üzerindeki bireylerin 18-22, 22-31, 32-40 yaş aralığındaki bireylere göre daha yüksek yaşamda anlam düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir (Kaya, vd., 2021). Yaşamda anlamın alt boyutu olan var olan anlam düzeyi 18-22 yaş ile 46-60 yaş, 23-30 ile 46-60 yaş aralığındaki bireylerin var olan anlam düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmakta olup 46-60 yaş aralığındaki bireylerin daha yüksek var olan anlam düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Anlam arayışı alt boyutu 18-22 yaş ile 46-60 yaş, 23-30 ile 46-60 yaş aralığındaki bireylerin anlam arayışı farklılaşmakta olup 46-60 yaş aralığındaki bireylerin anlam arayışı düzeyinin diğer yaş gruplarına göre daha düşük olduğu saptanmıştır (Demir, 2022).

Literatür incelendiğinde COVID-19 salgını döneminde yaşamda anlam düzeyi ve alt boyutları olan anlamın varlığı ve anlam arayışı medeni duruma göre farklılaşmamaktadır. Yani evli ve bekar bireylerin benzer düzeyde anlamın varlığına ve anlam arayışına sahip oldukları saptanmıştır (Sakmak, 2023). Yapılan bazı çalışmalar sonucunda ise yaşamda anlam düzeyi ve alt boyutları olan anlamın varlığı ve anlam arayışı medeni duruma göre farklılaşmaktadır. Evlilerin var olan anlam düzeylerinin bekarlara göre; bekarların ise aranan anlam düzeylerinin evlilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Demir, 2022; Kul, Demir ve Katmer, 2020). Kaya, ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan çalışma sonucunda da evli bireylerin yaşamda anlam düzeyleri bekar bireylere göre daha yüksek bulunmuştur.

Bireylerin yaşamda anlam düzeyi ve alt boyutları olan anlamın varlığı ve anlam arayışı eğitim düzeyine göre farklılaşmamaktadır (Kul, vd., 2020; Sarıkoç, vd., 2022). Yapılan bazı çalışmalar sonucunda ise bireylerin yaşamda anlam düzeyi ve alt boyutları olan anlamın varlığı ve anlam arayışı eğitim düzeylerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi lisansüstü olan bireylerin üniversite, lise ve lise altındaki eğitim düzeyine sahip bireylere göre daha yüksek düzeyde yaşamda anlama sahip oldukları tespit edilmiştir (Kaya, vd., 2021). Vries ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda da bireylerin eğitim düzeyleri yükseldikçe yaşamda anlam düzeylerinin de yükseldiği tespit edilmiştir. Demir (2022) tarafında yapılan çalışma sonucunda bireylerin yaşamda anlam düzeyinin alt boyutu olan var olan anlam eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmazken anlam arayışı alt boyutu anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Anlam arayışındaki farkın lise ile lisans ve lise ile lisansüstü arasında

olduğu tespit edilmiş olup eğitim düzeyi lisans ve lisansüstü olanların eğitim düzeyi lise olanlara göre daha yüksek düzeyde anlam arayışına sahip oldukları saptanmıştır (Demir, 2022).

Sarıkoç ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda bireylerin yaşamda anlam düzeylerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Kaya ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan çalışma sonucunda ise bireylerin yaşamda anlam düzeylerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre farklılaştığı, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin yaşamda anlam düzeylerinin de yüksek olduğu saptanmıştır. Başka bir çalışma da ise orta-üst/üst gelir ve orta gelir düzeyindeki katılımcıların alt gelir ve alt-orta gelire sahip katılımcılara göre daha yüksek anlamın varlığına sahip oldukları, alt-orta gelir düzeyindeki katılımcıların alt gelir, orta gelir ve orta-üst/üst gelir düzeyindeki katılımcılara göre daha yüksek anlam arayışına sahip oldukları tespit edilmiştir (Sakmak, 2023).

COVID-19 salgını sürecinde yaşamda anlam ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde yaşamda anlamın bireylerin herhangi bir işte çalışıp çalışmamalarına göre farklılaştığı herhangi bir işte çalışanların çalışmayanlara göre daha yüksek düzeyde yaşamda anlama sahip oldukları tespit edilmiştir (Kaya, vd, 2021).

Vries ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda bireylerin yaşamda anlam düzeylerinin kronik hastalık durumuna göre farklılaşmadığı yani kronik hastalığı olan ve olmayan bireylerin benzer düzeyde yaşamda anlam düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

3.YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışmada bireylerin COVID-19 salgını sürecinde ölüm kaygısı, yaşamda anlam düzeyleri, COVID-19 korkusu ve umutsuzluk düzeylerinin HIV+ tanısı alma durumlarına göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. Anket aracılığıyla sayısal verilerle açıklanmaya çalışıldığı için araştırma yaklaşımlarından Nicel Araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Nicel araştırma, kişilerin toplumsal davranışlarını deney, gözlem veya test aracılığı ile nesnel bir biçimde ölçmeye yardımcı olan araştırma yöntemidir (Bekman, 2022). Bağımsız değişkene göre bağımlı değişkenin farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla İlişkisel araştırma modellerinden Nedensel-Karşılaştırma Yöntemi kullanılmıştır.

3.2. KATILIMCILAR

Araştırmaya HIV+ olan bireyler ile HIV+ olmayan bireyler katılmıştır. Araştırmaya HIV+ tanısı alan 70 kişi ve HIV+ tanısı almayan 79 kişi toplam 149 kişi dahil edilmiştir. Örneklem grubu seçilirken evrendeki birimlere eşit şans verilmediği için olasılık dışı örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Kılıç, 2013). HIV+ bireyler araştırmaya dahil edilirken araştırma konusu ile alakalı olarak bazı özelliklere sahip kişilerden oluşmasından dolayı olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2012). Ölçüt örnekleme, çalışmanın başında belirlenen bir takım kriteri karşılayan durumların çalışmaya dahil edilmesidir (Baltacı, 2018). HIV- bireyler çalışmaya dahil edilirken olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolayda örnekleme, araştırmacının rahatlıkla ulaşabileceği örneklem grubunu araştırmaya dahil etmesini kapsar (Özen ve Gül, 2007). Katılımcıların demografik değişkenlerine ilişkin bulgular Tablo 3.2.1.'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişken	Grup	HIV(+)		HIV(-)	
		N	%	N	%
Cinsiyet	Kadın	4	5,7	55	69,6
	Erkek	66	94,3	24	30,4
Yaş Grubu	18-28	19	27,1	57	72,2
	29-39	23	32,9	16	20,3
	40-50	17	24,3	6	7,6
	51 Yaş ve Üstü	11	15,7	-	-
Medeni Durum	Bekar	33	47,1	32	40,5
	Evli	27	38,6	31	39,2
	Boşanmış	7	10	-	-
	İlişkisi Var	3	4,3	16	20,3

Tablo 1 (devamı). Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Ekonomik Durum	Kötü	14	20	14	17,7
	Orta	47	67,1	49	62
	İyi	9	12,9	16	20,3
Eğitim Düzeyi	İlkokul	17	24,3	2	2,5
	Ortaokul	12	17,1	2	2,5
	Lise	14	20	20	25,3
	Önlisans	16	22,9	9	11,4
	Lisans	9	12,9	35	44,3
	Yüksek Lisans	2	2,9	11	13,9
	Doktora	-	-	-	-
Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?	Evet	39	55,7	45	57
	Hayır	31	44,3	34	43
	Toplam	70	100	79	100

HIV+ grupta erkek sayısı baskınken HIV- grupta kadın sayısı baskındır. Katılımcıların 59'u kadın 90'ı ise erkektir. HIV- grupta 18-28 yaş aralığındaki birey sayısı fazla iken HIV+ grupta 29-39 yaş aralığındaki birey sayısının fazla olduğu tespit edilmiştir. HIV+ grupta ve HIV- grupta medeni durumu bekar olan birey sayısı çoğunlukta olup evli birey sayısı da bekar birey sayısına çok yakındır. Araştırmaya katılan boşanmış birey sayısı az olup HIV- grupta boşanmış birey yoktur. HIV+ grupta ise 7 kişinin medeni durumu boşanmış ve ilişkisi var olan katılımcı sayısı ise çok az olup 3 kişidir. Bu sebeple araştırmada analizler yapılırken analizlerin daha güvenilir sonuçlar vermesi amacı ile katılımcıların medeni durumları iki kategorili olarak bekar ve evli olanlar şeklinde yapılmış olup ilişkisi var ve boşanmış diyen bireyler bekar bireyler kategorisinde değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin eğitim düzeyleri incelendiğinde HIV- grupta yer alan bireylerin eğitim düzeyi ilkökuller ve ortaokuller olan katılımcı sayısının 2 tane olduğu HIV+ grupta ise yüksek lisans olan katılımcı sayısının 2 tane olduğu görülmektedir. Burada da analizlerin daha güvenilir sonuçlar vermesi amacı ile analizler yapılırken katılımcıların eğitim düzeyleri ilkökuller, ortaokuller ve lise olanlar lise ve altı kategorisinde önlisans olanlar önlisans kategorisinde ve lisans ve yüksek lisans olanlar ise lisans ve üstü kategorisinde değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin 96'sı ekonomik durumunun orta düzeyde olduğunu belirtmiştir. Her iki grupta da ekonomik durumu orta düzeyde olan birey sayısı çoğunluktadır. HIV+ grupta eğitim düzeyi ilkökuller olan birey sayısı çoğunlukta iken HIV- grupta eğitim düzeyi lisans olan birey sayısı çoğunluktadır. Her iki grupta da herhangi bir işte çalışan birey sayısı çoğunlukta olup araştırmaya katılan bireylerin 84'ü herhangi bir işte çalıştığını belirtmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Ölüm Kaygısı, Yaşamda Anlam, COVID-19 Korkusu ve Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan bireylerin sosyo-demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu yaş, cinsiyet, medeni durum, ekonomik durum, eğitim düzeyi, herhangi bir işte çalışıp çalışmama ve HIV+ tanısı alıp almama olmak üzere toplam 7 sorudan oluşmaktadır.

3.3.2. Ölüm Kaygısı Ölçeği

Katılımcıların ölüm kaygısı düzeyini ölçmek amacıyla araştırmada Sarıkaya ve Baloğlu (2016) tarafından geliştirilen Türkçe Ölüm Kaygısı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada ölçek ÖK kısaltması ile kullanılmıştır. Ölçek her bir maddeye ‘Hiçbir Zaman=0’, ‘Nadiren=1’, ‘Ara Sıra=2’, ‘Sık Sık=3’ ve ‘Her Zaman=4’ cevapları verilen 5’li Likert formda hazırlanmıştır. Ölçek toplam 20 maddeden oluşmaktadır ve katılımcılar ölçekten en düşük 0 en yüksek 80 puan alabilmektedir. Puan yüksekliği yüksek ölüm kaygısına işaret etmektedir. Ölçekte tersine puanlanan maddeler yoktur. Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır. 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9. ve 10. maddeler ölçeğin Ölümün Belirsizliği alt boyutunu, 11., 12., 13., 14., 15., 16. ve 17. maddeler Maruz Kalma alt boyutunu ve 18., 19. ve 20. maddeler ise Acı Çekme alt boyutunu oluşturmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .92’dir(Sarıkaya ve Baloğlu, 2016). Bu araştırmada ölçeğin Cronbach - Alfa değeri ,95 olarak tespit edilmiştir.

3.3.3. Yaşamda Anlam Ölçeği

Katılımcıların yaşamda anlam düzeylerini ölçmek amacıyla Steger, Frazier, Oishi ve Kaler (2006) tarafından geliştirilen Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması Demirbaş (2010) tarafından yapılan Yaşamda Anlam Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada ölçek YA kısaltması ile kullanılmıştır. Ölçek ‘1=Kesinlikle Doğru Değil’ ve ‘7=Kesinlikle Doğru’ arasında değişen 7’li Likert tipi ölçektir. Ölçek toplam 10 maddeden ve 2 alt boyuttan oluşmaktadır. 1., 4., 5., 6. ve 9. maddeler Anlamın Varlığı alt boyutunu, 2., 3., 7., 8. ve 10. maddeler ise Anlam Arayışı alt boyutunu oluşturmaktadır. Ölçekteki 9. madde ters kodlanmakta ve ölçekten toplam puan elde edilmek istendiğinde Anlam Arayışı alt boyutu ters puanlanmalıdır. Ölçeğin Cronbach-Alfa değeri .87’dir(Demirbaş, 2010). Araştırmada ölçeğin Cronbach – Alfa değeri ,76 olarak tespit edilmiştir.

3.3.4. COVID-19 Korkusu Ölçeği

Katılımcıların COVID-19 korku düzeylerini belirlemek amacıyla Ahorsu ve arkadaşları(2020) tarafından geliştirilen Cronbach-Alfa değeri .82 olan Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması Satıcı, Göcet Tekin, Deniz ve Satıcı (2020) tarafından yapılan Cronbach-Alfa değeri .84 olan

COVID-19 Korkusu Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada ölçek CK kısaltması ile kullanılmıştır. Ölçek ‘1=Kesinlikle Katılmıyorum’ ve ‘5=Kesinlikle Katılıyorum’ arasında değişen 5’li Likert tipi ölçektir. Ölçek tek boyutlu olup toplam 7 maddeden oluşmaktadır ve ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 7 en yüksek puan ise 35’tir. Yüksek puan yüksek COVID-19 korkusuna işaret etmektedir(Satıcı vd., 2020). Araştırmada ölçeğin Cronbach – Alfa değerinin ,91 olduğu tespit edilmiştir.

3.3.5. Beck Umutsuzluk Ölçeği

Katılımcıların umutsuzluk düzeyini ölçmek amacıyla Durak ve Palabıykoğlu(1994) tarafından geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada ölçek BU kısaltması ile kullanılmıştır. Ölçekteki her bir maddeye ‘Evet=0’ veya ‘Hayır=1’ cevabı verilmektedir. Ölçek toplam 20 maddeden oluşmakta olup 1., 3., 5., 6., 8., 10., 13., 15. ve 19.maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçeğin 1., 3., 7., 11. ve 18. maddeleri ‘Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler’ alt boyutunu, 2., 4., 9., 12., 14., 16., 17. ve 20. maddeler ‘Motivasyon kaybı’ alt boyutunu ve 5., 6., 8., 10., 13., 15. ve 19. maddeler ise ‘Umut’ alt boyutunu oluşturmakta olup toplam 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin ‘Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler’ alt boyutunun Cronbach- Alfa değeri .78, ‘Motivasyon kaybı’ alt boyutunun Cronbach-Alfa değeri .72 ve ‘Umut’ alt boyutunun Cronbach-Alfa değeri .72’dir(Durak ve Palabıykoğlu, 1994). Kullanılan ölçeğin araştırmadaki Cronbach – Alfa değeri ,89 olarak tespit edilmiştir.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma kapsamında HIV+ tanılı bireylerden veri toplamak ve araştırmanın yapılması amacıyla Düzce Üniversitesi Girişimsel Olmayan Sağlık Araştırmaları Etik Kurulundan 06.06.2022 tarihinde Karar No:2022/91 ile izin alınmıştır. HIV+ bireylerin mahremiyeti ve gizliliği açısından veriler Türkiye’nin batısında yer alan bir üniversite hastanesinde enfeksiyon hastalıkları uzman doktor aracılığı ile 07.06.2022 ve 25.04.2023 tarihi aralığında anketler yüz yüze görüşülerek gönüllülük esaslı doldurulmuştur. HIV- bireylerden ise veriler 07.06 – 16.09.2022 tarihi aralığında araştırmacı tarafından online (Instagram ve Whatsap) ortamda gönüllük esaslı toplanmıştır.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Veriler SPSS 22 programıyla analiz edilecektir. Yüzde, frekans, standart sapma, ortalama, ortanca, minimum ve maksimum değerler hesaplanacaktır. Veriler üzerinde analizler yapılmadan önce normalliğin değerlendirilmesi amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alınmıştır. Çarpıklık ve basıklık katsayısı -1.5 ile +1.5 arasında olan veriler normal dağılım olarak kabul edilmiştir. Normallik testi sonucuna göre karşılaştırmalı testlerden parametrik veya non-parametrik testlerden hangisinin kullanılacağına karar verilmiştir. Araştırmada hem parametrik testler hem de non-parametrik testler kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen verilerde karşılaştırmalı testlerden Mann – Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Normal dağılım gösteren verilerin karşılaştırmalı analizlerinde parametrik testlerden Bağımsız Örneklem T- testi ve One Way Anova testi kullanılmıştır. Ayrıca araştırmada ek olarak Korelasyon ve Regresyon analizlerine de yer verilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin betimsel istatistikler sunulmuş ve araştırma sorularına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylere Yönelik Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler

<i>Değişken</i>	<i>N</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	<i>Ortalama</i>	<i>S. Sapma</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	149	0	40	14,17	10,82	,55	-,39
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	149	0	28	7,71	7,30	,90	,09
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	149	0	12	5,74	3,64	,19	-,91
ÖK Toplam Puan	149	0	80	27,62	19,41	,56	-,29
YA Anlamın Varlığı Alt Boyutu	149	5	35	26,97	6,25	-,78	,42
YA Anlam Arayışı Alt Boyutu	149	5	35	22,69	8,17	-,56	-,51
YA Toplam Puan	149	20	70	44,28	9,82	,60	,37
CK Toplam Puan	149	7	35	14,07	7,01	,98	,35
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyutu	149	0	5	3,70	1,52	-,94	-,25
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyutu	149	0	8	5,22	2,36	-,58	-,86
BU Umut Alt Boyutu	149	0	7	5,43	1,86	-1,33	1,08
BU Toplam Puan	149	0	20	14,36	5,02	-1,01	,26

HIV+ tanısı alan ve almayan bireylere yönelik araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin betimsel istatistiklerde ortalama, standart sapma, çarpıklık, basıklık, en düşük ve en yüksek değerlere yer verilmiştir. Ölçeklerin ve ölçeklere ait alt boyutların çarpıklık ve basıklık katsayılarının +1,5 ile -1,5 arasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>HIV+ tanısı aldınız mı?</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>T</i>	<i>Sd</i>	<i>P</i>	<i>η^2</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Evet Hayır	70 79	13,31 14,94	11,42 10,27	-,91	147	,36	,00
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Evet Hayır	70 79	6,49 8,80	7,06 7,38	-1,94	147	,05	,02

Tablo 3 (devamı). HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Evet Hayır	70 79	5,87 5,62	4 3,30	,41	134,16	,67	,00
ÖK Toplam Puan	Evet Hayır	70 79	25,67 29,35	20,06 18,77	-1,15	147	,24	,00
YA Anlamın Varlığı Alt Boyut	Evet Hayır	70 79	27,56 26,46	6,16 6,32	1,07	147	,28	,00
YA Anlam Arayışı Alt Boyut	Evet Hayır	70 79	23,5 21,97	8,60 7,75	1,13	147	,25	,00
YA Toplam Puan	Evet Hayır	70 79	44,06 44,48	9,72 9,97	-,26	147	,79	,00
CK Toplam Puan	Evet Hayır	70 79	15,14 13,11	7,45 6,51	1,77	147	,07	,02
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyut	Evet Hayır	70 79	3,50 3,89	1,70 1,34	-1,52	130,77	,12	,01
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyut	Evet Hayır	70 79	4,66 5,72	2,54 2,08	-2,76	133,67	,00	,04
BU Umut Alt Boyutu	Evet Hayır	70 79	5,13 5,70	2,08 1,61	-1,87	147	,06	,02
BU Toplam Puan	Evet Hayır	70 79	13,29 15,30	5,50 4,38	-2,45	131,46	,01	,03

p<.05

HIV+ tanısı alan ve almayan bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri ve umutsuzluğun gelecek beklentisi ve umut alt boyutları istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde

farklılaşmamaktadır ($p>.05$). Ancak bireylerin umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun alt boyutu olan motivasyon kaybı düzeyleri HIV+ tanısı alıp almamalarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<.05$). HIV+ tanısı alan bireylerin almayan bireylere göre daha düşük düzeyde umutsuzluk yaşadıkları ve umutsuzluğun alt boyutu olan motivasyon kaybı düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 4. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Cinsiyete Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>T</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>	<i>η^2</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Kadın	58	16,86	10,33	2,46	147	,01	,03
	Erkek	91	12,46	10,83				
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Kadın	58	9,88	7,40	2,96	147	,00	,05
	Erkek	91	6,33	6,93				
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Kadın	58	6,16	3,29	1,11	147	,26	,00
	Erkek	91	5,47	3,84				
ÖK Toplam Puan	Kadın	58	32,90	18,41	2,70	147	,00	,04
	Erkek	91	24,26	19,38				
YA Anlamın Varlığı Alt Boyut	Kadın	58	26,17	5,99	-1,25	147	,21	,01
	Erkek	91	27,48	6,39				
YA Anlam Arayışı Alt Boyut	Kadın	58	23,22	6,97	,66	140,57	,50	,00
	Erkek	91	22,35	8,87				
YA Toplam Puan	Kadın	58	42,95	8,51	-1,32	147	,18	,01
	Erkek	91	45,13	10,53				
CK Toplam Puan	Kadın	58	14,86	6,88	1,10	147	,27	,00
	Erkek	91	13,56	7,09				
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyut	Kadın	58	3,79	1,41	,56	147	,57	,00
	Erkek	91	3,65	1,60				

Tablo 4 (devamı). HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Cinsiyete Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

BU Motivasyon Kaybı Alt Boyut	Kadın Erkek	58 91	5,60 4,98	2,15 2,47	1,58	147	,11	,01
BU Umut Alt Boyutu	Kadın Erkek	58 91	5,71 5,25	1,71 1,94	1,45	147	,14	,01
BU Toplam Puan	Kadın Erkek	58 91	15,10 13,88	4,77 5,15	1,45	147	,14	,01

$p<.05$

HIV+ tanısı alan ve almayan bireylerin ölüm kaygısı düzeyleri ve ölüm kaygısının ölümün belirsizliği ve maruz kalma alt boyutları cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Kadınların erkeklere göre daha yüksek ölüm kaygısı ve ölüm kaygısının alt boyutları olan ölümün belirsizliği ve maruz kalma düzeylerine sahip oldukları tespit edilmiştir. Bireylerin ölüm kaygısının alt boyutu olan acı çekme, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun alt boyutları cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>.05$).

Tablo 5. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Çalışma Durumuna Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Çalışıyor musunuz?</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>T</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>	<i>η^2</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Evet Hayır	84 65	12,85 15,89	10,24 11,38	-1,71	147	,08	,01
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Evet Hayır	84 65	6,51 9,26	6,73 7,75	-2,31	147	,02	,03

Tablo 5 (devamı). HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Çalışma Durumuna Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

ÖK Acı	Evet	84	5,38	3,40	-1,36	147	,17	,01
Çekme Alt Boyutu	Hayır	65	6,20	3,90				
ÖK Toplam Puan	Evet	84	24,74	17,64	-2,04	124,19	,04	,02
	Hayır	65	31,35	21,04				
YA Anlamın Varlığı Alt Boyutu	Evet	84	27,39	6,47	,93	147	,35	,00
	Hayır	65	26,43	5,97				
YA Anlam Arayışı Alt Boyutu	Evet	84	22,69	8,44	-,00	147	,99	,00
	Hayır	65	22,69	7,87				
YA Toplam Puan	Evet	84	44,70	10,42	,59	147	,55	,00
	Hayır	65	43,74	9,04				
CK Toplam Puan	Evet	84	13,58	6,71	-,95	147	,34	,00
	Hayır	65	14,69	7,39				
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyut	Evet	84	3,88	1,39	1,57	123,79	,11	,01
	Hayır	65	3,48	1,66				
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyut	Evet	84	5,51	2,24	1,71	147	,08	,01
	Hayır	65	4,85	2,48				
BU Umut Alt Boyutu	Evet	84	5,60	1,65	1,23	147	,21	,01
	Hayır	65	5,22	2,09				
BU Toplam Puan	Evet	84	14,99	4,46	1,70	120,08	,09	,01
	Hayır	65	13,54	5,60				

p<.05

HIV+ tanısı alan ve almayan bireylerin ölüm kaygısı düzeyleri ve ölüm kaygısının maruz kalma alt boyutu herhangi bir işte çalışıp çalışmamalarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p<.05). Herhangi bir işte çalışan bireylerin çalışmayanlara göre daha düşük

düzeyde ölüm kaygısının maruz kalma alt boyutunu ve ölüm kaygısı yaşadıkları tespit edilmiştir. Bireylerin ölüm kaygısının ölümün belirsizliği ve acı çekme alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk ve umutsuzluğun alt boyutları herhangi bir işte çalışıp çalışmamalarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>.05$).

Tablo 6. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Yaş Aralığı</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>η^2</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	18-28	76	14,47	9,99	1,82	,14	,03
	29-39	39	14,62	11,20			
	40-50	23	10,17	11,55			
	51 yaş üstü	11	18,91	12,28			
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	18-28	76	7,83	7,19	,98	,40	,02
	29-39	39	8,62	7,25			
	40-50	23	5,43	7,56			
	51 yaş üstü	11	8,45	7,73			
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	18-28	76	5,32	3,43	1,11	,34	,02
	29-39	39	6,08	3,68			
	40-50	23	5,83	3,83			
	51 yaş üstü	11	7,27	4,42			
ÖK Toplam Puan	18-28	76	27,62	18,60	1,36	,25	,02
	29-39	39	29,31	19,67			
	40-50	23	21,43	19,55			
	51 yaş üstü	11	34,64	22,75			
YA Anlamın Varlığı Alt Boyutu	18-28	76	25,97	6,41	1,92	,12	,03
	29-39	39	27,13	5,56			
	40-50	23	29,13	7			
	51 yaş üstü	11	28,82	4,77			
YA Anlam Arayışı Alt Boyutu	18-28	76	23,24	7,92	,58	,62	,01
	29-39	39	21,28	8,63			
	40-50	23	22,65	8,03			
	51 yaş üstü	11	24	8,98			
YA Toplam Puan	18-28	76	42,74	9,22	1,35	,25	,02
	29-39	39	45,85	9,97			
	40-50	23	46,48	11,73			
	51 yaş üstü	11	44,82	8,41			
CK Toplam Puan	18-28	76	13,58	6,98	,84	,47	,01
	29-39	39	14,05	6,93			
	40-50	23	14,22	6,66			
	51 yaş üstü	11	17,18	8,35			
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyutu	18-28	76	3,71	1,53	,72	,53	,01
	29-39	39	3,46	1,71			
	40-50	23	4,04	1,29			
	51 yaş üstü	11	3,82	1,16			

Tablo 6 (devam). HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

BU Motivasyon Kaybı Alt Boyutu	18-28	76	5,41	2,35	,59	,61	,01
	29-39	39	4,90	2,44			
	40-50	23	5,39	2,33			
	51 yaş üstü	11	4,73	2,41			
BU Umut Alt Boyutu	18-28	76	5,66	1,78	2,13	,09	,04
	29-39	39	4,79	2,17			
	40-50	23	5,57	1,70			
	51 yaş üstü	11	5,82	,98			
BU Toplam Puan	18-28	76	14,78	5,01	1,04	,37	,02
	29-39	39	13,15	5,5			
	40-50	23	15	4,68			
	51 yaş üstü	11	14,36	3,74			

p<.05

HIV+ tanısı alan ve almayan bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korkusu, umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun alt boyutları yaş gruplarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p>.05).

Tablo 7. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Medeni Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Medeni Durum</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>T</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>	<i>η^2</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Bekar	91	14,56	10,13	,54	147	,58	,00
	Evli	58	13,57	11,89				
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Bekar	91	7,19	6,89	-1,09	147	,27	,00
	Evli	58	8,53	7,89				
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Bekar	91	5,44	3,32	-1,20	103,73	,23	,00
	Evli	58	6,21	4,07				
ÖK Toplam Puan	Bekar	91	27,19	17,81	- ,32	103,75	,74	,00
	Evli	58	28,31	21,84				

Tablo 7 (devam). HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Medeni Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamların Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

YA Anlamların Varlığı Alt Boyutu	Bekar Evli	91 58	25,65 29,05	6,34 5,55	-3,34	147	,00	,07
YA Anlam Arayışı Alt Boyutu	Bekar Evli	91 58	23,37 21,62	7,57 8,99	1,27	147	,20	,01
YA Toplam Puan	Bekar Evli	91 58	42,27 47,43	8,90 10,44	-3,22	147	,00	,06
CK Toplam Puan	Bekar Evli	91 58	13,79 14,50	6,75 7,44	-,60	147	,55	,00
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyutu	Bekar Evli	91 58	3,40 4,19	1,65 1,14	-3,45	145,99	,00	,07
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyutu	Bekar Evli	91 58	5,14 5,34	2,52 2,11	-,52	136,28	,59	,00
BU Umut Alt Boyutu	Bekar Evli	91 58	5,21 5,78	2,04 1,48	-1,95	144,40	,05	,02
BU Toplam Puan	Bekar Evli	91 58	13,75 15,31	5,57 3,89	-2,01	145,72	,05	

p<.05

Bireylerin yaşamda anlam düzeyleri ve yaşamda anlamların alt boyutu olan anlamların varlığı, umutsuzluğun gelecek beklentisi alt boyutu medeni durumlarına göre farklılaşmaktadır (p<.05). Evlilerin bekarlara göre daha yüksek düzeyde yaşamda anlama, anlamların varlığı alt boyutuna ve umutsuzluğun gelecek beklentisi alt boyutuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Bireylerin ölüm kaygısı ve ölüm kaygısının ölümün belirsizliği, maruz kalma, acı çekme alt boyutları, yaşamda anlamların anlam arayışı alt boyutu, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun motivasyon kaybı ve umut alt boyutu medeni durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p>.05).

Tablo 8. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Ekonomik Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Ekonomik Durum</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	<i>η^2</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Kötü	28	14,93	11,74	,35	,69	,00
	Orta	96	13,63	10,24			
	İyi	25	15,44	12,17			
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Kötü	28	8,54	8,32	,64	,52	,00
	Orta	96	7,83	6,85			
	İyi	25	6,32	7,87			
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Kötü	28	6,21	3,83	,37	,68	,00
	Orta	96	5,70	3,50			
	İyi	25	5,36	4,03			
ÖK Toplam Puan	Kötü	28	29,68	22,03	,19	,82	,00
	Orta	96	27,16	18,04			
	İyi	25	27,12	21,99			
YA Anlamın Varlığı Alt Boyutu	Kötü	28	23,04	7,13	7,44	,00	,09
	Orta	96	27,83	5,63			
	İyi	25	28,08	5,97			
YA Anlam Arayışı Alt Boyutu	Kötü	28	21,96	7,45	,22	,79	,00
	Orta	96	23,02	7,92			
	İyi	25	22,24	9,97			
YA Toplam Puan	Kötü	28	41,07	9,98	1,97	,14	,02
	Orta	96	44,81	9,76			
	İyi	25	45,84	9,51			
CK Toplam Puan	Kötü	28	14,25	7,55	,45	,63	,00
	Orta	96	14,33	6,5			
	İyi	25	12,84	8,37			
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyutu	Kötü	28	2,64	1,90	df2	,00	
	Orta	96	3,89	1,36	48,60		
	İyi	25	4,20	1,11			
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyutu	Kötü	28	3,96	2,76	df2	,01	
	Orta	96	5,44	2,27	50,70		
	İyi	25	5,80	1,75			
BU Umut Alt Boyutu	Kötü	28	4,18	2,62	df2	,01	
	Orta	96	5,67	1,58	49,17		
	İyi	25	5,92	1,18			

Tablo 8 (devam). HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Ekonomik Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamların Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

BU Toplam Puan	Kötü	28	10,79	6,86	df2	,00
	Orta	96	14,99	4,28	48,50	
	İyi	25	15,92	3,36		

p<.05

Tabloda umutsuzluk ve umutsuzluğun alt boyutlarında varyansların homojenliği önermesi ihlal edildiği için Welch tablosundaki değerlere yer verilmiştir. Bireylerin yaşamda anlamın alt boyutu olan anlamın varlığı ve umutsuzluğun gelecek beklentisi motivasyon kaybı ve umut alt boyutu ekonomik durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p<.05). Anlamın varlığı alt boyutundaki farklılaşmanın kaynağını tespit etmek için Post Hoc testlerinden Bonferroni kullanılmıştır. Umutsuzluk ve umutsuzluğun alt boyutlarındaki farklılaşmanın kaynağını tespit etmek için Post Hoc testlerinden Games Howell testi kullanılmıştır. Anlamın varlığına, umutsuzluk düzeyine ve umutsuzluğun gelecek beklentisi, motivasyon kaybı ve umut alt boyutlarına ait farklılaşmanın ekonomik durumu kötü olanlar ile orta olanlar ve kötü olanlar ile iyi olanlar arasında olduğu ekonomik durumu kötü olan bireylerin orta ve iyi olan bireylere göre daha düşük düzeyde anlamın varlığına, umutsuzluk düzeyine ve umutsuzluğun gelecek beklentisi, motivasyon kaybı ve umut alt boyutlarına sahip oldukları tespit edilmiştir. Bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın anlam arayışı alt boyutu ve COVID-19 korku düzeyleri ekonomik durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p>.05).

Tablo 9. HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamların Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

Değişken	Eğitim Düzeyi	N	$\bar{x}$	Ss	F	p	η^2
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Lise ve altı	68	14,19	11,52	,02	,98	,00
	Önlisans	25	13,80	10,44			
	Lisans ve üstü	56	14,32	10,28			
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Lise ve altı	68	8,24	7,63	,46	,63	,00
	Önlisans	25	7,92	8,46			
	Lisans ve üstü	56	6,98	6,35			
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Lise ve altı	68	5,96	4,18	df2	,42	
	Önlisans	25	6,16	3,46			
	Lisans ve üstü	56	5,29	2,95			

Tablo 9 (devam). HIV+ Tanısı Alan ve Almayan Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamların Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

ÖK Toplam Puan	Lise ve altı	68	28,38	20,97	,13	,87	,00
	Önlisans	25	27,88	20,18			
	Lisans ve üstü	56	26,59	17,28			
YA Anlamların Varlığı Alt Boyutu	Lise ve altı	68	26,04	6,19	2,17	,11	,03
	Önlisans	25	29,04	5,53			
	Lisans ve üstü	56	27,18	6,48			
YA Anlam Arayışı Alt Boyutu	Lise ve altı	68	21,24	8,22	2,15	,12	,03
	Önlisans	25	23,20	9,32			
	Lisans ve üstü	56	24,23	7,37			
YA Toplam Puan	Lise ve altı	68	44,81	9,34	,92	,39	,01
	Önlisans	25	45,84	11,37			
	Lisans ve üstü	56	42,95	9,67			
CK Toplam Puan	Lise ve altı	68	15,01	7,41	1,38	,25	,02
	Önlisans	25	14,08	8,40			
	Lisans ve üstü	56	12,91	5,67			
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyutu	Lise ve altı	68	3,60	1,57	df2	,18	
	Önlisans	25	3,36	1,80	62,10		
	Lisans ve üstü	56	3,98	1,30			
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyutu	Lise ve altı	68	4,32	2,41	df2	,00	
	Önlisans	25	5,48	2,31	64,94		
	Lisans ve üstü	56	6,20	1,91			
BU Umut Alt Boyutu	Lise ve altı	68	5,31	1,83	1,98	,14	,03
	Önlisans	25	4,96	2,07			
	Lisans ve üstü	56	5,79	1,77			
BU Toplam Puan	Lise ve altı	68	13,24	4,89	4,95	,00	,06
	Önlisans	25	13,80	5,62			
	Lisans ve üstü	56	15,96	4,54			

p<.05

Tabloda ölüm kaygısının acı çekme alt boyutu, umutsuzluğun gelecek beklentisi ve motivasyon kaybı alt boyutlarında varyansların homojenliği varsayımı ihlal edildiği için Welch tablosundaki değerlere yer verilmiştir. Bireylerin umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun alt boyutu motivasyon kaybı eğitim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p<.05). Umutsuzluğun alt boyutu olan motivasyon kaybındaki

farklılaşmanın kaynağını tespit etmek için yapılan Post Hoc testlerinden Games Howell testi sonucuna göre eğitim düzeyi lise ve altı olanların lisans ve üstü olan bireylere göre daha düşük düzeyde umutsuzluğun motivasyon kaybı alt boyutuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Bireylerin umutsuzluk düzeylerindeki farklılaşmanın kaynağını tespit etmek için yapılan Post Hoc testlerinden Bonferroni testi sonucuna göre eğitim düzeyi lise ve altı olan bireylerin lisans ve üstü olan bireylere göre daha düşük düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır. Bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri ve umutsuzluğun gelecek beklentisi ve umut alt boyutları eğitim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>.05$).

Tablo 10. HIV- Bireylere Yönelik Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler

<i>Değişken</i>	<i>N</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	<i>Ortalama</i>	<i>S. Sapma</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyut	79	0	40	15,08	10,13	,44	-,22
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	79	0	28	8,88	7,31	,81	-,10
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	79	0	12	5,65	3,25	,28	-,63
ÖK Toplam Puan	79	0	80	29,63	18,49	,49	-,25
YA Anlamın Varlığı Alt Boyutu	79	8	35	26,35	6,31	-,53	-,10
YA Anlam Arayışı Alt Boyutu	79	5	35	22	7,76	-,67	-,23
YA Toplam Puan	79	23	70	44,35	10	,72	,32
CK Toplam Puan	79	7	35	13,17	6,47	1,04	,52
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyutu	79	0	5	3,86	1,33	-1,09	,42
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyutu	79	0	8	5,69	2,08	-,85	-,14
BU Umut Alt Boyutu	79	0	7	5,69	1,61	-1,41	1,81
BU Toplam Puan	79	0	20	15,25	4,39	-1,28	1,41

Tabloda HIV- bireylere yönelik araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin betimsel istatistiklerde ortalama, standart sapma, çarpıklık, basıklık, en düşük ve en yüksek değerlere yer verilmiştir. Ölçeklerin ve ölçeklere ait alt boyutların çarpıklık ve basıklık katsayılarının umutsuzluk ölçeğinin umut alt boyutu hariç +1,5 ile -1,5 arasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 11. HIV- Bireylerin Cinsiyete Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>	<i>η^2</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Kadın	55	17,34	10,21	3,16	77	,00	,11
	Erkek	24	9,91	7,95				
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Kadın	55	10,16	7,45	2,42	77	,01	,07
	Erkek	24	5,95	6,18				
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Kadın	55	6,23	3,30	2,46	77	,01	,07
	Erkek	24	4,33	2,77				
ÖK Toplam Puan	Kadın	55	33,74	18,45	3,15	77	,00	,11
	Erkek	24	20,20	15,09				
YA Anlamın Varlığı Alt Boyut	Kadın	55	25,92	6,10	-,90	77	,36	,01
	Erkek	24	27,33	6,79				
YA Anlam Arayışı Alt Boyut	Kadın	55	23,34	7,13	2,40	77	,01	,06
	Erkek	24	18,91	8,41				
YA Toplam Puan	Kadın	55	42,58	8,67	-2,18	34,40	,03	,05
	Erkek	24	48,41	11,75				
CK Toplam Puan	Kadın	55	14,34	6,58	2,50	77	,01	,07
	Erkek	24	10,50	5,42				
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyut	Kadın	55	3,74	1,40	-1,16	77	,24	,01
	Erkek	24	4,12	1,15				
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyut	Kadın	55	5,54	2,09	-,97	77	,33	,01
	Erkek	24	6,04	2,05				
BU Toplam Puan	Kadın	55	14,94	4,76	-,94	77	,35	,01
	Erkek	24	15,95	3,39				

p<.05

HIV- bireylerin ölüm kaygısı düzeylerinin ve ölüm kaygısının alt boyutları olan ölümün belirsizliği, maruz kalma ve acı çekme alt boyut puanlarının cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir ($p<.05$). Kadınların erkeklerden daha yüksek düzeyde ölüm kaygısı puanına ve ölüm kaygısının alt boyutları olan ölümün belirsizliği, maruz kalma ve acı çekme alt boyut puanlarına sahip olduğu tespit edilmiştir.

HIV- bireylerin yaşamda anlam düzeyleri ve yaşamda anlamın alt boyutu olan anlam arayışı cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Kadınların anlam arayışının ($M=23.34$), erkeklerin anlam arayışından ($M=18.91$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yaşamda anlam düzeyinde ise kadınların ($M=42.58$) erkeklerden ($M=48.41$) daha düşük düzeyde yaşamda anlama sahip oldukları tespit edilmiştir. Yaşamda anlamın alt boyutu olan anlamın varlığı ise istatistiksel açıdan cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>.05$). Kadınların ve erkeklerin benzer düzeyde anlamın varlığına sahip oldukları söylenebilir.

HIV- bireylerin COVID-19 korku düzeyleri cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Kadınların ($M=14.34$) erkeklerden ($M=10.50$) daha yüksek düzeyde COVID-19 korkusu yaşadıkları tespit edilmiştir.

HIV- bireylerin umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun alt boyutları olan gelecek beklentisi ve motivasyon kaybı düzeyleri cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>.05$). Yani kadın ve erkekler benzer düzeyde umutsuzluk ve umutsuzluğun alt boyutları olan gelecek beklentisi ve motivasyon kaybı yaşamaktadır.

Tablo 12. HIV- Bireylerin Cinsiyete Göre Umutsuzluğun Umut Alt Boyutunu Kıyaslamak İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ortalamaları</i>	<i>Sıra Toplamları</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
BU Umut Alt Boyutu	Kadın	55	40,43	2223,50	636,50	,79
	Erkek	24	39,02	936,50		

$p<.05$

Umutsuzluğun umut alt boyutu normal dağılım göstermediği için Non-Parametrik testlerden Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Kadınlar ($Md=6$, $n=55$) ve erkeklerin ($Md=6$, $n=24$) arasında Umutsuzluğun alt boyutu olan Umut düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir, $U=636,5$, $z=-,266$, $p=,79$, $r=,02$.

Tablo 13. HIV- Bireylerin Çalışma Durumuna Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Çalışıyor musunuz?</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>	η^2
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Evet	45	14,57	9,41	-,513	77	,61	,00
	Hayır	34	15,76	11,12				
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Evet	45	7,91	6,84	-1,370	77	,17	,02
	Hayır	34	10,17	7,81				
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Evet	45	5,15	2,75	-1,527	57,996	,13	,02
	Hayır	34	6,32	3,76				
ÖK Toplam Puan	Evet	45	27,64	16,47	-1,101	77	,27	,01
	Hayır	34	32,26	20,83				
YA Anlamın Varlığı Alt Boyut	Evet	45	26,46	6,18	,181	77	,85	,00
	Hayır	34	26,20	6,57				
YA Anlam Arayışı Alt Boyut	Evet	45	21,62	7,71	-,495	77	,62	,00
	Hayır	34	22,50	7,92				
YA Toplam Puan	Evet	45	44,84	10,36	,498	77	,62	,00
	Hayır	34	43,70	9,63				
CK Toplam Puan	Evet	45	12,80	6,16	-,593	77	,55	,00
	Hayır	34	13,67	6,92				
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyut	Evet	45	4,06	1,07	1,507	54,62	,13	,02
	Hayır	34	3,58	1,59				
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyut	Evet	45	6,04	1,98	1,731	77	,08	,03
	Hayır	34	5,23	2,14				
BU Toplam Puan	Evet	45	16,02	3,57	1,726	55,60	,09	,03
	Hayır	34	14,23	5,17				

p<.05

HIV- bireylerin ölüm kaygısı düzeyleri ve ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri ve yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun alt boyutları olan gelecek beklentisi ve motivasyon kaybı herhangi bir işte çalışıp çalışmamalarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p<.05$).

Tablo 14. HIV- Bireylerin Çalışma Durumuna Göre Umutsuzluğun Umut Alt Boyutunu Kıyaslamak İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Çalışıyor musunuz?</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ortalamaları</i>	<i>Sıra Toplamları</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
BU Umut Alt Boyutu	Evet	45	41,51	1868	697	,47
	Hayır	34	38	1292		

$p<.05$

Umutsuzluğun umut alt boyutu normal dağılım göstermediği için Bağımsız Örneklem T-Testinin Non-Parametrik karşılığı olan Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Herhangi bir işte çalışanların ($Md=6$, $n=45$) ve çalışmayanların ($Md=6$, $n=34$) arasında Umutsuzluğun alt boyutu olan Umut düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir, $U=697$ $z=-,714$, $p=,47$, $r=,08$.

Tablo 15. HIV- Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Yaş Aralığı</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>η^2</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	18-28	57	15,47	9,68	,14	,86	,00
	29-39	16	14	11,21			
	40-50	6	14,33	13			
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	18-28	57	8,96	7,20	,21	,80	,00
	29-39	16	8,06	7,07			
	40-50	6	10,33	9,97			
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	18-28	57	5,80	3,23	,28	,75	,00
	29-39	16	5,43	3,38			
	40-50	6	4,83	3,54			
ÖK Toplam Puan	18-28	57	30,24	18,05	,13	,87	,00
	29-39	16	27,50	19,41			
	40-50	6	29,50	23,20			
YA Anlamın Varlığı Alt Boyutu	18-28	57	25,78	6,57	2,16	,12	,05
	29-39	16	26,50	4,84			
	40-50	6	31,33	5,88			

Tablo 15 (devam). HIV- Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

YA Anlam Arayışı	18-28	57	22,94	7,79	2,01	,14	,05
Alt Boyutu	29-39	16	20,50	6,66			
	40-50	6	17	8,96			
YA Toplam Puan	18-28	57	42,84	9,34	4,16	,01	,09
	29-39	16	46	9,06			
	40-50	6	54,33	13,53			
CK Toplam Puan	18-28	57	13,49	6,57	,24	,78	,00
	29-39	16	12,25	6,39			
	40-50	6	12,66	6,53			
BU Gelecek	18-28	57	3,84	1,39	,15	,85	,00
Beklentisi Alt	29-39	16	4	1,03			
Boyutu	40-50	6	3,66	1,63			
BU Motivasyon	18-28	57	5,75	2,10	,94	,39	,02
Kayı Alt Boyutu	29-39	16	5,18	2,22			
	40-50	6	6,50	1,22			
BU Toplam Puan	18-28	57	15,36	4,70	,23	,79	,00
	29-39	16	14,62	3,30			
	40-50	6	15,83	4,30			

p<.05

HIV- bireylerin ölüm kaygısı düzeyleri ve ölüm kaygısının alt boyutları yaşlarına göre incelendiğinde bireylerin ölüm kaygısı düzeylerinin ve ölüm kaygısının alt boyutlarının gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$). Yaşamda anlam ölçeğinin alt boyutları da yaş gruplarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Ancak yaşamda anlam ölçeğinden alınan toplam puan yaş gruplarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta olup farklılığın kaynağını tespit etmek için yapılan Post Hoc testlerinden Bonferroni testi sonucuna göre 18-28 yaş grubu ile 40-50 yaş grubu arasında olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). 18-28 yaş aralığındaki bireylerin 40-50 yaş aralığındaki bireylerden daha düşük düzeyde yaşamda anlama sahip oldukları söylenebilir. Bireylerin COVID-19 korku düzeylerinin, umutsuzluk düzeylerinin ve umutsuzluğun alt boyutlarının yaş gruplarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$).

Tablo 16. HIV- Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Umutsuzluğun Umut Alt Boyutunu Kıyaslamak İçin Yapılan Kruskal-Wallis Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Yaş Aralığı</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ortalamaları</i>	<i>χ²</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
BU Umut Alt Boyutu	18-28	57	42,19	2,558	2	,27
	29-39	16	32,41			
	40-50	6	39,42			

p<.05

Umutsuzluğun umut alt boyutu normal dağılım göstermediği için ANOVA testinin Non-Parametrik karşılığı olan Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Bireylerin yaş aralığına göre umutsuzluğun alt boyutu olan umut puanı istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p>.05).

Tablo 17. HIV- Bireylerin Medeni Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Medeni Durum</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>	<i>η²</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Bekar	48	15,33	9,16	,26	77	,79	,00
	Evli	31	14,70	11,62				
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Bekar	48	7,93	6,50	-1,36	53,03	,17	,02
	Evli	31	10,35	8,32				
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Bekar	48	5,41	2,79	-,76	49,87	,44	,00
	Evli	31	6,03	3,88				
ÖK Toplam Puan	Bekar	48	28,68	15,94	-,52	49,97	,60	,00
	Evli	31	31,09	22,08				
YA Anlamın Varlığı Alt Boyut	Bekar	48	24,70	6,56	-3,03	77	,00	,11
	Evli	31	28,90	5,01				
YA Anlam Arayışı Alt Boyut	Bekar	48	23,91	6,82	2,85	77	,00	,09
	Evli	31	19,03	8,30				
YA Toplam Puan	Bekar	48	40,79	8,44	-4,22	57,02	,00	,19
	Evli	31	49,87	9,85				
CK Toplam Puan	Bekar	48	13,04	5,63	-,21	50,47	,83	,00
	Evli	31	13,38	7,69				
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyut	Bekar	48	3,60	1,44	-2,31	75,52	,02	,06
	Evli	31	4,25	1,06				
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyut	Bekar	48	5,60	2,20	-,48	77	,62	,00
	Evli	31	5,83	1,91				

Tablo 17 (devam). HIV- Bireylerin Medeni Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

BU Toplam Puan	Bekar Evli	48 31	14,66 16,16	5 3,09	-1,63	76,90	,10	,03
----------------	------------	----------	----------------	-----------	-------	-------	-----	-----

p<.05

HIV- bireylerin ölüm kaygısı ve ölümün belirsizliği, maruz kalma, acı çekme alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk düzeyleri ve motivasyon kaybı alt boyutları medeni duruma göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p>.05). Bireylerin yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın alt boyutu olan anlamın varlığı ve anlam arayışı ve umutsuzluğun gelecek beklentisi alt boyutu medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p<.05). Evli olan bireylerin bekar olan bireylere göre daha yüksek düzeyde yaşamda anlama ve anlamın varlığı alt boyut puanına sahip oldukları tespit edilmiştir. Anlam arayışı alt boyutunda ise bekar olan bireylerin evli olan bireylere göre daha yüksek düzeyde anlam arayışı alt boyut puanına sahip oldukları saptanmıştır. Evli olan bireylerin bekar olanlara göre daha yüksek düzeyde umutsuzluğun gelecek beklentisi alt boyutuna sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 18. HIV- Bireylerin Medeni Durumuna Göre Umutsuzluğun Umut Alt Boyutunu Kıyaslamak İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Değişken	Medeni Durumunuz	N	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamları	U	p
BU Umut Alt Boyutu	Bekar	48	37,88	1818	642	,27
	Evli	31	43,29	1342		

p<.05

Umutsuzluğun umut alt boyutu normal dağılım göstermediği için Bağımsız Örneklem T-Testinin Non-Parametrik karşılığı olan Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Medeni durumu bekar olanlar (Md=6, n=48) ve evli olanlar (Md=6, n=31) arasında umutsuzluğun alt boyutu olan umut düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir, U= 642 z= -1,09, p= ,27, r=,12.

Tablo 19. HIV- Bireylerin Ekonomik Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

Değişken	Ekonomik Durum	N	$\bar{x}$	Ss	F	p	η^2
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Kötü	14	14	12,25	,29	,74	,00
	Orta	49	15,77	8,91			
	İyi	16	13,93	12,07			

Tablo 19 (devam). HIV- Bireylerin Ekonomik Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Kötü Orta İyi	14 49 16	7,64 9,81 7,12	8,73 6,91 7,18	1,06	,35	,02
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Kötü Orta İyi	14 49 16	5,50 5,91 5	3,58 2,85 4,14	,49	,61	,01
ÖK Toplam Puan	Kötü Orta İyi	14 49 16	27,14 31,51 26,06	22,44 16,08 22	,67	,51	,01
YA Anlamın Varlığı Alt Boyutu	Kötü Orta İyi	14 49 16	22,21 27,40 26,75	8,14 5,25 6,45	df2 23,821	,10	
YA Anlam Arayışı Alt Boyutu	Kötü Orta İyi	14 49 16	22,92 22,53 19,56	7,29 7,30 9,43	1,00	,37	,02
YA Toplam Puan	Kötü Orta İyi	14 49 16	39,28 44,87 47,18	8,60 10,39 8,78	2,60	,08	,06
CK Toplam Puan	Kötü Orta İyi	14 49 16	14,35 13,65 10,68	7,08 6,57 5,23	1,57	,21	,03
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyutu	Kötü Orta İyi	14 49 16	3,21 3,97 4,06	1,62 1,26 1,18	2,06	,13	,05
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyutu	Kötü Orta İyi	14 49 16	4,64 6 5,68	2,46 1,98 1,81	2,39	,09	,05
BU Toplam Puan	Kötü Orta İyi	14 49 16	13 15,79 15,56	5,85 4,03 3,57	2,32	,10	,05

p<.05

Yaşamda anlamın, anlamın varlığı alt boyutunda varyansların homojenliği ihlal edildiği için tabloda Welch testinin p değeri verilmiştir. HIV- bireylerin ölüm kaygısı düzeyleri, ölüm

kaygısının alt boyutları olan ölümün belirsizliği, maruz kalma ve acı çekme, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın alt boyutları olan anlamın varlığı ve anlam arayışı, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk ve umutsuzluğun alt boyutları olan gelecek beklentisi ve motivasyon kaybı düzeylerinin bireylerin ekonomik durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>.05$).

Tablo 20. HIV- Bireylerin Ekonomik Durumlarına Göre Umutsuzluğun Umut Alt Boyutunu Kıyaslamak İçin Yapılan Kruskal-Wallis Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Ekonomik Durum</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ortalamaları</i>	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
BU Umut Alt Boyutu	Kötü	14	34,86	1,044	2	,59
	Orta	49	41,55			
	İyi	16	39,75			

$p<.05$

Umutsuzluğun umut alt boyutu normal dağılım göstermediği için ANOVA testinin Non-Parametrik karşılığı olan Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Bireylerin umutsuzluğun alt boyutu olan umut düzeyleri ekonomik durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>.05$). Yani ekonomik durumu kötü, orta ve iyi olan bireylerin umut alt boyut düzeylerinin benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 21. HIV- Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Eğitim Düzeyi</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Lise ve altı	24	12,50	9,82	2,80	,06	,07
	Önlisans	9	21,66	10,16			
	Lisans ve üstü	46	15,15	9,91			
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Lise ve altı	24	8,58	7,86	7,75	,00	,17
	Önlisans	9	17,11	6,48			
	Lisans ve üstü	46	7,43	6,15			
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Lise ve altı	24	5,37	3,87	3,03	,05	,07
	Önlisans	9	8,11	2,26			
	Lisans ve üstü	46	5,32	2,90			
ÖK Toplam Puan	Lise ve altı	24	26,45	19,55	4,91	,01	,11
	Önlisans	9	46,88	17,19			
	Lisans ve üstü	46	27,91	16,64			
YA Anlamın Varlığı Alt Boyutu	Lise ve altı	24	25,50	6,29	,42	,65	,01
	Önlisans	9	27,66	5,89			
	Lisans ve üstü	46	26,54	6,47			

Tablo 21 (devam). HIV- Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

YA Anlam Arayışı Alt Boyutu	Lise ve altı	24	17,58	7,72	6,34	,00	,14
	Önlisans	9	23,55	8,79			
	Lisans ve üstü	46	24	6,73			
YA Toplam Puan	Lise ve altı	24	47,91	11,17	2,35	,10	,06
	Önlisans	9	44,11	10,39			
	Lisans ve üstü	46	42,54	8,97			
CK Toplam Puan	Lise ve altı	24	12,29	5,97	df2	,58	
	Önlisans	9	16	9,97	19,41		
	Lisans ve üstü	46	13,08	5,89			
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyutu	Lise ve altı	24	3,87	1,19	2,27	,11	,06
	Önlisans	9	3	1,87			
	Lisans ve üstü	46	4,02	1,25			
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyutu	Lise ve altı	24	4,91	1,93	3,71	,03	,09
	Önlisans	9	5,11	2,42			
	Lisans ve üstü	46	6,21	1,97			
BU Toplam Puan	Lise ve altı	24	14,33	2,97	df2	,10	
	Önlisans	9	13	6,18	20,31		
	Lisans ve üstü	46	16,17	4,45			

p<.05

Bireylerin ölüm kaygısı düzeyleri ve ölüm kaygısının alt boyutu olan maruz kalma düzeyleri eğitim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Farklılığın kaynağını tespit etmek için Post Hoc testlerinden Bonferroni testi yapılmıştır. Testin sonucuna göre eğitim düzeyi önlisans olanların lise ve altı ve lisans ve üstü olanlara göre daha yüksek düzeyde ölüm kaygısı ve ölüm kaygısının maruz kalma alt boyutuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Bireylerin yaşamda anlamın alt boyutu olan anlam arayışı düzeyleri de eğitim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Eğitim düzeyi lise ve altı olanlar ile lisans ve üstü olanlar arasında olduğu eğitim düzeyi lisans ve üstü olan bireylerin lise ve altı olan bireylere göre daha yüksek düzeyde yaşamda anlamın anlam arayışı alt boyutuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Umutsuzluğun alt boyutu olan motivasyon kaybı eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmakta olup farklılığın eğitim düzeyi lise ve altı olanlar ile lisans ve üstü olanlar arasında olduğu tespit edilmiştir.

($p < .05$). Eğitim düzeyi lise ve altı olan bireylerin lisans ve üstü olan bireylere göre daha düşük düzeyde motivasyon kaybı alt boyut düzeyine sahip oldukları saptanmıştır.

Tablo 22. HIV- Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Umutsuzluğun Umut Alt Boyutunu Kıyaslamak İçin Yapılan Kruskal-Wallis Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Eğitim Düzeyi</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ortalamaları</i>	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
BU Umut Alt Boyutu	Lise ve altı	24	35,25	4,391	2	,11
	Önlisans	9	31,17			
	Lisans ve üstü	46	44,21			

$p < .05$

Umutsuzluğun umut alt boyutu normal dağılım göstermediği için ANOVA testinin Non-Parametrik karşılığı olan Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Bireylerin umutsuzluğun alt boyutu olan umut düzeyleri eğitim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p > .05$). Yani eğitim düzeyi lise ve altı, önlisans ve lisans ve üstü olan bireylerin umut alt boyut düzeylerinin benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 23. HIV+ Tanısı Alan Bireylere Yönelik Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler

<i>Değişken</i>	<i>N</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	<i>Ortalama</i>	<i>S. Sapma</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyut	70	0	40	13,31	11,42	,71	-,36
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	70	0	28	6,48	7,06	1,07	,63
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	70	0	12	5,87	4	,13	-1,16
ÖK Toplam Puan	70	0	80	25,67	20,06	,72	-,12
YA Anlamlı Varlığı Alt Boyutu	70	5	35	27,55	6,16	-1,05	1,37
YA Anlam Arayışı Alt Boyutu	70	5	35	23,50	8,60	-,55	-,72
YA Toplam Puan	70	20	70	44,05	9,72	,50	,52
CK Toplam Puan	70	7	35	15,14	7,45	,88	,15
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyutu	70	0	5	3,50	1,70	-,71	-,85
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyutu	70	0	8	4,65	2,54	-,24	-1,27
BU Umut Alt Boyutu	70	0	7	5,12	2,08	-1,15	,29
BU Toplam Puan	70	0	20	13,28	5,50	-,70	-,49

HIV+ tanısı alan bireylere yönelik araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin betimsel istatistiklerde ortalama, standart sapma, çarpıklık, basıklık, en düşük ve en yüksek değerlere yer verilmiştir. Ölçeklerin ve ölçeklere ait alt boyutların çarpıklık ve basıklık katsayılarının +1,5 ile -1,5 arasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 24. HIV+ Bireylerin Cinsiyete Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>T</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>	<i>η^2</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Kadın	4	9	8,40	-,77	68	,44	,00
	Erkek	66	13,57	11,57				
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Kadın	4	5,25	3,68	-,35	68	,72	,00
	Erkek	66	6,56	7,23				
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Kadın	4	4,25	2,75	-,83	68	,40	,01
	Erkek	66	5,96	4,06				
ÖK Toplam Puan	Kadın	4	18,50	7,68	-,73	68	,46	,00
	Erkek	66	26,10	20,52				
YA Anlamın Varlığı Alt Boyut	Kadın	4	28,75	2,36	,39	68	,69	,00
	Erkek	66	27,48	6,32				
YA Anlam Arayışı Alt Boyut	Kadın	4	22,25	2,87	-,73	7,32	,48	,00
	Erkek	66	23,57	8,83				
YA Toplam Puan	Kadın	4	46,50	3,78	,51	68	,60	,00
	Erkek	66	43,90	9,96				
CK Toplam Puan	Kadın	4	21,25	7,93	1,71	68	,09	,04
	Erkek	66	14,77	7,32				
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyut	Kadın	4	4,25	1,50	,90	68	,36	,01
	Erkek	66	3,45	1,71				
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyut	Kadın	4	6,25	2,87	1,29	68	,20	,02
	Erkek	66	4,56	2,51				
BU Umut Alt Boyut	Kadın	4	6	,81	,85	68	,39	,01
	Erkek	66	5,07	2,12				
BU Toplam Puan	Kadın	4	16,50	5	1,20	68	,23	,02
	Erkek	66	13,09	5,51				

$p < .05$

HIV+ tanısı alan bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının ölümün belirsizliği, maruz kalma ve acı çekme alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın anlamın varlığı ve anlam arayışı alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun gelecek beklentisi, motivasyon kaybı ve umut alt boyutları cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p > .05$).

Tablo 25. HIV+ Bireylerin Çalışma Durumuna Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Çalışıyor musunuz?</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>	<i>η^2</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Evet	39	11,15	10,75	-1,80	68	,07	,04
	Hayır	31	16,03	11,83				
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Evet	39	5,07	6,27	-1,90	68	,06	,05
	Hayır	31	8,25	7,69				
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Evet	39	5,71	3,96	-,35	68	,72	,00
	Hayır	31	6,06	4,11				
ÖK Toplam Puan	Evet	39	21,94	18,20	-1,768	68	,08	,04
	Hayır	31	30,35	21,57				
YA Anlamın Varlığı Alt Boyut	Evet	39	28,25	6,75	1,06	68	,29	,01
	Hayır	31	26,67	5,32				
YA Anlam Arayışı Alt Boyut	Evet	39	23,97	9,16	,51	68	,60	,00
	Hayır	31	22,90	7,94				
YA Toplam Puan	Evet	39	44,28	10,68	,21	68	,83	,00
	Hayır	31	43,77	8,51				
CK Toplam Puan	Evet	39	14,61	7,18	-,66	68	,51	,00
	Hayır	31	15,80	7,84				
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyut	Evet	39	3,61	1,66	,63	68	,52	,00
	Hayır	31	3,35	1,76				
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyut	Evet	39	4,84	2,36	,69	68	,49	,00
	Hayır	31	4,41	2,77				
BU Umud Alt Boyut	Evet	39	5,23	1,97	,45	68	,64	,00
	Hayır	31	5	2,23				
BU Toplam Puan	Evet	39	13,69	5,10	,69	68	,49	,00
	Hayır	31	12,77	6,02				

p<.05

HIV+ tanısı alan bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının ölümün belirsizliği, maruz kalma ve acı çekme alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın anlamın varlığı ve anlam arayışı alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun gelecek beklentisi, motivasyon kaybı ve umut alt boyutları herhangi bir işte çalışıp çalışmamalarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p>.05).

Tablo 26. HIV+ Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamanın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Yaş Aralığı</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>η^2</i>
ÖK Ölümün	18-28	19	12,10	10,19	2,15	,10	,08
Belirsizliği Alt	29-39	23	15,04	11,43			
Boyutu	40-50	17	8,70	11,04			
	51 yaş üstü	11	18,90	12,28			
ÖK Maruz	18-28	19	4,78	6,09	2,67	,05	,10
Kalma Alt	29-39	23	9	7,50			
Boyutu	40-50	17	3,70	5,94			
	51 yaş üstü	11	8,45	7,73			
ÖK Acı Çekme	18-28	19	4	3,55	2,17	,10	,08
Alt Boyutu	29-39	23	6,52	3,88			
	40-50	17	6,17	3,97			
	51 yaş üstü	11	7,27	4,42			
ÖK Toplam	18-28	19	20,89	17,82	2,38	,07	,09
Puan	29-39	23	30,56	20,18			
	40-50	17	18,58	18,01			
	51 yaş üstü	11	34,63	22,75			
YA Anlamanın	18-28	19	26,10	5,99	,58	,62	,02
Varlığı Alt	29-39	23	27,56	6,08			
Boyutu	40-50	17	28,35	7,36			
	51 yaş üstü	11	28,81	4,77			
YA Anlam	18-28	19	24,21	8,48	,43	,72	,02
Arayışı Alt	29-39	23	21,82	9,87			
Boyutu	40-50	17	24,64	6,88			
	51 yaş üstü	11	24	8,98			
YA Toplam	18-28	19	41,89	9,10	,56	,64	,02
Puan	29-39	23	45,73	10,75			
	40-50	17	43,70	10,03			
	51 yaş üstü	11	44,81	8,41			
CK Toplam	18-28	19	14,10	8,14	,40	,75	,02
Puan	29-39	23	15,30	7,16			
	40-50	17	14,76	6,81			
	51 yaş üstü	11	17,18	8,35			
BU Gelecek	18-28	19	3,21	1,84	df2 34,00	,12	
Beklentisi Alt	29-39	23	3,08	1,99			
Boyutu	40-50	17	4,17	1,18			
	51 yaş üstü	11	3,81	1,16			
BU Motivasyon	18-28	19	4,26	2,70	,25	,86	,01
Kayıbı Alt	29-39	23	4,69	2,61			
Boyutu	40-50	17	5	2,52			
	51 yaş üstü	11	4,72	2,41			

Tablo 26 (devam). HIV+ Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

BU Umut Alt Boyutu	18-28	19	5,31	1,97	df2	,15	
	29-39	23	4,34	2,58	36,16		
	40-50	17	5,52	1,77			
	51 yaş üstü	11	5,81	,98			
BU Toplam Puan	18-28	19	12,78	5,56	,90	,44	,04
	29-39	23	12,13	6,50			
	40-50	17	14,70	4,89			
	51 yaş üstü	11	14,36	3,74			

p<.05

HIV+ tanısı alan bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının ölümün belirsizliği, maruz kalma ve acı çekme alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın anlamın varlığı ve anlam arayışı alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun gelecek beklentisi, motivasyon kaybı ve umut alt boyutları yaş aralıklarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p>.05). Umutsuzluğun gelecek beklentisi ve umut alt boyutunda varyans homojenliği ihlal edildiği için Welch tablosundaki değerler dikkate alınmıştır.

Tablo 27. HIV+ Bireylerin Medeni Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

Değişken	Medeni Durum	N	$\bar{x}$	Ss	T	sd	p	η^2
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Bekar	43	13,97	10,95	,60	68	,54	,00
	Evli	27	12,25	12,28				
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Bekar	43	6,51	7,22	,03	68	,96	,00
	Evli	27	6,44	6,94				
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Bekar	43	5,53	3,78	-,88	68	,37	,01
	Evli	27	6,40	4,35				
ÖK Toplam Puan	Bekar	43	26,02	19,35	,18	68	,85	,00
	Evli	27	25,11	21,51				
YA Anlamın Varlığı Alt Boyut	Bekar	43	26,51	5,98	-1,81	68	,07	,05
	Evli	27	29,22	6,20				
YA Anlam Arayışı Alt Boyut	Bekar	43	22,81	8,39	-,84	68	,40	,01
	Evli	27	24,59	8,97				

Tablo 27 (devam). HIV+ Bireylerin Medeni Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testinin Sonuçları

YA Toplam Puan	Bekar Evli	43 27	43,69 44,62	9,24 10,58	-,38	68	,69	,00
CK Toplam Puan	Bekar Evli	43 27	14,74 15,77	7,73 7,07	-,56	68	,57	,00
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyut	Bekar Evli	43 27	3,11 4,11	1,84 1,25	-2,69	67,51	,00	,08
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyut	Bekar Evli	43 27	4,58 4,77	2,75 2,22	-,31	68	,75	,00
BU Umut Alt Boyutu	Bekar Evli	43 27	4,93 5,44	2,22 1,82	-1,00	68	,31	,01
BU Toplam Puan	Bekar Evli	43 27	12,62 14,33	6,01 4,49	-1,35	65,81	,18	,03

$p < .05$

HIV+ bireylerin ölüm kaygısı ve ölüm kaygısının alt boyutlarının, yaşamda anlam düzeyleri ve yaşamda anlamın alt boyutlarının, COVID-19 korku düzeylerinin, umutsuzluk düzeylerinin ve umutsuzluğun motivasyon kaybı ve umut alt boyutlarının medeni durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p > .05$). Ancak bireylerin umutsuzluğun alt boyutu olan gelecek beklentisi düzeyleri medeni durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p < .05$). Evlilerin bekarlara göre daha yüksek düzeyde umutsuzluğun alt boyutu olan gelecek beklentisi düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 28. HIV+ Bireylerin Ekonomik Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Ekonomik Durum</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>η^2</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Kötü	14	15,85	11,59	1,67	,19	,04
	Orta	47	11,63	10,99			
	İyi	9	18,11	12,59			
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Kötü	14	9,42	8,12	1,62	,20	,04
	Orta	47	5,91	6,15			
	İyi	9	4,88	9,26			
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Kötü	14	6,92	4,06	,65	,52	,01
	Orta	47	5,53	4,02			
	İyi	9	6	3,96			

Tablo 28 (devam). HIV+ Bireylerin Ekonomik Durumlarına Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

ÖK Toplam Puan	Kötü	14	32,21	22,15	1,26	,28	,03
	Orta	47	23,08	18,70			
	İyi	9	29	23,18			
YA Anlamın Varlığı	Kötü	14	23,85	6,16	4,01	,02	,10
Alt Boyutu	Orta	47	28,10	6,07			
	İyi	9	30,44	4,39			
YA Anlam Arayışı	Kötü	14	21	7,76	1,35	,26	,03
Alt Boyutu	Orta	47	23,57	8,58			
	İyi	9	27	9,59			
YA Toplam Puan	Kötü	14	42,85	11,23	,17	,83	,00
	Orta	47	44,53	9,22			
	İyi	9	43,44	10,79			
CK Toplam Puan	Kötü	14	14,14	8,26	df2	,84	
	Orta	47	15,14	6,33	15,59		
	İyi	9	16,66	11,54			
BU Gelecek	Kötü	14	2,07	2,05	df2	,00	
Beklentisi Alt	Orta	47	3,74	1,45	19,76		
Boyutu	İyi	9	4,44	1,01			
BU Motivasyon	Kötü	14	3,28	2,97	3,61	,03	,09
Kayı Alt Boyutu	Orta	47	4,80	2,40			
	İyi	9	6	1,73			
BU Umut Alt	Kötü	14	3,21	2,75	df2	,00	
Boyutu	Orta	47	5,51	1,65	20,31		
	İyi	9	6,11	1,05			
BU Toplam Puan	Kötü	14	8,57	7,28	df2	,00	
	Orta	47	14,06	4,41	19,59		
	İyi	9	16,55	3,04			

p<.05

HIV+ bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri ve yaşamda anlamın anlam arayışı alt boyutu ve COVID-19 korku düzeyleri medeni durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>.05$). Bireylerin yaşamda anlamın alt boyutu olan anlamın varlığı düzeyleri ekonomik durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Farklılığın kaynağını tespit etmek için yapılan Post Hoc testlerinden Bonferroni testi kullanılmıştır. Farklılığın ekonomik durumu kötü olan ve iyi olan bireyler arasında olduğu ekonomik durumu iyi olan bireylerin ekonomik durumu kötü olan bireylere göre daha yüksek düzeyde anlamın varlığı alt boyutuna sahip oldukları saptanmıştır. COVID-19 korkusu, umutsuzluk ve umutsuzluğun gelecek beklentisi ve umut alt boyutlarında varyansların homojenliği önermesi ihlal edildiği için Welch tablosundaki değerler dikkate alınmıştır. Umutsuzluğun gelecek beklentisi ve umut alt boyutlarındaki

farklılaşmanın kaynağını tespit etmek için yapılan Post Hoc testlerinden Games-Howell testi sonucuna göre farklılaşmanın ekonomik durumu kötü olan bireyler ile orta olan bireyler arasında ve ekonomik durumu kötü olanlar ile iyi olanlar arasında olduğu tespit edilmiştir. Ekonomik durumu kötü olan bireylerin ekonomik durumu orta ve iyi olan bireylere göre daha düşük düzeyde gelecek beklentisi ve umut alt boyut düzeyine sahip oldukları saptanmıştır. Bireylerin umutsuzluğun alt boyutu olan motivasyon kaybı boyutu da ekonomik durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmakta olup farklılığın kaynağını tespit etmek için Post Hoc testlerinden Bonferroni testi sonucuna göre farklılığın ekonomik durumu iyi olan ve kötü olan bireyler arasında olduğu saptanmıştır. Ekonomik durumu iyi olan bireylerin kötü olan bireylere göre daha yüksek düzeyde motivasyon kaybı alt boyutuna sahip oldukları saptanmıştır. Bireylerin umutsuzluk düzeyleri de ekonomik durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Farklılaşmanın kaynağını tespit etmek için yapılan Post Hoc testlerinden Games-Howell testi sonucuna göre farklılaşmanın ekonomik durumu kötü olan bireyler ile orta olan bireyler arasında ve ekonomik durumu kötü olan bireyler ile iyi olan bireyler arasında olduğu tespit edilmiştir. Ekonomik durumu kötü olan bireylerin ekonomik durumu orta ve iyi olan bireylere göre daha düşük düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır.

Tablo 29. HIV+ Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Eğitim Düzeyi</i>	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>η²</i>
ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	Lise ve altı	43	15,46	12,28	2,07	,13	,06
	Önlisans	16	9,37	7,83			
	Lisans ve üstü	11	10,63	11,07			
ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	Lise ve altı	43	8,23	7,58	df2 25,79	,00	
	Önlisans	16	2,75	3,58			
	Lisans ve üstü	11	5,09	6,80			
ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	Lise ve altı	43	6,41	4,29	1,04	,35	,03
	Önlisans	16	5,06	3,58			
	Lisans ve üstü	11	4,90	3,23			
ÖK Toplam Puan	Lise ve altı	43	30,11	21,63	2,99	,05	,08
	Önlisans	16	17,18	12,47			
	Lisans ve üstü	11	20,63	18,74			
YA Anlamın Varlığı Alt Boyutu	Lise ve altı	43	26,23	6,22	2,70	,07	,07
	Önlisans	16	29,81	5,35			
	Lisans ve üstü	11	29,45	6,07			

Tablo 29 (devam). HIV+ Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Ölüm Kaygısı Düzeyleri, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam Düzeyleri, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korku Düzeyleri, Umutsuzluk Düzeyleri ve Umutsuzluğun Alt Boyutlarını Kıyaslamak İçin Yapılan One Way Anova Testinin Sonuçları

YA Anlam Arayışı Alt Boyutu	Lise ve altı	43	23,20	7,96	,30	,73	,00
	Önlisans	16	23	9,88			
	Lisans ve üstü	11	25,36	9,66			
YA Toplam Puan	Lise ve altı	43	43,02	7,88	df2	,52	
	Önlisans	16	46,81	12,10	19,56		
	Lisans ve üstü	11	44,09	12,41			
CK Toplam Puan	Lise ve altı	43	16,72	7,71	2,67	,07	,07
	Önlisans	16	13	7,51			
	Lisans ve üstü	11	12,09	4,50			
BU Gelecek Beklentisi Alt Boyutu	Lise ve altı	43	3,41	1,74	,15	,85	,00
	Önlisans	16	3,56	1,78			
	Lisans ve üstü	11	3,72	1,48			
BU Motivasyon Kaybı Alt Boyutu	Lise ve altı	43	3,93	2,59	5,13	,00	,13
	Önlisans	16	5,68	2,30			
	Lisans ve üstü	11	6	1,61			
BU Umut Alt Boyutu	Lise ve altı	43	5,20	2,06	,08	,92	,00
	Önlisans	16	5	2,09			
	Lisans ve üstü	11	5	2,32			
BU Toplam Puan	Lise ve altı	43	12,55	5,66	,99	,37	,03
	Önlisans	16	14,25	5,44			
	Lisans ve üstü	11	14,72	4,92			

p<.05

HIV+ bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının ölümün belirsizliği ve acı çekme alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlam ve anlamın varlığı ve anlam arayışı alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun gelecek beklentisi ve umut alt boyutları eğitim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>.05$). Bireylerin ölüm kaygısının maruz kalma alt boyutu ve umutsuzluğun motivasyon kaybı alt boyutu eğitim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Ölüm kaygısının maruz kalma alt boyutundaki farklılaşmanın kaynağını belirlemek için yapılan Post Hoc Games-Howell testi sonuçlarına göre eğitim düzeyi lise ve altı ile önlisans olanlar arasında olduğu eğitim düzeyi lise ve altı olan bireylerin önlisans olan bireylere göre daha yüksek düzeyde ölüm kaygısının maruz kalma alt boyut puanına sahip oldukları saptanmıştır. Bireylerin umutsuzluğun alt boyutu olan motivasyon kaybı düzeyindeki farklılaşmanın kaynağını belirlemek için yapılan Post Hoc Bonferroni testi sonuçlarına göre eğitim düzeyi lise ve altı olanlar ile önlisans ve lisans ve üstü olanlar arasında olduğu tespit

edilmiştir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan bireylerin önlisans ve lisans ve üstü olanlara göre daha düşük düzeyde motivasyon kaybı alt boyut puanına sahip oldukları saptanmıştır.

Tablo 30. Ölüm Kaygısı, Ölüm Kaygısının Alt Boyutları, Yaşamda Anlam, Yaşamda Anlamın Alt Boyutları, COVID-19 Korkusu ve Umutsuzluk ve Umutsuzluğun Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi İncelemek Amacıyla Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.ÖK Ölümün Belirsizliği Alt Boyutu	1											
2.ÖK Maruz Kalma Alt Boyutu	,68**	1										
3.ÖK Acı Çekme Alt Boyutu	,70**	,55**	1									
4.ÖK Toplam Puan	,94**	,86**	,79**	1								
5.YA Anlamın Varlığı Alt Boyutu	-,13	-,21*	-,05	-,16*	1							
6.YA Anlam Arayışı Alt Boyutu	,09	-,05	,07	,04	,09	1						
7.YA Toplam Puan	-,16	-,09	-,09	-,14	,56**	-,77**	1					
8.CK Toplam Puan	,41**	,51**	,46**	,51**	-,04	,03	-,06	1				
9.BU Gelecek Beklentisi Alt Boyutu	-,14	-,19*	-,12	-,17*	,50**	,03	,28**	-,02	1			
10.BU Motivasyon Kaybı Alt Boyutu	-,17*	-,21**	-,12	-,19*	,42**	-,06	,32**	-,17*	,69**	1		
11.BU Umudun Alt Boyutu	-,05	-,11	-,19*	-,11	,41**	,13	,15	,00	,75**	,52**	1	
12.BU Toplam Puan	-,14	-,20*	-,17*	-,18*	,50**	,02	,29**	-,08	,90**	,87**	,84**	1

Tablo 4.29' a göre ölüm kaygısının ölümün belirsizliği ile maruz kalma alt boyutu arasında güçlü düzeyde pozitif yönde ($r = .68$) ve anlamlı ($p < .001$) bir ilişki bulunmuştur. Ölüm kaygısının acı çekme alt boyutu ile ölümün belirsizliği ($r = .70$) ve maruz kalma alt boyutu ($r = .55$) arasında güçlü düzeyde pozitif yönde ve anlamlı ($p < .001$) bir ilişki bulunmuştur. Ölüm kaygısı ile ölümün belirsizliği alt boyutu ($r = .94$), maruz kalma alt boyutu ($r = .86$) ve acı çekme alt boyutu ($r = .79$) arasında güçlü düzeyde pozitif ve anlamlı ($p < .001$) bir ilişki bulunmuştur. Yani ölüm kaygısı ile ölüm kaygısının alt boyutları arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki vardır. Yaşamda anlamın anlam varlığı alt boyutu ile ölüm kaygısının, ölümün belirsizliği ve acı çekme alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Fakat yaşamda anlamın anlam varlığı alt boyutu ile ölüm kaygısı ($r = -.16$) ve ölüm kaygısının maruz kalma alt boyutu ($r = -.21$) arasında negatif yönde zayıf ve anlamlı bir ilişki ($p < .05$) olduğu tespit edilmiştir. Yaşamda anlamın anlam arayışı alt boyutu ile ölüm kaygısı ve ölüm kaygısının alt boyutları ve anlamın varlığı alt boyutu arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Yaşamda anlam ile ölüm kaygısı ve ölüm

kaygısının alt boyutları arasında bir ilişki yoktur. Fakat yaşamda anlam ile yaşamda anlamın anlam varlığı ($r = .56$) arasında güçlü düzeyde pozitif yönde ve anlamlı ($p < .001$) bir ilişki ve yaşamda anlam ile yaşamda anlamın anlam arayışı alt boyutu ($r = -.77$) arasında güçlü düzeyde negatif yönde ve anlamlı ($p < .001$) bir ilişki bulunmuştur. COVID-19 korkusu ile ölüm kaygısının ölümün belirsizliği ($r = .41$) ve acı çekme alt boyutu ($r = .46$) arasında orta düzeyde ölüm kaygısı ($r = .51$) ve maruz kalma alt boyutu ($r = .51$) arasında güçlü düzeyde pozitif yönde ve anlamlı ($p < .001$) bir ilişki vardır. COVID-19 korkusu ile yaşamda anlam ve yaşamda anlamın alt boyutları arasında ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Umutsuzluğun gelecek beklentisi alt boyutu ile ölüm kaygısının maruz kalma ($r = -.19$) ve ölüm kaygısı ($r = -.17$) arasında negatif yönde zayıf ve anlamlı ($p < .05$) bir ilişki vardır. Gelecek beklentisi alt boyutu ile yaşamda anlamın anlam varlığı alt boyutu ($r = .50$) arasında güçlü düzeyde ve yaşamda anlam ($r = .28$) arasında zayıf düzeyde pozitif yönde ve anlamlı ($p < .001$) bir ilişki bulunmuştur. Gelecek beklentisi ile ölümün belirsizliği, acı çekme, anlam arayışı ve COVID-19 korkusu arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Umutsuzluğun motivasyon kaybı alt boyutu ile ölümün belirsizliği ($r = -.17$), ölüm kaygısı ($r = -.19$) ve COVID-19 korkusu ($r = -.17$) arasında anlamlı ($p < .05$) negatif yönde zayıf bir ilişki bulunmuştur. Motivasyon kaybı ile maruz kalma alt boyutu ($r = -.21$) arasında negatif yönde zayıf düzeyde, yaşamda anlam ($r = .32$) ve anlamın varlığı ($r = .42$) arasında pozitif yönde orta düzeyde ve anlamlı ($p < .001$) bir ilişki tespit edilmiştir. Motivasyon kaybı ile gelecek beklentisi ($r = .69$) arasında pozitif yönde güçlü düzeyde ve anlamlı ($p < .001$) bir ilişki vardır. Motivasyon kaybı ile acı çekme ($r = -.12$) ve anlam arayışı ($r = -.06$) arasında ilişki yoktur. Umut alt boyutu ile ölümün belirsizliği ($r = -.05$), maruz kalma ($r = -.11$), ölüm kaygısı ($r = -.11$), anlam arayışı ($r = .13$), yaşamda anlam ($r = .15$) ve COVID-19 korkusu ($r = .00$) arasında bir ilişki bulunamamıştır. Umut alt boyutu ile anlamın varlığı ($r = .41$) zayıf, gelecek beklentisi ($r = .75$) ve motivasyon kaybı ($r = .52$) arasında güçlü düzeyde pozitif yönde ve anlamlı ($p < .001$) bir ilişki vardır. Umut alt boyutu ile acı çekme ($r = -.19$) arasında negatif yönde zayıf ve anlamlı ($p < .05$) bir ilişki vardır. Umutsuzluk ile ölümün belirsizliği, anlam arayışı ve COVID-19 korkusu arasında ilişki yoktur. Umutsuzluk ile ölüm kaygısı ($r = -.18$), maruz kalma ($r = -.20$) ve acı çekme ($r = -.17$) arasında negatif yönde zayıf düzeyde ve anlamlı ($p < .05$) bir ilişki bulunmuştur. Umutsuzluk ile anlamın varlığı ($r = .50$), gelecek beklentisi ($r = .90$), motivasyon kaybı ($r = .87$), umut alt boyutu ($r = .84$) arasında güçlü ve yaşamda anlam ($r = .29$) arasında zayıf pozitif yönde ve anlamlı ($p < .001$) bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 31. Yaşamda Anlam, COVID-19 Korkusu ve Umutsuzluk Düzeyinin Ölüm Kaygısını Yordama Gücüne Yönelik Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

<i>Değişkenler</i>	<i>B</i>	<i>Std Hata</i>	<i>B</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Yaşamda Anlam	-,14	,14	-,07	-1,00	,31
COVID-19 Korkusu	1,36	,19	,49	7,02	,00
Umutsuzluk	-,47	,28	-,12	-1,67	,09
R= ,53	R ² = ,28				
F ₍₃₋₁₄₈₎ = 19.38	p= ,00				

p< .05

Tablo 4.30’da görüldüğü gibi yaşamda anlam, COVID-19 korkusu ve umutsuzluk düzeyinin ölüm kaygısını yordama düzeyini belirlemek için kurulan model istatistiksel açıdan anlamlıdır ($F_{(3-148)} = 19.38$, $p = .00$). Yaşamda anlam, COVID-19 korkusu ve umutsuzluk düzeyi ölüm kaygısındaki varyansın yaklaşık %28’ini açıklamaktadır. Bağımsız değişkenlerin göreceli önem sırasını incelemek amacıyla standartlaştırılmış regresyon katsayılarına bakıldığında, ölüm kaygısını en fazla COVID-19 korkusunun ($\beta = 1.36$) anlamlı bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir. Fakat yaşamda anlamın ve umutsuzluğun ölüm kaygısını anlamlı bir şekilde yordamadığı görülmektedir.

5. SONUÇ

5.1. SONUÇ

HIV+ tanısı alan ve almayan bireylerin ölüm kaygısı düzeylerinin ve ölüm kaygısı ölçeğinin alt boyutlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı HIV+ tanısı alan ve almayan bireylerin benzer düzeyde ölüm kaygısı ve ölüm kaygısının alt boyut puanlarına sahip oldukları saptanmıştır. Çağımızda erken dönemde etkili tedavi (Kurtaran, 2015), antiretroviral tedavi sayesinde HIV ile infekte olmuş kişilerin normal yaşam standartlarına ve süresine ulaşabilmelerinin (Akgül, Çalışkan ve Öner, 2018) yani bireylerin hastalıklarının tedavisinde yaşanan gelişmelerin bu hastalıktan dolayı ölüm olasılıklarını düşürmesi HIV- olan bireyler ile ölüm kaygı düzeylerinin benzer şekilde olmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Alan yazında COVID-19 salgını döneminde HIV- ve HIV+ bireyler üzerinde karşılaştırmalı çalışma mevcut olmadığı için HIV hastalığının kronik bir rahatsızlık olmasından dolayı örneklem grubu ile benzer olan kronik rahatsızlığın varlığı ve yokluğu durumuna göre yapılan çalışmaların bulguları dikkate alınmıştır. Aras (2022), Say Şahin (2021) ve Çakır Kardeş, Fidan ve Yiğit (2022) tarafından yapılan çalışmaların sonucunun bu çalışmanın sonucu ile benzer olduğu kronik rahatsızlığa sahip olan ve olmayan bireylerin benzer düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları tespit edilmiştir. Ancak Akyol Güner, Erdoğan ve Demir (2023) tarafından yapılan çalışmanın sonucunun bu çalışmanın sonucu ile benzer olmadığı, bireylerin ölüm kaygısının kronik rahatsızlığa sahip olup olmamalarına göre farklılaştığı kronik rahatsızlığa sahip bireylerin daha yüksek düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları tespit edilmiştir.

COVID-19 salgını sürecinde HIV+ bireyler ile HIV- bireylerin yaşamda anlam düzeylerinin ve yaşamda anlamın alt boyutlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı, benzer düzeyde yaşamda anlam ve yaşamda anlamın alt boyut puanlarına sahip oldukları saptanmıştır. Bireylerin burada kronik rahatsızlığa sahip olup olmamalarından ziyade hayatlarındaki diğer faktörlerin yaşamlarındaki anlam düzeylerini etkilediği düşünülmektedir. Yaşamda anlam bireyin hayata, yaşamaya değer bir anlam atfetmesidir. Bu kişiden kişiye değişen kimine göre çocukları kimine göre işi, kimine göre eşi olabilir. Ya da saymadığımız tahmin etmediğimiz bir durum olabilir. Burada bireyin içinde bulunduğu durumdan ya da sahip olduğu hastalıktan ziyade yaşama karşı tutumu önemlidir. Bu sebeple HIV+ tanısı alıp almamanın bireylerin yaşamda anlam

düzeylerini farklılaştırmadığı düşünülmektedir. Vries ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucunun bu çalışmanın sonucu ile benzer olduğu saptanmıştır.

Bu çalışmada salgın sürecinde HIV+ bireyler ile HIV- bireylerin benzer düzeyde COVID-19 korkusu yaşadıkları tespit edilmiştir. Literatürdeki bazı çalışmaların sonucunun bu çalışmanın sonucu ile benzer olduğu kronik rahatsızlığı olan ve olmayan bireylerin benzer düzeyde COVID-19 korkusu yaşadıkları tespit edilmiştir (Binay Yaz ve Özbolat, 2023; Erdem vd., 2023; Güngör, Atik ve Akyol, 2022; Ulusoy, Sarıçoban ve Kaya Gözübüyük, 2023). Yani bireylerin herhangi bir kronik rahatsızlığa sahip olup olmamaları yaşadıkları COVID-19 korku düzeyini etkilememektedir. Literatürdeki bazı çalışmaların sonucunda ise kronik rahatsızlığı olan ve olmayan bireylerin COVID-19 korku düzeylerinin istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaştığı kronik rahatsızlığı olan bireylerin olmayan bireylere göre daha yüksek düzeyde COVID-19 korkusu yaşadıkları tespit edilmiştir (Kaya vd., 2022).

HIV+ bireyler ile HIV- bireylerin Beck Umutsuzluk ölçeğinin gelecek beklentisi ve umut alt boyutları bireylerin HIV+ olup olmamalarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamakta olup HIV+ ve HIV- bireylerin benzer düzeyde gelecek beklentisi ve umut alt boyut puanlarına sahip oldukları saptanmıştır. Koç ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan çalışmanın sonucunun bu çalışmanın sonucu ile benzer olduğu umutsuzluğun gelecek beklentisi ve umut alt boyut puanlarının kronik rahatsızlığa sahip olan ve olmayan bireylerde benzer olduğu tespit edilmiştir. Toplam umutsuzluk puanları ve motivasyon kaybı alt boyut puanları ise HIV+ olup olmamalarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmakta olup HIV+ tanısı alan bireylerin olmayan bireylere göre daha düşük düzeyde umutsuzluk ve umutsuzluğun motivasyon kaybı alt boyutuna sahip oldukları tespit edilmiştir. HIV+ bireylerin hastalıklarının tedavisinde geline son nokta, HIV- bireyler ile benzer yaşam standartlarını yakalayabilmelerinin var olan kronik rahatsızlıklarının umutsuzluk düzeylerini etkilemediği düşünülmektedir. Buradaki HIV+ grupta yer alan bireylerin HIV- grupta yer alan bireylere göre daha düşük düzeyde umutsuzluk ve umutsuzluğun motivasyon kaybı alt boyut puanına sahip olmaları ve benzer düzeyde gelecek beklentisi ve umut alt boyut puanlarına sahip olmaları bireylerin sahip oldukları hastalıktan bağımsız olarak yaşamlarındaki gelişmelerden kaynaklı olabileceği tahmin edilmektedir. Literatürdeki bazı çalışmaların sonucunun bu çalışmanın sonucu ile örtüşmediği kronik rahatsızlığa sahip olan ve olmayan bireylerin benzer düzeyde umutsuzluk yaşadıkları tespit edilmiştir (Güloğlu vd., 2020; Koç vd., 2021).

Araştırmaya katılan tüm bireylerin salgın sürecinde ölüm kaygısının acı çekme alt boyutunun kadın ve erkeklerde benzer düzeyde olduğu ölüm kaygısının ölümün belirsizliği, maruz kalma

alt boyutlarının ve toplam ölüm kaygısı düzeylerinin kadınların erkeklere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sağırer (2021) ile Kılıç (2022) tarafından yapılan çalışmaların sonucunun bu çalışmanın sonucu ile örtüştüğü tespit edilmiştir. Rababa, Hayajneh ve Bani-Iss (2021) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda ise tam tersi bir sonuca ulaşılmış olup erkeklerin kadınlara göre daha yüksek düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan kadınların ve erkeklerin yaşamda anlam düzeylerinin ve yaşamda anlamın alt boyutlarının benzer düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Yu, Yu ve Hu (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucunun bu çalışmanın sonucu ile benzer olduğu tespit edilmiştir. Demir (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda ise bu çalışma sonucunun tam tersi bir sonuca ulaşılmış olup bireylerin yaşamda anlamın var olan anlam ve bulunmaya çalışılan anlam boyutlarının kadın ve erkeklerde anlamlı bir şekilde farklılaştığı kadınların erkeklere göre daha düşük düzeyde var olan anlam boyutuna ve kadınların erkeklere göre daha yüksek düzeyde bulunmaya çalışılan anlam boyutuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Bireylerin COVID-19 korku düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Doğruyol (2023) ile Demirhan (2022) tarafından yapılan çalışmalar sonucunda bu çalışmanın sonucunun tam tersi sonuca ulaşılmış olup COVID-19 korkusunun cinsiyete göre farklılaştığı kadınların erkeklerden daha yüksek düzeyde COVID-19 korkusu yaşadıkları tespit edilmiştir. Ancak yapılan bazı araştırmaların sonucunun bizim çalışmamızın sonucunu destekler nitelikte olduğu kadın ve erkeklerin benzer düzeyde COVID-19 korkusu yaşadıkları tespit edilmiştir (Güler, 2022; Güzel, 2023). Bu çalışma sonucunda kadınlarda ve erkeklerde umutsuzluk ve umutsuzluğun alt boyutlarının benzer düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Oğrak Dumlu (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ancak Önder (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda kadın ve erkeklerin umutsuzluk düzeylerinin farklılaştığı erkeklerin kadınlardan daha yüksek düzeyde umutsuzluk yaşadığı tespit edilmiştir.

HIV+ tanısı alan ve almayan bireylerin ölüm kaygısı düzeyleri ve ölüm kaygısının maruz kalma alt boyutu herhangi bir işte çalışıp çalışmama durumlarına göre farklılaşmakta olup herhangi bir işte çalışanların çalışmayanlara göre daha düşük düzeyde ölüm kaygısı ve ölüm kaygısının maruz kalma alt boyutuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Karakoyun (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Buruntekin (2022) ile Koraş Sözen (2020) tarafından yapılan çalışmaların sonucunda tam tersi bir sonuca; çalışmayanların çalışanlara göre daha düşük düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu çalışma sonucunda ölüm kaygısının ölümün belirsizliği ve acı çekme alt

boyutları bireylerin herhangi bir işte çalışıp çalışmamalarına göre farklılaşmamaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin yaşamda anlam düzeyleri ve yaşamda anlamın alt boyutları bir işte çalışıp çalışmama durumlarına göre farklılaşmamaktadır. Baytan ve İşözen (2019) tarafından emekli ve çalışan yöneticiler üzerinde yaşamda anlam ile ilgili yapılan çalışma sonucunda yaşamda anlam ve yaşamda anlamın alt boyutlarının farklılaştığı yaşamda anlam ve yaşamda anlamın alt boyutlarının emekli yöneticilerde çalışan yöneticilere göre daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu araştırma sonucunda herhangi bir işte çalışan ve çalışmayanların benzer düzeyde COVID-19 korkusu yaşadıkları saptanmıştır. Sevimli (2021) ve Yılan (2022) tarafından yapılan çalışmaların sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Araştırma sonucunda bireylerin umutsuzluk düzeylerinin ve umutsuzluğun alt boyutlarının herhangi bir işte çalışıp çalışmamalarına göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Aylaz ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ancak Birgül (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda bu çalışmanın aksine herhangi bir işte çalışanların çalışmayanlara göre daha düşük düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır.

HIV+ tanısı alan ve almayan bireylerin ölüm kaygısı düzeylerinin, ölüm kaygısının alt boyutlarının, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun alt boyutlarının yaş gruplarına göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bireylerin salgın gibi kontrol altına alınması zor olan ve ölüm oranı yüksek olan bir durumda ölüm kaygısı, yaşamda anlam, COVID-19 korkusu ve umutsuzluk gibi ruhsal durumlarının yaş grubu fark etmeksizin benzer düzeyde olması virüsün insanlarda benzer etkiye neden olduğunu düşündürmektedir. Doğan (2021) tarafından COVID-19 salgını sürecinde ölüm kaygısı ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Kandemir (2020) tarafından COVID-19 salgını sürecinde ölüm kaygısı ile ilgili yapılan çalışmanın sonucunun bu çalışmanın sonucu ile örtüşmediği bireylerin ölüm kaygısı düzeylerinin yaşa bağlı olarak değişim gösterdiği tespit edilmiştir. Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde yaştaki farklılaşmanın ölüm kaygısını hangi yönde etkilediği ile ilgili net ortak bir fikir mevcut değildir (Karakuş, Öztürk ve Tamam, 2012). Vries ve arkadaşları (2022) tarafından salgın sürecinde yaşamda anlam ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Kaya ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan çalışmanın sonucu ise bu çalışmanın sonucunu destekler nitelikte olmayıp yaşamda anlamın yaş gruplarına göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Koronavirüs yaş aralığı fark etmeksizin her yaş grubundaki bireyleri etkilediği için bireylerin COVID-19 korku düzeylerinin yaş gruplarına

göre farklılaşmadığı düşünülmektedir (Özdemir, 2023). Mert (2023) tarafından COVID-19 korkusu ile ilgili yapılan tez çalışması sonucunda bireylerin COVID-19 korku düzeylerinin yaş gruplarına göre farklılaşmadığı tespit edilmiş olup bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ebeveynler üzerinde COVID-19 korkusu ile ilgili yapılan çalışma sonucunun da bu çalışmanın sonucunu destekler nitelikte olduğu tespit edilmiştir (Özdemir, 2023). Yapılan bazı çalışmalar sonucunda ise tam tersi sonuca ulaşılmış olup bireylerin COVID-19 korku düzeylerinin yaş gruplarına göre farklılaştığı tespit edilmiştir. İpek Kavak (2023) tarafından yapılan çalışmada yaş arttıkça bireylerin COVID-19 korku düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir. Karabacak (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda da 56 ve üstü yaş grubunda olan kişilerin COVID-19 korku düzeylerinin diğer yaş gruplarına göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Güloğlu ve arkadaşları (2020) tarafından salgın sürecinde umutsuzluk ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ancak Birgül (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda yaşa göre umutsuzluk düzeyinin farklılaştığı tespit edilmiştir.

HIV+ tanısı alan ve almayan bekar ve evli bireyler benzer düzeyde ölüm kaygısı, ölüm kaygısının ölümün belirsizliği, maruz kalma, acı çekme alt boyutları, yaşamda anlamın anlam arayışı alt boyutu, COVID-19 korkusu düzeyi, umutsuzluk, umutsuzluğun motivasyon kaybı ve umut alt boyutlarına sahiptir. Görpüz (2021) tarafından COVID-19 korkusu ile ilgili yapılan çalışma bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ancak COVID-19 korkusu ile ilgili yapılan bazı çalışmalar sonucunda bireylerin medeni durumlarına göre COVID-19 korku düzeylerinin farklılaştığı evli bireylerin bekar bireylerden daha yüksek düzeyde COVID-19 korkusu yaşadıkları tespit edilmiştir (Caba, 2022). Aksakal (2022) ve Görpüz (2021) tarafından ölüm kaygısı ile ilgili yapılan çalışmaların sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ancak Kandemir (2020) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda ölüm kaygısının medeni duruma göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Sakmak (2023) tarafından salgın sürecinde yaşamda anlam ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Demir (2022) tarafından yaşamda anlam ile ilgili yapılan çalışmanın bu çalışmanın sonucu ile örtüşmediği yaşamda anlamın anlam arayışı alt boyutunun evlilerde bekarlara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Güleriyüz (2021) tarafından salgın sürecinde umutsuzluk ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Oğrak Dumlu (2022) tarafından salgın sürecinde umutsuzluk ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu ile bu çalışmanın sonucu ile örtüşmemekte, bekarların evlilere göre daha yüksek düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır. Doğan (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucunun bu çalışmanın

sonucunu desteklediği, ölüm kaygısının acı çekme alt boyutunun medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışma sonucunda evli bireylerin bekar bireylere göre daha yüksek düzeyde yaşamda anlam ve anlamın varlığı alt boyutuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonucun evli bireylerin ailelerine karşı duydukları sorumluluk duygusu ve ailelerini hayatlarında yaşamaya değer bir anlam olarak görmeleri ile alakalı olduğu düşünülmektedir. Demir (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Çalışma sonucunda evli bireylerin bekar bireylere göre daha yüksek düzeyde umutsuzluğun gelecek beklentisi alt boyutuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Dinçer (2023) ve Efe (2023) tarafından umutsuzluk ile ilgili yapılan çalışmaların sonucu bu çalışmanın sonucu ile örtüşmemekte, evli ve bekar bireylerin benzer düzeyde umutsuzluğun gelecek beklentisi düzeyine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

HIV+ tanısı alan ve almayan bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın anlam arayışı alt boyutu ve COVID-19 korkusu düzeyleri ekonomik durumlarına göre farklılaşmamaktadır. Salgın zengin fakir ayırt etmeksizin tüm insanları etkisi altına almıştır (Kandemir, 2020). Bu sebeple araştırmaya katılan tüm insanların ekonomik düzeyi fark etmeksizin salgından kaynaklı benzer düzeyde ölüm kaygısı ve COVID-19 korkusu yaşadıkları düşünülmektedir. Targıt (2022) tarafından ölüm kaygısı ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ancak Alioğulları (2021) tarafından ölüm kaygısı ile ilgili yapılan çalışma sonucunda ekonomik duruma göre bireylerin ölüm kaygısı düzeylerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. Sevimli (2021) tarafından COVID-19 korkusu ile ilgili yapılan çalışma bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ancak Özdemir (2023) tarafından yapılan çalışma sonucunda ise ekonomik duruma göre bireylerin COVID-19 korku düzeylerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. Başarıkan (2022) tarafından yaşamda anlam ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Kul ve arkadaşları (2020) tarafından yaşamda anlam ilgili yapılan çalışmanın sonucu ile bu çalışmanın sonucunun örtüşmediği yaşamda anlamın anlam arayışı alt boyutunun bireylerin ekonomik durumlarına göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu çalışma sonucunda bireylerin yaşamda anlamın, anlamın varlığı alt boyutu ekonomik durumlarına göre farklılaştığı ekonomik durumu kötü olanların iyi ve orta olanlara daha düşük düzeyde anlamın varlığına sahip oldukları tespit edilmiştir. Sarıçam (2021) tarafından genç yetişkinler üzerinde yapılan çalışmanın sonucunda da bu çalışmanın sonucuna benzer bir bulguya ulaşılmış olup bireylerin gelir düzeyleri düştükçe anlamın varlığı alt boyut düzeylerinin de düştüğü tespit edilmiştir. Ancak yine aynı çalışmanın yaşlı yetişkinler ile ilgili olan kısmında bu bulguların aksine ekonomik duruma göre bireylerin

anlamların varlığı alt boyut düzeylerinin farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu çalışma sonucunda ekonomik durumu kötü olanların orta ve iyi olanlara göre daha düşük düzeyde umutsuzluk ve umutsuzluğun alt boyutlarına sahip oldukları saptanmıştır. Bu çalışmadaki katılımcıların umutsuzluk düzeyini bireylerin ekonomik durumlarından ziyade yaşadıkları salgın sürecinin ve bireylerin bu süreçte takındıkları tavırların etkilediği düşünülmektedir. Yeşilbaş (2023) tarafından yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucu ile nispeten benzerlik göstermekte olup ekonomik durumuna orta diyen bireylerin kötü diyenlere göre daha yüksek düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır. Ceviz (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucu ise bu çalışmanın sonucunu destekler nitelikte olmayıp, bireylerin umutsuzluk ve umutsuzluğun alt boyutlarının ekonomik durumlarına göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan tüm bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamların alt boyutları, COVID-19 korkusu düzeyleri, umutsuzluğun gelecek beklentisi ve umut alt boyutları eğitim düzeylerine göre farklılaşmamaktadır. Rüstemova (2022) tarafından ölüm kaygısı ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Sarıkoç ve arkadaşları (2022) tarafından yaşamda anlam ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucu ile örtüşmektedir. Kaya ve arkadaşları (2021) tarafından yaşamda anlam ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucu ile çelişmekte olup bireylerin yaşamda anlam düzeylerinin ve alt boyutlarının eğitim düzeylerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Çayır Yılmaz ve Uysal (2021) tarafından COVID-19 korkusu ile ilgili yapılan çalışmanın sonucunda bu çalışmanın sonucu ile benzer sonuca ulaşılmıştır. Ancak Yılan (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda ise bireylerin COVID-19 korku düzeylerinin eğitim düzeylerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Efe (2023) tarafından umutsuzluk ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucu ile benzerdir. Yapılan başka bir çalışma sonucunda umutsuzluğun gelecek beklentisi alt boyutu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir fakat umut alt boyutu bu çalışmanın sonucunu destekler nitelikte olmayıp umut alt boyutunun eğitim düzeyine göre farklılaştığı eğitim düzeyi liseden daha az olanların üniversite olanlara göre daha düşük umut alt boyutuna sahip oldukları saptanmıştır (Koç vd., 2021). Bu çalışma sonucunda eğitim düzeyi lise ve altı olanların lisans ve üstü olanlara göre daha düşük düzeyde umutsuzluğun motivasyon kaybı alt boyutuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Koç ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda da eğitim düzeyine göre farklılaşma olduğu fakat bu çalışmanın tam tersi bir sonuca ulaşılmış olup eğitim düzeyi liseden daha az olanların üniversite mezunlarına göre daha yüksek düzeyde motivasyon kaybı alt boyutuna sahip oldukları saptanmıştır. Bu çalışma sonucunda eğitim düzeyi lise ve

altı olanların lisans ve üstü olanlara göre daha düşük düzeyde umutsuzluk yaşadıkları tespit edilmiştir. Atik (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda okuryazar, ilköğretim ve ortaokul mezunlarının yükseköğretim mezunlarından daha yüksek düzeyde umutsuzluk yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Güler (2021) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda bireylerin umutsuzluk düzeylerinin eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiş olup bu çalışmanın sonucu ile örtüşmemektedir.

HIV- bireyler ile ilgili sosyo-demografik değişkenlere ait yapılan analizler sonucunda kadınların erkeklerden daha yüksek düzeyde ölüm kaygısı ve ölüm kaygısının alt boyutlarına sahip oldukları tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonucun kadınların duygularını kolay bir şekilde ifade ederken erkeklerin duygusal tepkilerini gizleme eğilimlerinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir (Baş, 2022). Yakalı (2023) tarafından COVID-19 salgını sürecinde ölüm kaygısı ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ancak Arpacı, Cambazoğlu, Altundoğan, Yıldız ve Özlü (2023) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda kadın ve erkeklerin benzer düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları saptanmıştır. Kadın ve erkeklerin benzer düzeyde yaşamda anlamın anlam varlığı alt boyutuna sahip oldukları saptanmıştır. Karaarslan (2022) tarafından yapılan çalışma bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Küçük (2019) tarafından yapılan çalışma sonucunda ise erkeklerin kadınlardan daha yüksek düzeyde anlamın varlığı alt boyutuna sahip oldukları tespit edilmiş olup bu çalışmanın sonucu ile çelişmektedir. Yaşamda anlamın anlam arayışı alt boyutu ve yaşamda anlam düzeyi cinsiyete göre farklılaşmakta olup kadınların erkeklerden daha yüksek düzeyde anlam arayışı alt boyutuna, erkeklerin de kadınlardan daha yüksek düzeyde yaşamda anlama sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu çalışmanın aksine Küçük (2019) tarafından yapılan çalışma sonucunda kadın ve erkeklerin benzer düzeyde anlam arayışına sahip oldukları saptanmıştır. Yine Küçük (2019) tarafından yapılan aynı çalışma da erkeklerin kadınlardan daha yüksek düzeyde yaşamda anlam düzeyine sahip oldukları tespit edilmiş olup bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Bu çalışmanın aksine kadın ve erkeklerin benzer düzeyde yaşamda anlama sahip olduklarını gösteren çalışma da vardır (Bahadır, 2019). Bu çalışma sonucunda kadınların erkeklerden daha yüksek düzeyde COVID-19 korkusu yaşadıkları saptanmıştır. Literatür de bu çalışmanın sonucunu destekler nitelikte çalışmalar mevcuttur (Türkmen, 2021; Yüksel, 2022). Kadınların salgına karşı hissettikleri tehlikenin arttığı düşünülmektedir (Yüksel, 2022). Ancak Saroğlu (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda kadınların ve erkeklerin benzer düzeyde COVID-19 korkusu yaşadıkları saptanmıştır. Kadın ve erkeklerin benzer düzeyde umutsuzluk ve umutsuzluğun alt boyutlarına sahip oldukları tespit edilmiştir. Birgi

Özsoy (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ancak yapılan başka bir çalışma sonucunda erkeklerin kadınlardan anlamlı şekilde daha yüksek düzeyde umutsuzluk yaşadığı tespit edilmiştir (Börekçi, 2022).

HIV- bireylerin herhangi bir işte çalışıp çalışmamalarına göre ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam, yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk ve umutsuzluğun alt boyutlarının farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bulut (2022) tarafından ölüm kaygısı ile ilgili yapılan çalışma, Sevimli (2021) tarafından COVID-19 korkusu ile ilgili yapılan çalışma, Efe (2023) tarafından umutsuzluk ile ilgili yapılan çalışma ve Karaarslan (2022) tarafından yaşamda anlam ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Karakoyun (2022) tarafından COVID-19 geçiren bireylerin ölüm kaygısı düzeylerinin bir işte çalışıp çalışmamalarına göre farklılaştığı herhangi bir işte çalışmayanların daha yüksek düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları saptanmıştır. Yaşamda anlam ile ilgili yapılan bir çalışma sonucunda ise herhangi bir işte çalışanların çalışmayanlara göre daha yüksek düzeyde yaşamda anlama sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Kaya vd., 2021). Yapar (2022) tarafından umutsuzluk ile ilgili yapılan çalışma sonucunda bu çalışmanın aksine herhangi bir işte çalışanların çalışmayanlara göre daha düşük düzeyde umutsuzluk ve umutsuzluğun alt boyutlarına sahip oldukları tespit edilmiştir.

HIV- bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk ve umutsuzluğun alt boyutları yaş gruplarına göre farklılaşmamaktadır. Salgın sebebi ile insanların ölüm gerçeği ile neredeyse her gün karşılaşması, salgının yaşlı genç fark etmeksizin tüm yaş gruplarında ölüme neden olmasından kaynaklı olarak bireylerin ölüm kaygılarının, COVID-19 korku düzeylerinin ve umutsuzluk düzeylerinin yaşa bağlı olarak farklılaşmadığı düşünülmektedir. Bayraktar (2021) tarafından umutsuzluk ile ilgili yapılan çalışma, Karakoç ve Kısa (2022) tarafından ölüm kaygısı ile ilgili yapılan çalışma, Vries ve arkadaşları (2022) tarafından yaşamda anlam ile ilgili yapılan çalışma ve Yalçın (2021) tarafından COVID-19 korkusu ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Alan yazındaki bazı çalışmalar sonucunda ise bu çalışmanın tam tersi sonuca ulaşılmıştır. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışma sonucunda ilk yetişkinlerin ölüm kaygı düzeylerinin son ergenlerin ölüm kaygı düzeylerinden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ayten, 2009). Demir (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucuna göre bireylerin yaşamda anlamın alt boyutları yaşa göre farklılaşmaktadır. Hemşireler üzerinde COVID-19 korkusu ile ilgili yapılan çalışma sonucunda bireylerin COVID-19 korku düzeylerinin yaşa göre farklılaştığı yaşları arttıkça COVID-19 korku

düzeylerinin de yükseldiği tespit edilmiştir (İpek Kavak, 2023). Umutsuzluk ile ilgili yapılan bir araştırmada 22-29 yaş aralığındaki bireylerin 30-35 yaş aralığındaki bireylere göre daha düşük düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır (Ekşioğlu, 2022). Bu çalışma sonucunda bireylerin toplam yaşamda anlam düzeylerinin yaşa göre farklılaştığı 18-28 yaş aralığındaki bireylerin 40-50 yaş aralığındaki bireylere göre daha düşük düzeyde yaşamda anlama sahip oldukları tespit edilmiştir. Yani bireylerin yaşları arttıkça yaşamda anlam düzeyleri de artmaktadır. Sarıkoç ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda tam tersi bir sonuca ulaşılmıştır.

Bu çalışma sonucunda HIV- bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk ve umutsuzluğun motivasyon kaybı ve umut alt boyutları medeni durumlarına göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alan yazında bu çalışmanın sonucunu destekleyen çalışmalar mevcuttur. Umutsuzluk ile ilgili Aguglia ve arkadaşları (2021) tarafından, ölüm kaygısı ile ilgili Kılıç (2022) tarafından, COVID-19 korkusu ile ilgili Yıldırım ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışmalar bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Alan yazında bu sonuçların tam aksine ulaşılan çalışmalar da mevcuttur. Tel, Koç ve Tel Aydın (2020) ölüm kaygısı ile ilgili yaptıkları çalışma sonucunda boşanmış yaşlıların bekar, evli ve dul bireylere göre daha düşük düzeyde ölüm kaygısı yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Alan yazında yapılan bir çalışma sonucunda eşi vefat etmiş kişilerin, boşanmış, evli ve bekar kişilere göre, bekar kişilerin de evli kişilere göre daha fazla COVID-19 korkusu yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır (Arisoy ve Çay, 2021). Arslantaş, Adana, Kaya ve Turan (2010) tarafından umutsuzluk ile ilgili yapılan çalışma sonucunda dul olan bireylerin evli ve bekar olan bireylere göre daha yüksek düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır. Bu çalışma sonucunda bireylerin yaşamda anlam düzeylerinin ve yaşamda anlamın alt boyutlarının medeni durumlarına göre farklılaştığı, evli bireylerin bekar bireylere göre daha yüksek düzeyde anlamın varlığına, bekar bireylerin de evli bireylere göre daha yüksek düzeyde anlam arayışına sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu durumun bireylerin evliliklerine ve ailelerine yükledikleri anlam ile alakalı olabileceği düşünülmektedir. Evli bireylerin ailelerinin hayatlarının bir anlamı olarak görmelerinden kaynaklı anlamın varlığına daha yüksek düzeyde sahip oldukları düşünülmektedir. Ulaşılan bir diğer sonuç ise evli bireylerin bekar bireylere göre daha yüksek düzeyde yaşamda anlama sahip olduğudur. Taş (2011) tarafından yapılan çalışmanın anlamın varlığı alt boyutu ile ilgili ulaşılan sonuç bu çalışmanın sonucu ile çelişmekte olup bireylerin medeni durumlarına göre anlamın varlığı alt boyutunun farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Yine aynı çalışma da anlam arayışı alt boyutu medeni duruma göre farklılaşmakta olup bekarların

evlilere göre daha yüksek düzeyde anlam arayışına sahip oldukları tespit edilmiş olup bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir (Taş, 2011). Kaya (2020) tarafından yapılan çalışma sonucunda bireylerin yaşamda anlam düzeyleri, anlamın varlığı ve aranan anlam alt boyutları bireylerin medeni durumlarına göre farklılaşmamakta olup bu çalışmanın sonucu ile çelişmektedir.

HIV- bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun alt boyutları ekonomik durumu iyi, orta ve kötü olan bireylerde benzer düzeydedir. Literatürde bu çalışmanın sonucunu destekler nitelikte çalışmalar mevcuttur. Çınar (2016) tarafından ölüm kaygısı ile ilgili yapılan çalışma, Durat ve arkadaşları (2017) tarafından umutsuzluk ile ilgili yapılan çalışma, Gashi (2020) tarafından COVID-19 korkusu ile ilgili yapılan çalışma ve Taşdibi Ünlü (2019) tarafından yaşamda anlam ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucu ile benzerdir. Alan yazında bu çalışmaların aksine çalışmalar da mevcuttur. Ekonomik durum iyileştikçe bireylerin ölüm kaygısı düzeylerinin düştüğünü gösteren çalışma mevcuttur (Gashi, 2011). Yaşamda anlam ile ilgili yapılan bir çalışma sonucunda düşük ve orta düzeyde ekonomik duruma sahip olan bireyler arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu, ekonomik durumu düşük olanların orta olanlara göre daha düşük düzeyde yaşamda anlama sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Aydın vd., 2020). Anneler üzerinde COVID-19 korkusu ile ilgili yapılan çalışma sonucunda ekonomik durum açısından geliri giderinden az olan annelerin geliri giderinden fazla olan annelere göre daha yüksek düzeyde COVID-19 korkusu yaşadıkları saptanmıştır (Dal, 2023). Umutsuzluk ile ilgili yapılan bir çalışma sonucunda ekonomik algısını yoksul olarak belirtenlerin orta ve zengin olarak belirtenlere göre daha yüksek düzeyde umutsuzluk yaşadıkları tespit edilmiştir (Özmen, Erbay Dünder, Çetinkaya, Taşkın ve Özmen, 2008).

HIV- bireylerin eğitim düzeylerine göre ölüm kaygısının ölümün belirsizliği ve acı çekme alt boyutları farklılaşmamaktadır. Bayrak, Oğuz, Karabulut, Çelik ve Kodak (2019) tarafından yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Tam tersi sonuca ulaşılan çalışmalar da mevcuttur. Yapılan bir çalışma sonucunda lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip yaşlıların daha düşük düzeyde ölüm kaygısı yaşadıkları saptanmıştır (Tel vd., 2020). Yapılan başka bir çalışma sonucunda da benzer bir sonuca ulaşılmış olup eğitim düzeyi arttıkça bireylerin ölüm kaygısı düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir (Tepe, 2020). Bu çalışmanın sonucunda ölüm kaygısı ve maruz kalma alt boyutunun eğitim düzeyine göre farklılaştığı, eğitim düzeyi önlisans olanların lise ve altı ve lisans ve üstü olanlara göre daha yüksek düzeyde

ölüm kaygısı ve ölüm kaygısının maruz kalma alt boyutuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Sarıca (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler nitelikte olmayıp bireylerin eğitim düzeylerine göre ölümün maruz kalma alt boyutu farklılaşmamaktadır. Bireylerin eğitim düzeylerine göre yaşamda anlam düzeyleri ve anlamın varlığı alt boyutu farklılaşmamaktadır. Ancak yaşamda anlamın anlam arayışı alt boyutu eğitim düzeyine göre farklılaşmakta olup eğitim düzeyi lisans ve üstü olanların lise ve altı olanlara göre daha yüksek düzeyde anlam arayışı alt boyutuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Bireylerin eğitim düzeyleri yükseldikçe yaşama dair sorgulamalarının arttığı düşünülmektedir. Dursun (2019) ve Kaya (2020) tarafından yapılan çalışmaların sonucunun yaşamda anlam ve anlamın varlığı alt boyutu ile ilgili ulaşılan sonucu desteklediği fakat anlam arayışı ile ilgili ulaşılan sonucu desteklemediği tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda bireylerin COVID-19 korku düzeylerinin eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bireylerin COVID-19 ile ilgili sürekli haberlere, bilgilere ve halk arasındaki sohbetlere maruz kalmasının eğitim düzeyi fark etmeksizin herkeste benzer düzeyde COVID-19 korkusuna neden olduğu düşünülmektedir. Gencer (2020) tarafından yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucu ile benzerdir. Yapılan başka bir çalışmada ise tam tersi bir sonuca ulaşılmış olup bireylerin COVID-19 korku düzeylerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı eğitim düzeyi lise olan bireylerin önlisans ve lisans olan bireylere göre daha düşük düzeyde COVID-19 korkusu yaşadıkları saptanmıştır (Aksoy ve Atılğan, 2021). Bireylerin umutsuzluk düzeyleri, umutsuzluğun gelecek beklentisi ve umut alt boyutu eğitim düzeylerine göre farklılaşmamaktadır. Yeşilbaş (2023) tarafından yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Alan yazındaki bir çalışma sonucunda bu çalışmanın tam tersi sonuca ulaşılmış olup ilkökul ve üzeri eğitimlilerin okuma yazma bilmeyen ve bilenlere göre daha düşük düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır (Arslantaş vd., 2010). Bu çalışmada eğitim düzeyi lise ve altı olan bireylerin lisans ve üstü olan bireylere göre daha düşük düzeyde umutsuzluğun motivasyon kaybı alt boyut puanına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yapar (2022) tarafından yapılan çalışma sonucunda bireylerin eğitim düzeylerine göre umutsuzluğun alt boyutu motivasyon kaybının farklılaştığı tespit edilmiş olup lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip bireylerin daha düşük motivasyon kaybına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada sadece HIV+ bireylerin dikkate alınarak yapıldığı analizler sonucunda HIV+ tanısı alan bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun alt boyutlarının kadın ve erkeklerde benzer düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Alan yazında bu çalışmanın sonucunu destekleyen çalışmalar mevcuttur. Kılıçlı, Akbulut ve Damar Çakırca (2022) tarafından HIV+ bireylerde umutsuzluk ile ilgili yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu desteklemektedir. Stanton ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan bir çalışma sonucunda kadınların büyük bir kısmı COVID-19 salgını ile ilgili belirsizliğin zaten tehdit altında olan immün sistemlerinin ve ölüm olasılıklarının arttırmasının COVID-19 korkusu oluşmasına neden olduğunu ifade etmiştir. Bu salgın sürecinde HIV+ bireyler kadın erkek fark etmeksizin hali hazırda var olan hastalıklarından kaynaklı benzer düzeyde risk altındadırlar. Bu sebeple kadın ve erkeklerin bu çalışmada bahsi geçen psikolojik durumlara benzer düzeyde sahip oldukları düşünülmektedir. Ayrıca çalışmaya katılan HIV+ kadın sayısının çok az olması erkeklerin ise çoğunlukta olmasının çalışmanın sonucu üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışma sonucunda HIV+ bireylerin herhangi bir işte çalışma durumlarına, yaş gruplarına göre ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun alt boyutlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Burada bireylerin bir işte çalışmalarından ya da yaşlarından ziyade sahip oldukları ortak bir rahatsızlık olan HIV hastalığından kaynaklı benzer düzeyde psikolojik durumlara sahip oldukları tahmin edilmektedir. Çünkü bireyler yaşları ya da çalışıp çalışmamaları fark etmeksizin rahatsızlıklarından dolayı risk altındadırlar. Kılıçlı ve arkadaşları (2022) tarafından umutsuzluk ve yaş gruplarının karşılaştırılması sonucunda ulaşılan sonuç bu çalışmanın sonucu ile örtüşmemekte, HIV+ tanısı alan 26-35 yaş aralığındaki bireylerin diğer yaş gruplarına göre daha düşük düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır.

Bu çalışma sonucunda HIV+ tanısı alan bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk düzeyleri, umutsuzluğun umut ve motivasyon kaybı alt boyutları medeni durumlarına göre farklılaşmamaktadır. Bireylerin bu psikolojik durumlarında medeni durumları belirleyici olmamıştır. Ancak çalışma sonucunda bireylerin umutsuzluğun gelecek beklentisi alt boyutunun medeni duruma göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Evli bireylerin bekar bireylere göre daha yüksek düzeyde gelecek beklentisi alt boyut puanına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Kılıçlı ve arkadaşları (2022) ise yaptıkları çalışmanın sonucunda tam tersi bir sonuca ulaşmış olup evli ve bekar bireylerin benzer düzeyde umutsuzluğun gelecek beklentisi alt boyut puanına sahip oldukları tespit edilmiştir.

HIV+ tanısı alan bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının alt boyutları, yaşamda anlam düzeyleri, yaşamda anlamın anlam arayışı alt boyutu ve COVID-19 korku düzeyi ekonomik durumu kötü, orta ve iyi olan bireylerde benzer düzeydedir. Bu durumun bireylerin gerek COVID-19 salgını olsun gerek hazli hazırda var olan bulaşıcı hastalıklarının zengin fakir ayırt etmeksizin hepsini aynı düzeyde etkilemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bireylerin umutsuzluk düzeylerinin ve umutsuzluğun alt boyutlarının ekonomik durumlarına göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Ekonomik durumu kötü olan bireylerin orta ve iyi olan bireylere göre daha düşük düzeyde gelecek beklentisi ve umut alt boyutuna, ekonomik durumu iyi olan bireylerinde kötü olan bireylere göre daha yüksek düzeyde motivasyon kaybı alt boyutuna ve ekonomik durumu kötü olan bireylerin orta ve iyi olan bireylere göre daha düşük düzeyde umutsuzluk yaşadıkları saptanmıştır. Alan yazında bu çalışmanın tam tersi sonuca ulaşılan çalışma mevcuttur. Kılıçlı ve arkadaşları (2022) geliri masrafından daha az olan bireylerin geliri masrafına eşit ve daha fazla olan bireylere göre daha yüksek düzeyde umutsuzluk yaşadıklarını tespit etmiştir. Ayrıca bu çalışma sonucunda ekonomik durumu iyi olan bireylerin ekonomik durumu kötü olan bireylere göre daha yüksek düzeyde yaşamda anlamın, anlamın varlığı alt boyut puanına sahip oldukları saptanmıştır.

HIV+ tanısı alan bireylerin ölüm kaygısı, ölüm kaygısının acı çekme ve ölümün belirsizliği alt boyutları, yaşamda anlam, yaşamda anlamın alt boyutları, COVID-19 korku düzeyleri, umutsuzluk düzeyleri, umutsuzluğun gelecek beklentisi ve umut alt boyutu eğitim düzeylerine göre farklılaşmamaktadır. Kılıçlı ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışma bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ancak ölüm kaygısının maruz kalma alt boyutu ve umutsuzluğun motivasyon kaybı alt boyutu eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır. Eğitim düzeyi lise ve altı olan bireylerin önlisans olan bireylere göre daha yüksek düzeyde ölüm kaygısının maruz kalma alt boyut puanına, eğitim düzeyi lise ve altı olan bireylerin önlisans ve lisans ve üstü olanlara göre daha düşük düzeyde umutsuzluğun motivasyon kaybı alt boyut puanına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Anlamın varlığı alt boyutu ile ölüm kaygısı ve maruz kalma alt boyutu arasında negatif yönde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Teke, Hamarta ve Avşaroğlu (2021) tarafından yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmayı destekler niteliktedir. Anlam arayışı ile ölüm kaygısı ve ölüm kaygısının alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Kızılırmak Tatu ve Özyürek (2020) tarafından yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Teke ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan çalışmanın sonucu ise bu çalışmanın sonucunu destekler nitelikte değildir. COVID-19 korkusu ile ölüm kaygısı ve ölüm kaygısının

alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Salgın sürecinde bireylerin salgından kaynaklı sık sık ölüm haberleri duyması, yakınlarını kaybetmeleri gibi nedenlerden dolayı bireylerin ölüm kaygısı ve COVID-19 korkuları arasında ilişki olduğu düşünülmektedir. Özdemir ve Enç (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Cerit ve Odabaş (2022) tarafından yapılan çalışmanın sonucu ise bu çalışmanın sonucunu desteklememektedir. Bu çalışma sonucunda COVID-19 korkusu ile yaşamda anlam ve yaşamda anlamın alt boyutları arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Umutsuzluk ile yaşamda anlam ve anlamın varlığı alt boyutu arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Umutsuzluk ile ölüm kaygısı ve ölüm kaygısının maruz kalma ve acı çekme alt boyutları arasında negatif yönde zayıf ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yıldız (2011) tarafından yapılan çalışma sonucunda da umutsuzluk ile ölüm kaygısı ve alt boyutları arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir fakat ilişkinin pozitif yönde olduğu saptanmıştır. Aktürk ve Şahin (2019) tarafından yapılan çalışma sonucunda ise umutsuzluk ile ölüm kaygısı arasında ilişki olmadığı tespit edilmiş olup bu çalışmanın sonucunu desteklememektedir. Bu çalışma sonucunda COVID-19 korkusunun ölüm kaygısını yordadığı tespit edilmiştir. Fakat yaşamda anlamın ve umutsuzluğun ölüm kaygısını yordamadığı saptanmıştır.

5.2. ÖNERİLER

1. Gelecek araştırmalarda araştırmacıların HIV+ olan bireylerin sağlık durumlarını nasıl değerlendirdiklerine yönelik bilgi alınması ve yapılacak çalışmaların bu bilgilerle birlikte ele alınması önerilmektedir.
2. Bu çalışmada HIV+ tanısı alan ve almayan bireyler dahil edilmiş olup başka kronik rahatsızlık varlığı sorgulanmamıştır. Bu sebeple gelecek çalışmalarda bireylere kronik rahatsızlığa sahip olup olmadıkları sahiplerse hangi kronik rahatsızlık olduğu gibi sorularda çalışmalara dahil edilerek değerlendirilebilir.
3. Gelecekte yapılacak çalışmalarda HIV+ olan gruplar için doktorları ile konsültasyon yapılarak tedavilerinin gidişatı hakkında bilgilerde elde edilmeli ve yapılacak çalışmalarla birlikte değerlendirilmesi önerilmektedir.
4. HIV+ olan bireylerin ne kadar süredir bu hastalıkla mücadele ettikleri de çalışmalarda değerlendirilmesi gereken bir diğer husustur.
5. HIV+ olan bireylerin salgından korunmak için aldığı önlemlerin çalışmaya dahil edilmesi önerilmektedir.

6.KAYNAKÇA

- Adak, N. (2010). Çağın vebası AIDS: HIV/AIDS'e ilişkin damgalama ve ayrımcılık. *Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar Dergisi*, 3(2), 1 – 15.
- Aguglia, A., Amerio, A., Costanza, A., Parodi, N., Copello, F., Serafini, G. ve Amore, M. (2021). Hopelessness and post-traumatic stress symptoms among healthcare workers during the COVID-19 pandemic: Any role for mediating variables. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18, 6579. <https://doi.org/10.3390/ijerph18126579>
- Ağ, C. ve Balcı, O. (2019). Yaşamda anlam varlığının örgütsel psikolojik sermaye ile ilişkisi. *Social Sciences*, 14(4), 1601 – 1614.
- Ahi, S., Çıplak, B., Borlu, A., Aydemir, H. ve Ergün, F. (2022). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinde COVID-19 korkusu. *Paramedik ve Acil Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 3(2), 84-94. <https://doi.org/pashid.1055107>
- Ahorsu, D. K., Lin, C-Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M. D. ve Pakpour, A. H. (2020). The fear of COVID-19 scale: Development and initial validation. *International Journal of Mental Health and Addiction*, <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00270-8>.
- Ak Bingül, B., Türk, A. ve Ak, R. (2020). Covid-19 bağlamında tarihteki büyük salgınlar ve ekonomik sonuçları. *Turkish Studies*, 15(4), 189-200. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44242>
- Akgül, Ö., Çalışkan, R. ve Öner, Y. A. (2018). HIV/AIDS: Güncel yaklaşımlar. *Tıp Fakültesi Klinikleri Dergisi*, 1(1), 19-31.
- Akın, A. ve Taş, İ. (2015). Yaşam anlamı ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies*, 10(3), 27 – 36. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7860>
- Akın, H., Bölük, G., Akalın, H., Oğuz Ayarç, A., Kazak, E., Aslan, E., Budak, F., Oral, B., Yılmaz, E., Heper, Y., Mıstık, R. ve Helvacı, S. (2012). HIV/AIDS: 78 olgunun retrospektif analizi. *Klinik Dergisi*, 25(3), 111 – 116. <https://doi.org/10.5152/kd.2012.31>
- Akkaya, O. (2019). ‘Sınıf Öğretmenlerinin Bilinçli Farkındalık Ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki’, Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir, Türkiye.
- Aksakal, S. (2022). ‘Huzurevinde Yaşayan Yaşlılarda COVID-19 Pandemi Sürecinde Ölüm Kaygısı Ve Yalnızlık’ Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

- Aksoy, C. ve Atılgan, D. (2021). COVID-19 korkusu ve yaşam doyumu: Özel yetenek giriş sınavlarına katılan öğrenciler örnekleme. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 40-50. <https://doi.org/10.38021/asbid.887323>
- Aksoy, G., Aytaç, A. İ. ve Mammadova, M. (2021). Azerbaycan vatandaşlarının seyahat etme niyeti ile COVID-19 korkusu ve güven algısının ilişkisinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 87 - 104.
- Aksoy, M. (2008). *HIV/AIDS ve beslenme*. T. C. Sağlık Bakanlığı. <https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/saglikli-beslenme-hareketli-hayat-db/Yayinlar/kitaplar/Hastaliklarda-Beslenme-Bilgi-Serisi/hiv-aids-ve-beslenme.pdf>
- Aksu, O. (2017). Ayrımcılığın özel bir alanı olan HIV pozitif kadınlar ve çalışma hayatı: Bir netnografi çalışması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 174 – 186.
- Aktaş, E. (2021). ‘COVID-19 Virüs Salgınında Sağlık Personelinin Coronavirüs Anksiyetesi Ve Ölüm Anksiyetesi Düzeylerinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Aktürk, D. ve Şahin, M. (2019). Ölümle çok karşılaşan servislerde çalışan hemşirelerle meslekleri gereği ölümle karşılaşmayan kişilerde ölüm kaygısı, sürekli kaygı ve umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(7), 9 – 23.
- Akyol Güner, T., Erdoğan, Z. ve Demir, İ. (2023). The effect of loneliness on death anxiety in the elderly during the COVID-19 pandemic. *OMEGA Journal of Death and Dying*, 87(1), 262-282. <https://doi.org/10.1177/00302228211010587/journals.sagepub.com/home/ome>
- Alın, T. (2022). ‘COVID-19 Korkusu İle Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Alioğulları, A. (2021). ‘COVID-19 Virüs Salgını Sırasında Yetişkin Bireylerde Sağlık Anksiyetesi, Ölüm Anksiyetesinin Yaş Ve Cinsiyete Göre İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Almıaçık, E., Of, M., Balkaş, J., Tülemmez, S., Mirzayev, M. ve Alfarra, H. (2021). Pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve umutsuzluklarının kariyer geleceği algısı üzerindeki etkileri. *BMIJ*, 9(1), 248 – 266. <https://doi.org/10.15295/bmij.v9i1.1757>
- Altın, Z. (2020). COVID-19 pandemisinde yaşlılar. *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 30(Ek Sayı), 49-57. <https://doi.org/10.5222/terh.2020.93723>

- Altun, U., Canan, M., Kılıç, Z., Kahraman, H. ve Yiğit, P. (21 Mayıs 2021). *Pandemi döneminde üniversite öğrencilerinin algılanan stres ve COVID-19 korkusu düzeylerinin incelenmesi* (Konferans Sunumu) 6. Uluslararası Sağlık Bilimleri ve Yönetimi Kongresi, Isparta.
- Altundağ, Y. (2021). Erken dönem COVID-19 pandemisinde COVID-19 korkusu ve psikolojik dayanıklılık. *EKEV Akademi Dergisi*, 25(85), 499 – 516.
- Aras, D. (2022). ‘Onkoloji Kliniğinde Çalışan Hemşirelerin Yaşadığı Ölüm Kaygısı Ve Manevi Destek Algıları’, Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Arısoy, A. ve Çay, M. (2021). Yaşlı bireylerde koronavirüs (COVID-19) korkusu: Yetişkin bireylerle karşılaştırmalı bir çalışma. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (17), 82-97. <https://doi.org/10.46218/tshd.881006>
- Arpacı, A. H., Cambazoğlu, M., Altundoğan, S., Yıldız, M. ve Özlü, M. (2023). Diş hekimliği fakültesi 5. Sınıf öğrencilerinin koronavirüs kaygı, korku ve ölüm korkularının değerlendirilmesi. *Curr Res Dent Sci*. 33(2), 108-112. <https://doi.org/10.5152/CRDS.2023.224988>
- Arslan, İ. ve Karagül, S. (2020). Küresel bir tehdit (COVID-19 salgını) ve değişime yolculuk. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 1-36. <http://doi.org/10.32739/uskudarsbd.6.10.67>
- Arslantaş, H., Adana, F., Kaya, F. ve Turan, D. (2010). Yatan hastalarda umutsuzluk ve sosyal destek düzeyi ve bunları etkileyen faktörler. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 18(2), 87-97.
- Aslantekin, F. ve Şenol, S. (2007). Gebelikte AIDS danışmanlığı ve vertikal HIV bulaşının önlenmesinde ebeğin rolü. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(2), 2 – 12.
- Aşkın, R., Bozkurt, Y. ve Zeybek, Z. (2020). COVID-19 pandemisi: Psikolojik etkileri ve terapötik müdahaleler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 304-318.
- Atay, L. (2020). COVID-19 salgını ve turizme etkileri. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 17(1), 168-172.
- Atık, G. (2022). ‘Bayat İlçesinde Pap Smear Testi Yaptıran Kadınların Servikal Kansere Ve Hpv Hakkındaki Bilgileri İle Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tokat, Türkiye.

- Ayakdaş Dağlı, D., Büyükbayram, A. ve Baysan Arabacı, L. (2020). COVID-19 tanısı alan hasta ve ailesine psikososyal yaklaşım. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 191 -195.
- Aydın, A. (2019). Özel gereksinimli çocuk ebeveynlerinin yaşamda anlam ve kendilik algılarının psikolojik dayanıklılıklarıyla ilişkisi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(3), 487 – 505. <https://doi.org/10.24315/tred.461320>
- Aydın, C., Çoştı, K. ve Baba, C. (2020). Üniversite öğrencilerinin mesleki kaygı ile hayattaki anlam düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 1(13), 73-106.
- Aydın, O. A., Orhan, S., Gümüş, M., Kaya, N. ve Mahanoğlu E. (2021). COVID-19'un nedenleri algısı ile COVID-19 korkusu arasındaki ilişki üzerine bir inceleme. *Al-Farabi International Journal of Social Sciences*, 6(3), 9 – 25. <https://doi.org/10.46291/Al-Farabi.060302>
- Aydoğdu, A. L. F. (2022). COVID-19 pandemisi zamanlarında sağlık çalışanlarının ruh sağlığı. *Sağlık Akademisi Kastamonu (SAK)*, 7 (COVID-19 Ek Sayısı), 155-166.
- Aylaz, R., Kara, F. ve Dural, S. (2022). COVID-19 tanısı alan hastaların özellikleri ile kendisi ve yakınlarının yaşadığı umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi: Kesitsel araştırma. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 14(3), 736-745. <https://doi.org/10.5336/nurses.2021-86645>
- Ayten, A. (2009). Üniversite öğrencilerinde ölüm kaygısı: Türk ve Ürdünlü öğrenciler üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9(1), 85-108.
- Babayiğit, M. A. ve Bakır, B. (2004). HIV enfeksiyonu ve AIDS: Epidemiyoloji ve korunma. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 3(11), 280 – 290.
- Bahadır, Z. (2019). 'Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin Yaşamın Anlamı İle Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, Türkiye.
- Bahar, A., Çuhadar, D. ve Bahar, G. (2020). COVID-19 pandemisi: Karantina ve izolasyon sürecinde ruh sağlığı. *ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(2), 42 – 48.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231 - 274.

- Baş, B. (2022). ‘Koroner Yoğun Bakımda Yatan Hastaların Manevi İyilik Hali Ve Ölüm Kaygısı Düzeyleri’, Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yozgat, Türkiye.
- Baş, V. ve Hamarta, E. (2015). Üniversite öğrencilerinde değerler ve yaşamın anlamı arasındaki ilişki. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 369 – 391.
- Başar, K. (2020). COVID-19 salgını ve sonrasında psikiyatri: Türkiye psikiyatri derneğinin rolü. *Türkiye Psikiyatri Dergisi*, 31(3), A4 – A6. <https://doi.org/10.5080/u25968>
- Başarıkan, R. (2022). ‘Boşanma Yaşantısı Olan Bireylerin Yaşamda Anlam Ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri İle Travma Sonrası Büyümeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye.
- Bayrak, B., Oğuz, S., Karabulut, Z., Çelik, S. ve Kodak, C. (2019). Kalp yetersizliği hastalarında ölüm kaygısının belirlenmesi. *Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi*, 10(23), 97-104. <https://doi.org/10.5543/khd.2019.09226>
- Bayraktar, Z. K. (2021). ‘0-12 Yaş Aralığında Ebeveyn Yokluğu Yaşamış Yetişkin Bireylerde Psikolojik Sağlamlık, Yaşamda Anlam, Depresyon Ve Umutsuzluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Baytan, B. ve İşözen, H. (2019). Çalışan ve emekli yöneticilerin yaşamın anlamı doğrultusunda yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırmalı incelenmesi. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 5(2), 93 – 115.
- Bekman, M. (2022). Halkla ilişkiler uygulamalarında nicel araştırma yöntemi: İlişkisel tarama modeli. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 6(16), 238 – 258.
- Bektaş, A. (2012). ‘Yöneticilerin İş Tatmini Ve Motivasyon Düzeylerinin Yaşam Anlamı Düzeyi Üzerindeki Etkisi’, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Binay Yaz, Ş. ve Özbolat, G. (2023). Sağlık çalışanı ebeveynlerde COVID-19 korkusunun ebeveyn çocuk ilişkisine etkisi. *EGEHFD*, 39(1), 71-79. <https://doi.org/10.53490/egehemsire.1100270>
- Birgi Özsoy, D. (2022). ‘Yanık Hastası Olan Hasta Yakınlarında Algılanan Sosyal Destek Ve Umutsuzluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.

- Birgöl, F. K. (2022). ‘Yaşlı Bireylerde COVID-19 Korkusu İle Depresyon, Umutsuzluk Ve Uyku Kalitesi Arasındaki İlişki’, Yüksek Lisans Tezi, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Nevşehir, Türkiye.
- Bişkin Çetin, S. ve Sözel, H. (2021). COVID-19 sürecinde sağlık çalışanlarının ölüm kaygısı düzeyleri. *Eskişehir Medical Journal*, 2(2), 74-81. <https://doi.org/10.48176/esmj.2021.21>
- Bolat, E. ve Ayvaz, Ö. (2021). Sağlık personellerinin COVID-19 korku düzeylerinin belirlenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(71), 1398-1403. <https://doi.org/10.26450/jshsr.2435>
- Bozkur, B., Kıran, B. ve Cengiz, Ö. (2020). Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk, belirsizliğe tahammülsüzlük, gelecekte iş bulmaya yönelik algı ve özyeterliliklerinin incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 28(6), 2401 – 2409. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.702233>
- Börekçi, T. B. (2022). ‘Psikolojik Danışman Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, Türkiye.
- Bulut, E. (2022). ‘COVID-19 Şüphesi İle Acil Servise Başvuran Hastalarda Anksiyete Ve Ölüm Kaygısı’, Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük, Türkiye.
- Buruntekin, F. (2022). ‘Miyokard Enfarktüsü Geçirmiş Bireylerde Ölüm Kaygısı Ve Günlük Yaşam Aktiviteleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Nevşehir, Türkiye.
- Büyüköztürk, Ş. (2012, Mayıs14). Örneklem yöntemleri. (PowerPoint Sunusu). <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konuları.pdf>
- Caba, N. (2022). ‘Hemşirelerde COVID-19 Korkusu Ve Ölüm Kaygısı İle Bakım Davranışları Arasındaki İlişki’, Yüksek Lisans Tezi, Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Cerit, B. ve Odabaş, K. (2022). COVID-19 yoğun bakımda çalışan hemşire ve hekimlerin koronavirüs anksiyetesi ile ölüm kaygısı arasındaki ilişki. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 779 – 792. <https://doi.org/10.47115/jshs.1137187>
- Ceviz, H. K. (2022). ‘Halk Eğitim Merkezi Kursiyerlerinin Umutsuzluk Ve Sürekli Kaygı Düzeyleri İle Hayat Boyu Öğrenme Eğilimleri İlişkisi’, Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bartın, Türkiye.

Cimilli, C. ve Baykara, B. (2001). HIV enfeksiyonu ve AIDS'in psikiyatrik yönleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 4(3), 175 – 181.

COVID-19 (SARS-CoV2 Enfeksiyonu Rehberi), T.C. Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu Çalışması 23 Mart 2020.

Çağatay, H. T., Salimoğlu, S., Başaran, E. ve Özhan Elbaş, N. (2022). COVID-19 pandemisi döneminde üniversite öğrencilerinin kaygı durumlarının umutsuzluk düzeylerine etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(4), 1435-1442.

Çağlın, C. ve Uğurlu, F. (2022). COVID-19 korkusu, psikolojik iyi oluş ve işgören performansı arasındaki ilişkinin belirlenmesi: Öğretmenler üzerine bir araştırma. *Journal of Institute of Economic Development and Social Researches*, 8(32), 1 – 17. <https://doi.org/10.31623/zenodo.7459567>

Çakır Kardeş, V., Fidan, F. ve Yiğit, M. (2022). Evaluation of the relationship between death anxiety and personality traits in hospitalized patients with COVID-19. *Ankara Medical Journal*, (4), 485-498. <https://doi.org/10.5505/amj.2022.15679>

Çalışkan, E., Kargın, M. ve Ersöğütçü, F. (2021). Hemşirelik öğrencilerinde COVID-19 korkusu ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişki. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 30(3), 170-180. <https://doi.org/10.17942/sted.880773>

Çarkıt, E. (2021). Üniversite öğrencilerinde COVID-19 korkusunun yordayıcısı olarak belirsizliğe tahammülsüzlük. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 33-42. <https://doi.org/10.46762/mamulebd.934997>

Çay, M. (2021). Yaşlılar ve yetişkinlerde koronavirüs(COVID-19) salgınının etkileri ve koronavirüs korkusu. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 1(COVID-19 Özel Sayı), 87-102. <https://doi.org/10.33417/tsh.985703>

Çayır Yılmaz, M. ve Uysal, N. (2021). Klinisyen hemşirelerde COVID-19 korkusu ve mesleğe bağlılık düzeyinin belirlenmesi. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 316-325. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.886634>

Çelik, F. ve Diker, E. (2021). COVID-19 sürecinde depresyon, stres, gelişmeleri kaçırma korkusu ve zorlayıcı sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiler. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 8(1), 17 – 43. <https://doi.org/10.31682/ayna.783472>

Çelik, O. (2021). Fiziksel aktivite düzeyi ile COVID-19 korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kafkas Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 17-25.

Çınar, M. (2016). Tanrı'ya bağlanma tarzı ve ölüm kaygısı ilişkisi üzerine bir araştırma. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, 1(45), 313-338.

- Dal, C. (2023). 'Pandemi (COVID-19) Döneminde Okul Öncesi Ve Okul Çağında Çocuğu Olan Annelerin COVID-19 Korkusu İle İyimserlik-Kötümserlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Demir, H. (2022). 'Yetişkin Bireylerde Salgın Algısı, Yaşamda Anlam Ve Dini Yönelim İlişkisi', Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Demir, O. (2022). Öğretmenlerin COVID-19 korkusu ve belirsizliğe tahammülsüzlük durumları arasındaki ilişkiye dair bir çözümleme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(Özel Sayı 1), 140-157.
- Demir, R. ve Murat, M. (2017). Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşamın anlamı ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 347 – 378. <https://doi.org/10.26466/opus.347656>
- Demirbaş, N. (2010). 'Yaşamda Anlam Ve Yılmazlık', Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Demirdag, S. ve Kalafat, S. (2015). Meaning in life questionnaire (MLQ): The study of adaptation to Turkish, validity, and reliability. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 83-95. <https://doi.org/10.17679/iuefd.16250801>
- Demirhan, B. (2022). 'Üniversite Öğrencilerinin Anne Kabul-Red Algıları Ve COVID-19 Korkusu Arasındaki İlişkide Duygu Yönetme Becerilerinin Aracı Rolü', Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Demirpençe, Ö., Işık Tezcan, S., Değirmen, E., Mert, D., Gümüş, A. ve Çelen, M. K. (2012). Batman devlet hastanesine başvuran kişilerde hepatit ve HIV serolojisinin sonuçları. *Viral Hepatit Dergisi*, 18(1), 6 – 10. <https://doi.org/10.4274/Vhd.18.02>
- Dilsiz, H. (2019). 'Serebral Palsili Çocukların Ebeveynlerine Uygulanan Aile Eğitimi Programının Aile İşlevleri, Yılmazlık Ve Umutsuzluk Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi', Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Dinçer, K. (2023). 'Muaythai Milli Sporcularının Umutsuzluklarının Kariyer Geleceği Algısı Üzerindeki Etkileri', Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Doğan, A. (2022). 'COVID-19 Geçirme Durumuna Göre Gümüşhane İlindeki Hastane Öncesi Ve Acil Çalışanlarında Depresyon, Travmatik Biliş Ve Ölüm Kaygısı', Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.

- Doğan, B. (2021). ‘COVID-19 Pandemi Döneminde İlk, Orta Ve Son Yetişkinlikteki Bireylerde Ölüm Kaygısı Ve Umutsuzluk Arasındaki İlişkide Sosyal Medya Kullanımının Düzenleyici Rolünün İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Doğan, E. ve İmamoğlu, O. (2022). Spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin bazı parametrelere göre ölüm kaygılarının araştırılması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(28), 37-48. <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.61915>
- Doğan, F. (2022). ‘COVID-19 hastalarında psikiyatrik semptomlar ve ölüm kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ, Türkiye.
- Doğan, M. ve Karaca, F. (2021). COVID-19 salgın sürecinde aktif çalışan sağlık çalışanlarında ölüm kaygısı ile dini başa çıkma arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, 55 (1), 327 – 351. <https://doi.org/10.29288/ilted.885721>
- Doğruyol, G. (2023). ‘Hemşirelerde COVID-19 Korkusu, Mesleki Tükenmişlik Ve Şükran Duygusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ, Türkiye.
- Durak, A. ve Palabıyıkoglu, R. (1994). Beck umutsuzluk ölçeği geçerlilik çalışması. *Kriz Dergisi*, 2(2), 311-319. https://doi.org/10.1501/Kriz_0000000071
- Durat, G., Atmaca, G. D. Ünsal, A. ve Kama, N. (2017). Özel gereksinimi olan çocukların ailelerinde umutsuzluk ve depresyon. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 39(3), 49-57. <https://doi.org/10.20515/otd.300262>
- Dursun, N. (2019). ‘Evli Ve Bekar Bireylerin Yaşamın Anlamı Ve Maneviyat Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Duyan, V. (2001). HIV/AIDS’in psikolojik boyutu. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 12(2), 61 – 76.
- Efe, S. (2023). ‘Miyokard Enfarktüsü Geçirmiş Bireylerin Spirütüel İyi Oluş Ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, Türkiye.
- Eker, H., Taş, İ. ve Anlı, G. (2020). Üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlamlık ile yaşamın anlamı ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(39), 1182 – 1199. <https://doi.org/10.46928/iticusbe.786008>

Ekşioğlu, Z. (2022). ‘Üniversite Mezunu İşsiz Bireylerde Psikolojik İyi Oluş, Umutsuzluk Seviyesi Ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

Erdem, A. T., Demirel, F. B., Erol, S., Karataş, E., Edinç, S., Aşık, Z., Başoğlu, İ., Kuru, Z., Büyükdumlu, V. M., Tuna, E., Tabak, K., Alay, A. B., Büyükapınar, A. H. ve Özaydın, K. (2023). Tıp fakültesi öğrencilerinde COVID-19 korkusu ve sigara kullanımını etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. *Batı Karadeniz Tıp Dergisi*, 7(1), 51-56. <https://doi.org/10.29058/mjwbs.1143866>

Erdoğan, Y., Koçoğlu, F. ve Sevim, C. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde anksiyete ile umutsuzluk düzeylerinin psikososyal ve demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23(Ek 1), 24-37. <https://doi.org/10.5505/kpd.2020.35403>

Ersöz, G. (2021). HIV/AIDS Tanımı. G. Z. Öztürk ve S. Günher Arıca, (Ed.), *50 Başlıkta Birinci Basamakta HIV/AIDS içinde* (s. 1-2). Kare Yayıncılık.

Evren, E. ve Us, E. (2020). *COVID-19 Etkeni: COVID-19* (O. Memikoğlu ve V. Genç, Eds.). Ankara Üniversitesi Basımevi.

Frankl, Viktor Emil. (1946). *İnsanın Anlam Arayışı*. (Çev. Özge Yılmaz). İstanbul: Okuyan Us Yayınevi.

Frankl, Viktor Emil. (1988). *Anlam İstenci Logoterapinin Temelleri ve Logoterapi Uygulamaları*. (Çev. Mustafa Yalçınkaya). İstanbul: Öteki Yayınevi.

Frankl, Viktor Emil. (1994). *Duyulmayan Anlam Çılgılığı Psikoterapi ve Hümanizm*. (Çev. Selçuk Budak). İstanbul: Totem Yayınları.

Gashi, F. (2011). Türk ve Kosovalı öğrencilerin ölüm kaygısı üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. *Balkan Araştırmaları Dergisi*, <https://hdl.handle.net/20.500.11857/277>

Gashi, F. (2020). Kosova toplumunda COVID-19 korkusu, anksiyete ve bireysel dindarlık üzerine bir araştırma. *Trabzon İlahiyat Dergisi*, 7(2), 227-262. <https://doi.org/10.33718/tid.800472>

Gencer, N. (2020). Pandemi sürecinde bireylerin koronavirüs (kovid-19) korkusu: Çorum örneği. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 2(4), 1153-1173.

Girgin, Y. (2018). ‘Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Anlamı Ve Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, Türkiye.

- Gökçe, N. Ö. ve Dilmaç, B. (2020). Ergenlerin umutsuzluk ve psikolojik sağlamlıklarının sahip oldukları değerler açısından incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 752 – 763.
- Gökengin, D. (2018). Türkiye’de HIV enfeksiyonu: Hedefe ne kadar yakınız? *Klimik Dergisi*, 31(1), 4 – 10. <https://doi.org/10.5152/kd.2018.04>
- Gökengin, D., Çalık, Ş. ve Öktem, P. (2017). Türkiye’de HIV’le ilgili damgalama ve ayrımcılığın analizi: HIV’le yaşayan kişiler için damgalanma göstergesi sonuçları. *Klimik Dergisi*, 30(1), 15 – 21.
- Göklen, O. (2022). ‘COVID-19 Pandemi Döneminde Erişkinlerde Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri İle Umutsuzluk Ve Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Görgülü Arı, A. ve Hayır Kanat, M. (2020). COVID-19 (koronavirüs) üzerine öğretmen adaylarının görüşleri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Salgın Hastalıklar Özel Sayısı, 459-492. <https://dergipark.org.tr/en/pub/yyusbed/issue/56115/772126>
- Görpüz, Ş. (2021). ‘Acil Servise Başvuran KOAH Hastalarının Hastalık Ve Dispne Şiddeti İle COVID-19 Korkusu Ve Ölüm Kaygısı Düzeyi Arasındaki İlişki’, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tokat, Türkiye.
- Güler, K. (2022). ‘Ameliyat Öncesi Dönemdeki Hastaların Sağlık Okuryazarlık Düzeyinin Kaygı Ve COVID-19 Korkusu Üzerine Etkisi’, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, Türkiye.
- Güleryüz, A. (2021). ‘COVID-19 Pandemi Döneminde İnsani Yardım Kuruluşları Çalışanlarında Algılanan Stres, Umutsuzluk Ve Yaşam Kalitesinin İncelenmesi: Mersin İli Örneği’, Yüksek Lisans Tezi, Çag Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, Türkiye.
- Güloğlu, B., Yılmaz, Z., İstemihan, F. Y., Arayıcı, S. N. ve Yılmaz, S. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde bireylerdeki anksiyete ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Kriz Dergisi*, 28(3), 135-150.
- Güngör, S., Atik, D. ve Akyol, N. (2022). Hemşirelerde COVID-19 aşısının kabulü ve hastalığa yakalanma korkusu. *Journal of Medical Sciences*, 3(1), 59-71. Sözel Bildiri olarak sunulmuştur.
- Gürsoy, E. Y. (2021). ‘Üniversite Öğrencilerinde Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Yalnızlık, Umutsuzluk Ve Depresif Belirtiler İle İlişkisinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

- Güzel, S. (2023). 'Hastanede Çalışan Hemşirelerde COVID-19 Korkusu Ve İş Stresi', Yüksek Lisans Tezi, Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çankırı, Türkiye.
- Güzeloğlu, B. (2019). 'Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Eş Desteği Ve Aile Yaşam Kalitesinin Umutsuzluk Ve Stres Düzeyleri İle İlişkisinin İncelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- İbiş, S. (2020). COVID-19 salgınının seyahat acentaları üzerine etkisi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 85-98.
- İmrak, N. H. (2022). 'COVID-19 Sürecinde Sağlık Personelinin Ölüm Kaygısı Düzeyleriyle Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- İpek Kavak, B. (2023). 'Bir Eğitim Araştırma Hastanesinde Çalışan Hemşirelerde Koronavirüs (COVID-19) Korkusu İle İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla, Türkiye.
- Kadıoğlu, R. (2022). 'Genç Yetişkinlerde Ölüm Kaygısı, Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkiler', Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye.
- Kalafatoğlu, M. R. ve Yam, F. C. (2021). Bireylerin COVID-19 korkularının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Humanistic Perspective*, 3(2), 306-323. <https://doi.org/10.47793/hp.942883>
- Kandemir, F. (2020). Bazı demografik değişkenler bağlamında COVID-19 pandemi neslinin dindarlık ve ölüm kaygısı ilişkisi üzerine ampirik bir araştırma. *Tokat İlmîyat Dergisi*, 8(1), 99 – 129. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3876200>
- Kaplan Serin, E. ve Doğan, R. (2021). The relationship between anxiety and hopelessness levels among nursing students during the COVID-19 pandemic and related factors. *OMEGA Journal of Death and Dying*, 0(0), 1-21. <https://doi.org/10.1177/00302228211029144>
- Karaarslan, İ. (2022). 'Ciddi Ruhsal Hastalık Tanısı Konmuş Olan Bireylerde Özyeterlilik, Algılanan Sosyal Destek Ve Yaşamda Anlamların Değerlendirilmesi', Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli, Türkiye.
- Karabacak, H. Ş. (2022). 'Yetişkinlerde COVID-19 Korkusu, Somatizasyon Ve Prefrontal Korteks İşlevleri Arasındaki İlişki', Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara, Türkiye.

- Karaca, Y., Selçuk, M. H. ve Kalaycı, M. C. (2021). Beden eğitimi öğretmenlerinin COVID-19 fobilerinin incelenmesi. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 292-301. <https://doi.org/10.5336/sportsci.2020-80011>
- Karakaş, M. (2020). COVID-19 salgınının çok boyutlu sosyolojisi ve yeni normal meselesi. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 40(1), 541 – 573. <https://doi.org/10.26650/SJ.2020.40.1.0048>
- Karakoç, H. (2022). ‘COVID-19’un Anksiyete, Ölüm Korkusu Ve Obsesif Kompulsif Bozukluğuna Olan Etkisinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Karakoç, H. ve Kısa, C. (2022). COVID-19’un anksiyete, ölüm korkusu ve obsesif kompulsif bozukluğuna olan etkisinin incelenmesi. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 6(11), 31-43. <https://doi.org/10.56955/bpd.1063876>
- Karakoyun, B. (2022). ‘COVID-19 Geçiren Ve Geçirmeyen Yetişkin Bireylerde Ölüm Kaygısı, Travma Sonrası Büyüme Ve Tükenmişlik Düzeylerinin Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Karakuş, G., Öztürk, Z. ve Tamam, L. (2012). Ölüm ve ölüm kaygısı. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 21(1), 42-79.
- Karaoğlu, N. ve Demirbaş, N. (2021). COVID-19 pandemisinin intörn hekim ve hekimlerin yalnızlık, umutsuzluk ve anksiyete belirti düzeylerine etkisi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 15(2), 251 – 260. <https://doi.org/10.21763/tjfmpe.837707>
- Karataş, Z. (2020). COVID-19 pandemisinin toplumsal etkileri, değişim ve güçlenme. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 3-15.
- Kaya, G., Trabzon, Ş. ve Altındış, S. (2022). Bireylerin yeni koronavirüs (Sars CoV-2) ve COVID-19 hastalığı hakkındaki bilgileri ve COVID-19 korku düzeyleri. *Sağlık Bilimlerinde Değer*, 12(2), 215-223. <https://dx.doi.org/10.33631/sabd.1108744>
- Kaya, G., Trabzon, Ş., Altındış, S. ve Alacahan, R. (2022). Sağlık eğitimi alan üniversite öğrencilerinde COVID-19 pandemi sürecinde değişen beslenme ve hijyen alışkanlıkları ile koronavirüs korku düzeyleri arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Dergisi*, 13(46), 211-222. <https://doi.org/10.17944/mkutfd.1055630>
- Kaya, P. (2020). ‘İşyerinde Psikolojik Yıldırmanın Yaşamın Anlamı Üzerine Etkisi’, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

- Kaya, Y., Yaşar, B. N. ve Arslan, S. (2021). Koronavirüs(COVID-19) salgını sürecinde travma sonrası büyüme ve hayatın anlamı arasındaki ilişki. *Gevher Nesibe Journal of Medical & Health Sciences*, 6(14), 97-104. <https://dx.doi.org/10.46648/gnj.278>
- Keyvan, A., Balcıoğlu, A. ve Şeker, G. (2021). COVID-19 pandemisi sürecinde ölüm anksiyetesi: Bir literatür taraması. *Atlas International Refereed Journal on Social Sciences*, 7(40), 1711 – 1719. <https://dx.doi.org/10.31568/atlas.672>
- Kılıç, N. (2022). ‘COVID-19 Pandemi Sürecinde Yetişkin Bireylerde Ölüm Kaygısı Düzeyi Ve Etkileyen Faktörler’, Tıpta Uzmanlık Tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Kılıç, S. (2013). Örneklem yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*, 3(1), 44 – 46. <https://dx.doi.org/10.5455/jmood.20130325011730>
- Kılıçlı, A., Akbulut, Ş. ve Damar Çakırca, T. (2022). Stigma, hopelessness, depression and associated factors in people living with HIV. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 19(3), 621-630. <https://doi.org/10.35440/hutfd.1191096>
- Kırmızıgül, H. G. (2020). COVID-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 283-289.
- Kızıllırmak Tatu, M. ve Özyürek, A. (2020). Gençlerin ölüm kaygısı ile temel empati düzeyi ve yaşama yükledikleri anlam arasındaki ilişki. *Euroasia Journal of Social Sciences & Humanities*, 7(7), 9 – 17. <http://dx.doi.org/10.38064/eurssh.104>
- Koç, A., Demirkol, M. E., Uzun, L. N. ve Hançer Tok, H. (2021). COVID-19 sebebiyle bir kurumda karantina altında bulunan bireylerde kaygı ve umutsuzluk düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 54-63. <https://doi.org/10.30569.adiyamansaglik.817512>
- Koçak, Z. ve Harmancı, H. (2020, Ekim). COVID-19 pandemi sürecinde ailede ruh sağlığı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (5), 183-207.
- Bahar, A., Çuhadar, D. ve Bahar, G. (2020). COVID-19 pandemisi: Karantina ve izolasyon sürecinde ruh sağlığı. *ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(2), 42 – 48.
- Koraş Sözen, K. (2021). Laparoskopik kolesistektomi ameliyatı olacak hastalarda ölüm kaygısının belirlenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2), 439-444. <https://doi.org/10.31067/acusaglik.852098>
- Kul, A., Demir, R. ve Katmer, A. N. (2020). COVID-19 salgını döneminde psikolojik sağlamlığın yordayıcısı olarak yaşam anlamı ve kaygı. *Turkish Studies*, 15(6), 695-719. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44419>

- Kurtaran, B. (2015). HIV enfeksiyonunun güncel tedavisi. *Mediterranean Journal of Infection Microbes and Antimicrobials*, 4(11), 1-8. <https://doi.org/10.4274/mjima.2015.11>
- Kurtuluş, E. ve Düşünceli, B. (2021). COVID-19 fobisi (korkusu), COVID-19 farkındalığı ve genel aidiyetleri düzeyleri. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (13), 451-485. <http://doi.org/10.32739/uskudarsbd.7.13.96>
- Küçük, A. (2019). ‘Psikoaktif Madde Kullanım Bozukluğu Tanısı Alan 18-24 Yaş Arası Gençlerde Yaşam Amacı Oluşturma Ve Yaşamda Anlam Bulma Düzeylerinin Belirlenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya, Türkiye.
- Mansur, F. ve Doğuç, E. (2021). COVID-19 pandemisinde üniversite öğrencilerinin umut düzeyleri. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 9(Özel Sayı), 26 – 51. <https://doi.org/10.52528/genclikarastirmalari.845716>
- Memiş Doğan, M. ve Düzel, B. (2020). COVID-19 özelinde korku-kaygı düzeyleri. *Turkish Studies*, 15(4), 739 – 752. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44678>
- Mert, E. (2023). *The effect of COVID-19 fear on quality of working life through work stress during the pandemic period: The case of airline employess* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi.
- Mırhosseini, S., Dadgari, A., Basirinezhad, M. H., Mohammadpourhodki, R. ve Ebrahimi, H. (2021). The proportion of death anxiety and its related factors during the COVID-19 pandemic in the Iranian population. *Family Medicine & Primary Care Review*, 23(1), 36-40. <https://doi.org/10.5114/fmpcr.2021.103154>
- Nehir, S. ve Güngör Tavşanlı, N. (2021). COVID-19 pandemisinin hemşire ve ebe öğrencilerin korku ve kontrol algısı üzerindeki etkisi. *Medical Sciences*, 16(2), 141 – 150. <https://doi.org/10.12739/NWSA.2021.16.2.1B0116>
- Ogan, S., Öz Soysal, F. S. ve Uz Baş, A. (2022). The meaning of life during the COVID-19 pandemic: A mixed method research. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 1-26.
- Oğrak Dumlu, N. (2022). ‘Bir Tıp Fakültesi Hastanesindeki Araştırma Görevlilerinde COVID-19 Sürecinde Tükenmişlik, Umutsuzluk, Depresyon Ve Anksiyete’, Tıpta Uzmanlık Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, Türkiye.
- Ongan, D., Songür Bozdağ, A. N. ve Ayer, Ç. (2020). COVID-19 salgını sürecinde besin tedariki ve güvencesizliği. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 215-220.

- Öcalan, S. ve Üzar Özçetin, Y. S. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde ruminasyon ve ruh sağlığına etkileri. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 17(4), 354 – 358. <https://doi.org/10.5222/HEAD.2020.31549>
- Önder, Ö. K. (2022). ‘COVID-19 Pandemi Sürecinde Üniversite Öğrencilerinde Serbest Zaman Doyumunun Mutluluk Ve Umutsuzlukla İlişisinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Özçelik, E., Dönmez, E., Işık, Ö. ve Güngör, N. B. (2022). Fitness merkezi üyelerinde COVID-19 korkusu ve kaygı ilişkisi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1101-1110. <https://doi.org/10.38021asbid.1203527>
- Özdemir, D. ve Arpacıoğlu, S. (2020). Sosyal medya kullanımı, sağlık algısı ve sağlık arama davranışının koronavirüs korkusu üzerine etkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12(1), 364-381. <https://doi.org/10.18863/pgy.803145>
- Özdemir, N. ve Enç, N. (2022). Kronik obstrüktif akciğer hastalarında COVID-19 korkusunun günlük yaşam aktiviteleri, semptom kontrolü ve ölüm kaygısı düzeyine etkisi: Kesitsel bir çalışma. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 14(4), 1155 – 1165. <https://doi.org/10.5336/nurses.2022-90773>
- Özdemir, Y. (2023). ‘Ebeveynlerin COVID-19 Korkusu Ve Eş Tükenmişlik Düzeyinin Ebeveyn Çocuk İlişkisi Üzerine Etkisinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Özen, Y. ve Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 394 – 422.
- Özkoçak, V., Koç, F. ve Gültekin T. (2020). Pandemilere antropolojik bakış: koronavirüs (COVID-19) örneği. *Turkish Studies*, 15(2), 1183-1195. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.42679>
- Özmen, D., Erbay Dünder, P., Çetinkaya, A. Ç., Taşkın, O. ve Özmen, E. (2008). Lise öğrencilerinde umutsuzluk ve umutsuzluk düzeyini etkileyen etkenler. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 9, 8-15.
- Özmen, S. ve Ocakdan, U. B. (2022). COVID-19 pandemisinde hemşirelerin ölüm kaygısı düzeyinin psikolojik sağlamlığa etkisinin incelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13(36), 1224 – 1236. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.1101610>
- Öztürk, B. İ. (2022). ‘COVID-19’la Yaşamak: COVID-19 Korkusunu Etkileyen Faktörler’, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın, Türkiye.

- Özülkü, E. ve Bağlama, B. (2022). Öğrenme güçlüğü tanısı almış çocuğa sahip ebeveynlerde tükenmişlik ile umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 6(11), 39 – 57. <https://doi.org/10.31461/ybpd.1114881>
- Paksoy, H. M. (2020). COVID-19 pandemisi ile oluşan korku ve davranışlara inancın etkisi üzerine bir araştırma: Türkiye örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 135 – 155. <https://doi.org/10.47147/ksuiibf.798354>
- Poyraz, A. (2021). ‘Pandemi Sürecinde Hemşirelerin COVID-19 Korkusu’, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa, Türkiye.
- Rababa, M, Hayajneh, A. A. ve Bani-Iss, W. (2021). Association of death anxiety with spiritual well-being and religious coping in older adults during the COVID-19 pandemic. *Journal of Religion and Health*, 60, 50-63. <https://doi.org/10.1007/s10943-020-01129-x>
- Reyhandalı, S. ve Cinnioğlu, H. (2021). Restoran çalışanların COVID-19 korkusu ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi: Hatay örneği. *Gastoria: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 5(3), 447 – 463. <https://doi.org/10.32958/gastoria.969438>
- Rüstemova, N. (2022). ‘Yetişkinlerde Yalnızlığın Ölüm Kaygısına Etkisinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Sağırer, G. C. (2021). ‘Ölüm Kaygısı, Yaşam Doyumu Ve COVID-19 Korkusu İlişkisi’, Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, Türkiye.
- Sakmak, R. (2023). ‘Pandemi Sürecinde Yetişkin Bireylerde Yaşamda Anlamı Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Salık, S. ve Çıtlık Sarıtaş, S. (2021). Kalp yetersizlikli hastalarda yaşam kalitesi ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi. *Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi*, 12(29), 173 – 182. <https://doi.org/10.5543/khd.2021.51523>
- Sami, S., Toprak, Y. ve Gökmen, A. (2020). COVID-19 sürecinde gençlerde hayatın anlamına yönelik değişim ve dönüşümler. *İlahiyat Akademi Dergisi*, 217 – 256.
- Sandalcı, B., Uyaroğlu, O. A. ve Sain Güven, G. (2020). COVID-19’da kronik hastalıkların rolü, önemi ve öneriler. *FLORA*, 25, 1 – 7. <https://doi.org/10.5578/flora.69700>
- Saraç, H., İpek, A. N. ve Çavuş, F. Z. (2018). Üniversite öğrencilerinin yaşam anlamı düzeylerinin farklı değişkenler bağlamında incelenmesi. *Academic Review of Humanities and Social Sciences*, 1(1), 50 – 61.

- Sargın, N. ve Kutluca, V. (2020). COVID-19 salgını sürecinde yetişkinlerin tepkileri. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (2), 64-70. <https://doi.org/10.47257/busad.838408>
- Sarıca, E. (2022). ‘Sağlık Profesyonellerinin Yaşadığı Ölüm Kaygısı İle İş Yaşam Kalitesi Ve Motivasyonlarının İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çankırı, Türkiye.
- Sarıçam, H. (2021). ‘Genç Yetişkinler İle Yaşlıların Otantiklik, Yaşamda Anlam, Mutluluk, Affedicilik Ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması’, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Sarıkaya, Y. ve Baloğlu, M. (2016). The development and psychometric properties of the Turkish death anxiety scale (TDAS), *Death Studies*, 40(7), 419-431. <https://doi.org/10.1080/07481187.2016.1158752>
- Sarıkoç G., Öksüz E., ve Varol B. (2022). COVID-19 pandemisinde iyimserlik ve hayatın anlamının incelenmesi. *Gevher Nesibe Journal of Medical & Health Sciences*, 7(21), 184-192. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7393127>
- Saroğlu, İ. (2022). ‘The Effect Of Fear Of COVID-19 On Food Consumption: A Cross-Sectional Study’, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Satıcı, B., Göcet Tekin, E., Deniz, M. E. ve Satıcı, S. A. (2020). Adaptation of the fear of COVID-19 scale: Its association with psychological distress and life satisfaction in Turkey. *International Journal of Mental Health Addiction*. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00294-0>
- Say Şahin, D. (2021). Investigating death anxiety in institutionalized elderly individuals based on some variables. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(4), 725-730. <https://doi.org/10.31067/acusaglik.847322>.
- Sevimli, A. D. (2021). ‘Lohusaların Koronavirüs (COVID-19) Korkusu Ve Doğum Sonu Destek Gereksinimlerinin Belirlenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, İstinye Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Sofulu, F., Özgürsoy Uran, B. N., Ünsal Avdal, E. ve Tokem, Y. (2020). COVID-19 salgınında kronik hastalıklarda hemşirelik yönetimi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 147 – 151.
- Soysal, G. (2020). Koronavirüs salgını ve yaşlılık. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 290 – 301.

- Sönmezer, M. Ç. (2015). HIV enfeksiyonunun klinik özellikleri ve tedavisi. Hacettepe Üniversitesi HIV/AIDS Tedavi ve Araştırma Merkezi(HATAM), http://www.hatam.hacettepe.edu.tr/HATAM_HIV_AIDS_klinik_ozel_041217.pdf.
- Söylemez, A. (2016). ‘Manevi Zekanın Yaşamın Anlamı Ve Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, Türkiye.
- Stanton, A. M., Goodman, G. R., Blyler, A., Kirakosian, N., Labbe, A. K., Robbins, G. K., Park, E. R. ve Psaros, C. (2022). Mental health, social connectedness and fear during the COVID-19 pandemic: A qualitative perspective from older women with HIV. *Aids and Behaviour*. <https://doi.org/10.1007/s10461-022-03950-9>
- Steger, M. F., Frazier, P., Oishi, S. ve Kaler, M. (2006). The meaning in life questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53(1), 80-93. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.53.1.80>
- Sütçü, M. ve Somer, A. (2016). Çocuklarda HIV enfeksiyonu. *Çocuk Dergisi*, 16(3-4), 53 – 59. <https://doi.org/10.5222/j.child.2016.053>
- Şahbudak, B. ve İnal Emiroğlu, N. (2020). Çocuk ve ergende COVID-19 salgını ve duygudurum bozuklukları birlikteliği. *Turk J Child Adolesc Ment Health*, 27(2), 59-63. <https://doi.org/10.4274/tjcamh.galenos.2020.55265>
- Şahin, M. ve Aydın, M. N. (2022). COVID-19 korkusu ile depresyon, anksiyete ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Current Perspectives in Social Sciences*, 26(4), 381-390. <https://doi.org/10.5152/JSSI.2022.998495>
- Şimşir, Z., Hamarta, E. ve Dilmaç, B. (2020). Stresle başa çıkmanın yordayıcısı olarak yaşamın anlamı ve manevi deneyim. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 10(2), 509 – 528. <https://doi.org/10.23863/kalem.2020.165>
- Şiraz, M. F., Değirmenci, A. ve Bozdaş, M. S. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde bireylerin duygusal özyeterlik ve pozitif dini tutumlarının ölüm kaygısı ile ilişkisi. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü e-Dergisi*, 4(1), 77 – 88.
- Tanhan, F. (2007). ‘Ölüm Kaygısıyla Baş Etme Eğitiminin Ölüm Kaygısı Ve Psikolojik İyi Olma Düzeyine Etkisi’, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Targıt, S. N. (2022). ‘COVID-19’a Yönelik Algı Ve Tutumların Değerlendirilmesi: Obsesif İnançlar Ve Ölüm Kaygısının Rolü’, Yüksek Lisans Tezi, Gedik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

- Taş, İ. (2011). ‘Öğretmenlerde Yaşamın Anlamı, Yaşam Doyumu, Sosyal Karşılaştırma Ve İç-Dış Kontrol Odağının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, Türkiye.
- Taşdelen Fışgın, N., Tanyel, E., Sarıkaya Genç, H. ve Tülek, N. (2009). HIV/AIDS olgularının değerlendirilmesi. *Klimik Dergisi*, 22(1), 18 – 20.
- Taşdibi Ünlü, F. (2019). ‘Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Değeri, Yaşamın Anlamı Ve Sosyal İyi Olmanın Mutluluğu Yordamadaki Rolü’, Yüksek Lisans Tezi, Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla, Türkiye.
- Taşpınar, B., Taşpınar, F., Gülmez, H. ve Sezgi Kızılırmak, A. (2021). Fizyoterapistlerde COVID-19 korkusu ve yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Forbes Journal of Medicine*, 2(2), 108-115. <https://doi.org/10.5222/forbes.2021.54376>
- Teke, E., Hamarta, E. ve Avşaroğlu, S. (2021). Ölüm kaygısı ile yaşamın anlamı ve pozitif şemalar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gelecek Vizyonlar Dergisi*, 5(2), 9 – 16. <https://doi.org/10.29345/futvis.165>
- Tekin Atay, Ü., Dinçer, N. N., Uçan Yarkaç, F. ve Öncü, E. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde dış hekimliği uzmanlık öğrencilerinin korku ve anksiyete düzeylerinin değerlendirilmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Dış Hekimliği Dergisi*, 2(3), 86-93. <https://doi.org/10.51122/neudentj.2020.1>
- Tel, H., Koç, M. ve Tel Aydın, H. (2020). Evde yaşayan yaşlılarda yalnızlık, yaşam doyumu ve ölüm kaygısının belirlenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (Özel Sayı), 1-10. <https://doi.org/10.21733/ibad.760027>
- Tepe, F. (2020). ‘Varoluşsal Bir Sorun Olarak Ölüm Kaygısının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Biruni Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Toker, S. O. ve Küçükyılmaz, Ü. (2001). Ege üniversitesi ödemiş sağlık yüksekokulu öğrencilerinin HIV/AIDS bilgi düzeylerinin eğitim öncesi ve sonrasında değerlendirilmesi. *Ege Tıp Dergisi*, 40(2), 91 – 97.
- Tor Kadioğlu, C. ve İnce M. (2021). Pandemi sürecinde tüketicilerde hissedilen ölüm kaygısının demografik faktörlere göre değerlendirilmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(Toplum & Siyaset), 33-43. <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.803164>
- Turhan, E. H. (2021). Ölüm sosyolojisi ekseninde ölüm kaygısı ve koronavirüs. *HABİTUS Toplum Bilim Dergisi*, (2), 85 – 101.

- Turhan, M. ve Elçin Boyacıoğlu, N. (2022). COVID-19 hastalığı tanısı alan hastalarda belirsizliğe tahammülsüzlük ve ölüm kaygısı. *Sağlık ve Yaşam Bilimleri Dergisi*, 4(3), 272-278. <https://doi.org/10.33308/268724X.202243273>
- Tutal, V. ve Efe, M. (2020). Bireylerin psikolojik sağlamlık ve COVID-19 korkularının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(74), 318-325.
- Tükel, R. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde ruh sağlığı. Türk Tabipleri Birliği COVID-19 Pandemisi Altıncı Ay Değerlendirme Raporu, 617 - 628.
- Tümer, A. ve Ünal, S. (2001). HIV/AIDS epidemiyolojisi ve korunma. *Aile Politika Çalışmaları Dergisi*, 1(4). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/198216>
- Tümer, A. (2015). HIV/AIDS nedir? Hacettepe Üniversitesi HIV/AIDS Tedavi ve Araştırma Merkezi, hatam.hacettepe.edu.tr
- Türkmen, A. (2021). COVID-19 korkusu: Banka personeli örneği. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 87 – 92.
- Türkmen, N. (2021). ‘Sağlık Alanında Okuyan Üniversite Öğrencilerinde Sağlık Okuryazarlığı Düzeylerinin COVID-19 Korkusu Üzerine Etkisi’, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, Türkiye.
- Uğraş Dikmen A., Kına H.M., Özkan S. ve İlhan M.N. (2020). COVID-19 epidemiyolojisi: Pandemiden ne öğrendik. *Journal of Biotechnology and Strategic Health Research*, 1(Özel Sayı), 29-36. <https://doi.org/10.34084/bshr.715153>
- Ulusoy, H., Sarıçoban, S. ve Kaya Gözübüyük, E. (2023). Hemşirelerde problem çözme becerisi ile COVID-19 korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sağlık Yönetimi ve Liderlik Dergisi*, (1), 57-71. <https://doi.org/10.35345/johmal.1269148>
- Vatandaş, S. (2021). Gazete haberlerinde korku sunumunun göstergebilimsel çözümlemesi (COVID-19 örneğinde). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(78), 1060 – 1079. <https://doi.org/10.17755/esosder.733616>
- Vatansever Bayraktar, H. ve Girgin, S. (2019). Öğretmenlerin umutsuzluk düzeyleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(63), 884 – 891. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3284>
- Vries, L.P., Weijer, M. P., Pelt, D. H. M., Ligthart, L., Willemsen, G., Boomsma, D. I., Geus, E. J. C. ve Bartels, M. (2022). Gene by crisis interaction for optimism and meaning in life: The effects of the COVID-19 pandemic. *Behaviour Genetics*, 51, 191-203. <https://doi.org/10.1007/s10519-021-10046-y>

- Vurgun, Ş. (2020). Bir savunmasız grup olan, HIV (insan immün yetmezlik virüsü) ve AIDS taşıyıcılarının hukuki durumlarının incelenmesi: Avrupa, ABD ve Türkiye karşılaştırması. *Kesit Akademi Dergisi*, 6 (25), 568-587. <http://dx.doi.org/10.29228/kesit.46976>
- Yakalı, M. E. (2023). ‘COVID-19 Pandemi Sürecinde Evde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Ölüm Kaygısı Ve Uyum Güçlükleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Yalçın, E. (2021). ‘Sağlıkla İlgili İşlevsel Olmayan İnançlar Ve COVID-19 Korkusu İlişkisinde Sağlık Anksiyetesi Ve Siberkondrinin Aracı Rolü’, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Yapar, S. N. (2022). ‘İnme Geçiren Bireylerde Hastalığı Kabul, Sağlık Algısı Ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas, Türkiye.
- Yaşar, M. E., Yalman, F. ve Çelik, Ş. (2021). Pandemi sürecinde hemşirelerin covid-19 korkusu, güven duygusu ve yardımlaşma durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(21), 206 – 226.
- Yeşil Bayülgen, M., Bayülgen, A., Yeşil, F. H. ve Akcan Türksever, H. (2021). COVID-19 pandemisi sürecinde çalışan hemşirelerin anksiyete ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 3(1), 1-6. <https://doi.org/10.48071/sbuhemsirelik839229>
- Yeşilbaş, B. (2023). ‘Akciğer Rezeksiyonu Sonrası Hastaların Anksiyete, Umutsuzluk Ve Depresyon Düzeylerinin Belirlenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli, Türkiye.
- Yıkılmaz, M. ve Demir Güdül, M. (2015). Üniversite öğrencilerinde yaşamda anlam, bilinçli farkındalık, algılanan sosyoekonomik düzey ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiler. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(16), 297 – 315.
- Yılan, Z. (2022). ‘Cerrahi Girişim Geçirecek Hastalarda COVID-19 Korku Düzeyinin Değerlendirilmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Edirne, Türkiye.
- Yıldırım, M., Hanayoğlu, L. ve Güçlü, M. (2022). Futbol hakemlerinin COVID-19 korkusu düzeylerinin incelenmesi, *Sosyal Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(5), 648-656. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.982>
- Yıldız, M. (2011). Tutuklu ve hükümlülerde umutsuzluk, ölüme ilişkin depresyon ve ölüm kaygısı ilişkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(1), 1 – 7.

- Yılmaz, D., Karaman, D. ve Yılmaz, H. (2021). İntörn hemşirelik öğrencilerinin koronavirüs (COVID-19) korkusunun aşı karışıklığına etkisinin incelenmesi. *The Journal of Turkish Family Physician*, 12(4), 179-191. <https://doi.org/10.15511/tjtfp.21.00479>
- Yılmaz, S. ve Ulubey, Ö. (2020). Yaratıcı drama yönteminin HIV/AIDS'e ilişkin farkındalığa etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15(1), 195 – 222. <https://doi.org/10.21612/yader.2020.010>
- Yılmaz, Y. E. (2019). 'Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zekaları, Sosyal Görünüş Kaygıları Ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, Türkiye.
- Yiğit, M. (2022). 'COVID-19 Salgını Döneminde Sağlık Çalışanlarının Sağlık Kaygısı, Psikolojik İyi Hali, Psikolojik Dayanıklılık Ve Umutsuzluk Düzeylerinin Sağlık Çalışanı Olmayan Yetişkinler İle Karşılaştırılması', Yüksek Lisans Tezi, Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Yu, Y., Yu, Y. ve Hu, J. (2022). COVID-19 among Chinese high school graduates: Psychological distress, growth, meaning in life and resilience. *Journal of Health Psychology*, 27(5), 1057-1069. <https://doi.org/10.1177/1359105321990819>
- Yüksel, Ç. (2022). 'COVID-19 Sürecinde Sosyal İzolasyonun Depresyon Ve COVID-19 Korkusu İle İlişkisi', Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Yüksel, R. (2012). Genç yetişkinlerde yaşamın anlamı. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, 2(2), 79 – 91.
- Yüksel, R. (2013). Genç Yetişkinlerde Aşk Tutumları Ve Yaşamın Anlamı Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, Türkiye.
- Zorlu Günok, M. ve Çalım, S. İ. (2012). İşyerinde damgalama ve ayrımcılık faktörü olarak HIV/AIDS. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 4(35), 165 – 188.

7.EKLER

Ek-1.Bilgilendirilmiş Gönüllü Formu

Bu katılacağınız çalışma bilimsel bir araştırma olup, araştırmanın adı COVID-19 Salgını Sürecinde Bireylerin Ölüm Kaygısı, Yaşamda Anlam Düzeyleri, COVID-19 Korkusu ve Umutsuzluk Düzeylerinin HIV+ Tanısı Alma Durumlarına Göre Karşılaştırılması 'dır. Bu araştırmanın amacı COVID-19 salgın sürecinde bireylerin ölüm kaygısı, yaşamda anlam düzeyleri, COVID-19 korkusu ve umutsuzluk düzeylerinin HIV+ tanısı alıp almama durumlarına göre karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Bu çalışmada yer almanız öngörülen süre 10 dakika olup, çalışmada yer alacak gönüllülerin sayısı yaklaşık 160 kişidir.

Bu araştırma ile ilgili olarak, çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, çalışmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Bu çalışmada sizin için herhangi bir risk söz konusu değildir. Sizin için beklenen olası yararlar yoktur. Çalışma bir durumun varlığını veya yüksekliğini ölçmeye yönelik olduğu için herhangi bir yarar veya zarardan bahsedilmemektedir.

Araştırma sırasında araştırma konusuyla sizi ilgilendirebilecek ve sizin çalışmaya katılmaya devam etme isteğinizi etkileyebilecek yeni bilgiler/gelişmeler olduğunda, bu durum size veya yasal temsilcinize derhal bildirilecektir. Araştırma hakkında ek bilgiler almak için ya da çalışma ile ilgili herhangi bir sorun, istenmeyen etki ya da diğer rahatsızlıklarınız için her zaman 050..... no.lu telefondan çalışmacı Dr.Nevin İNCE'ye başvurabilirsiniz.

Bu çalışmada yer almanız nedeniyle size hiçbir ödeme yapılmayacaktır ayrıca, bu araştırma kapsamındaki bütün muayene, tetkik, testler ve tıbbi bakım hizmetleri için sizden veya bağlı bulunduğunuz sosyal güvenlik kuruluşundan hiçbir ücret istenmeyecektir. Bu araştırma Düzce Üniversitesi tarafından desteklenmektedir.

Bu çalışmada ver almak tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Çalışmada ver almayı reddedebilirsiniz ya da herhangi bir aşamada çalışmadan ayrılabilirsiniz; bu durum herhangi bir cezaya ya da sizin yararlarınıza engel duruma yol açmayacaktır.

Araştırmacı bilginiz dahilinde veya isteğiniz dışında, anket maddelerini eksik cevaplamanızdan ya da soruları okumadan cevaplamanız gibi nedenlerle sizi çalışmadan çıkarabilir. Araştırmanın sonuçları bilimsel amaçla kullanılacaktır; çalışmadan çekilmeniz ya da çalışmacı tarafından çıkarılmanız durumunda, sizden toplanan veriler bilimsel amaçla kullanılmayacaktır.

Sizden isim soyisim gibi şahsi bilgiler istenmeyecek olup demografik bilgileriniz gizli tutulacaktır. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Çalışmaya Katılma Onayı:

Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce bana verilmesi gereken tüm bilgileri okudum ve sözlü olarak dinledim. Aklıma gelen tüm soruları araştırmacıya sordum, yazılı ve sözlü olarak bana, aşağıda adı belirtilen araştırmacı hekim tarafından yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğime karar vermem için bana yeterli zaman tanındı. Bu araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabilceğimi biliyorum. Bu koşullar altında, bana bu araştırma kapsamında yapılacak olan tedavi ve/veya uygulamalar ile şahsıma ait tıbbi bilgilerin gözden geçirilmesi, transfer edilmesi ve işlenmesi konusunda araştırma yürütücüsüne yetki veriyor ve söz konusu araştırmaya hiçbir zorlama ve baskı altında olmaksızın kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum.

Bu formun imzalı bir kopyası bana verilecektir.

COVID-19 Salgını Sürecinde Bireylerin Ölüm Kaygısı, Yaşamda Anlam Düzeyleri, COVID-19 Korkusu ve Umutsuzluk Düzeylerinin HIV+ Tanısı Alma Durumlarına Göre Karşılaştırılması araştırması kapsamında toplanan verilerin

- ☐ Sadece yukarıda bahsi geçen araştırmada kullanılmasına izin veriyorum
- ☐ İleride yapılması planlanan tüm araştırmalarda kullanılmasına izin veriyorum
- ☐ Hiçbir koşulda kullanılmasına izin vermiyorum

Gönüllünün, Adı-Soyadı: Adresi: Tel.-Faks: Tarih ve İmza:	Açıklamaları yapan araştırmacının, Adı-Soyadı: Nevin İNCE Görevi: Doktor Adresi: Tel.-Faks: Tarih ve İmza:
Velayet veya vesayet altında bulunanlar için veli veya vasinin, Adı-Soyadı: Adresi: Tel.-Faks: Tarih ve İmza:	Olur alma işlemine başından sonuna kadar tanıklık eden kuruluş görevlisinin/görüşme tanığının, Adı-Soyadı: Görevi: Adresi: Tel.-Faks: Tarih ve İmza:

Ek-2. Kişisel Bilgi Formu

Elinizdeki anket formu bireylerin duygu, düşünce ve kanaatlerini ifade etmek amacıyla kullandıkları birtakım cümlelerden oluşmaktadır. Sizden değişik konularla ilgili olarak yazılan bu maddeleri dikkatlice okuyup her birinde belirtilen duygu, kanaat ve davranışların sizin için uygun olup olmadığını veya söz konusu ifadelere katılıp katılmadığınızı belirtmeniz istenmektedir. Duygu, kanaatler veya davranışlar bireye özgü olabileceğinden maddeleri başkalarının etkisinde kalmadan işaretleyiniz. Anket üzerine kimliğiniz ile ilgili herhangi bir şey yazmanıza gerek yoktur. Vereceğiniz samimi ve gerçeğe uygun cevaplar araştırmadan geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edilmesine katkıda bulunacaktır. Lütfen her maddeyi atlamadan dikkatle okuyunuz ve kanaatinize en uygun ya da en yakın olan seçeneğin altındaki kutucuğa çarpı (X) koyarak işaretleyiniz. Anketin doldurulmasında gösterdiğiniz ilgi, yardım ve işbirliğine şimdiden teşekkür ederiz.

1. Yaşınız (.....)
2. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()
3. Medeni Durumunuz: 1. Bekar () 2. Evli () 3. Boşanmış () 4. İlişkisi Var ()
4. Ekonomik Durumunuzu Nasıl Değerlendiriyorsunuz? 1. Kötü () 2. Orta () 3. İyi ()
5. Eğitim Düzeyi: İlkokul () Ortaokul () Lise () Önlisans () Lisans ()
Yüksek Lisans () Doktora ()
6. Herhangi bir işte çalışıyor musunuz? Evet () Hayır ()
7. HIV Pozitif tanısı aldınız mı? Evet () Hayır ()

EK-3. Tükçe Ölüm Kaygısı Ölçeği

Açıklama: Bu ölçekte gerilim ya da endişeye neden olabilecek bazı deneyim ve durumlarla ilgili ifadeler yer almaktadır. Her bir maddeyi okuyarak, maddede belirtilen durumun genelde sizi ne kadar rahatsız ettiğini "Hiçbir zaman", "Nadiren", "Ara sıra", "Sık sık" veya "Her zaman" seçeneklerinden birini (X) şeklinde işaretleyerek belirtiniz. Lütfen ifadeler üzerinde fazla düşünmeyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. İfadeyi okuduktan sonra fazla zaman sarfetmeden uygun seçeneği işaretleyiniz.

Sıra No	Her bir ifadenin size göre uygunluğunu en iyi şekilde gösteren kutucuğu (X) şeklinde işaretleyiniz.	Hiçbir	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Her
1	Ölümün nasıl bir şey olacağını bilememek beni kaygılandırır					
2	Ölümün belirsizliği beni kaygılandırır					
3	Ölürken yanımda kimsenin olmaması düşüncesi beni kaygılandırır					
4	Öldükten sonra bana ne olacağı konusunda kaygılanıyorum					
5	Ölümden sonra ne olacağını bilememek beni endişelendirir					
6	Ölümün yalnızlığı beni kaygılandırır					
7	Nasıl öleceğimi bilememek beni kaygılandırır					
8	Ölmenin nasıl bir his olduğunu bilmemek beni endişelendirir					
9	Ne zaman öleceğimi bilememek beni kaygılandırır					
10	Ölüme karşı elimden bir şey gelmemesi beni kaygılandırır					
11	Bir tabut görmek beni kaygılandırır					
12	Ölüm hakkında konuşmak beni kaygılandırır					
13	Ölümlle ilgili bir televizyon programı izlemek beni kaygılandırır					
14	Yolda ilerleyen bir cenaze alayını görmek beni kaygılandırır					
15	Taziye ziyaretlerine gitmek beni kaygılandırır					
16	Ölümlle ilgili bir yazı okumak beni kaygılandırır					
17	Ölmüş birinin arkasından ağlayanları görmek beni kaygılandırır					
18	Ölümcül bir hastalığa yakalanmaktan endişe duyarım					
19	Ölürken canımın yanacağı fikri beni kaygılandırır					
20	Yavaş yavaş ölmekten endişelenirim					

Ek-4. COVID-19 Korku Ölçeği

Değerli Katılımcı, aşağıda sizinle ilgili ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz ve sizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Sizden beklenen içtenlikle cevap vererek bilimsel bir çalışmaya yardımcı olmanız. Lütfen bütün sorularla ilgili görüşlerinizi ifade ediniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Koronavirüsten (COVID-19) çok korkuyorum.					
2. Koronavirüsü düşünmek beni rahatsız ediyor.					
3. Koronavirüsü düşündüğümde ellerim soğuk soğuk terliyor.					
4. Koronavirüs nedeniyle hayatımı kaybetmekten korkuyorum.					
5. Sosyal medyada koronavirüsle ilgili hikayeleri ve haberleri gördüğümde gerilir veya endişelenirim.					
6. Koronavirüse yakalanacağım korkusundan dolayı uyuyamıyorum.					
7. Koronavirüse yakalanacağımı düşündüğümde kalbim hızla çarpmaya başlıyor.					

Ek-5. Yaşamda Anlam Ölçeği

Lütfen sadece bir anlığına yaşamınızı anlamlı kılanın ne olduğunu düşünün ve aşağıdaki ifadelere mümkün olduğunca sizi yansıtan yanıtlar vermeye çalışın. Unutmayın ki, bu ifadeler kişiye özgüdür ve doğru ya da yanlış yanıtları yoktur. Her bir ifadenin sizin için ne kadar geçerli olduğunu aşağıdaki ölçeği kullanarak numaralandırınız.

Maddeler	Kesinlikle Doğru Değil	Çoğunlukla Doğru Değil	Kısmen Doğru Değil	Ne Doğru Ne Yanlış	Kısmen Doğru	Çoğunlukla Doğru	Kesinlikle Doğru
1. Yaşamımın anlamının farkındayım.							
2. Yaşamımın anlamlı olduğunu bana hissettirecek bir şeyler arıyorum.							
3. Daima yaşamımın amacını arıyorum.							
4. Yaşamımın gayet belirgin bir amacı var.							
5. Yaşamımı nelerin anlamlı kıldığını iyi biliyorum.							
6. Tatmin edici bir yaşam amacı keşfetmiş durumdayım.							
7. Daima, yaşamımı değerli hissettirecek bir şeylerin arayışı içindeyim.							
8. Yaşamım için amaç ve hedef arıyorum.							
9. Yaşamımın belirgin bir amacı yok.							
10. Yaşamıma anlam arama çabasındayım.							

Ek-6. Beck Umutsuzluk Ölçeği

Aşağıda geleceğe ait düşünceleri ifade eden bazı cümleler verilmiştir. Lütfen herbir ifadeyi okuyarak, bunların size ne kadar uygun olduğuna karar veriniz. Örneğin okuduğunuz ilk ifade size uygun ise “Evet”, uygun değil ise “Hayır” ifadesinin altındaki kutunun içine (X) işareti koyunuz.

Sizin için uygun mu?

	EVET	HAYIR
1. Geleceğe umut ve coşku ile bakıyorum.	()	()
2. Kendim ile ilgili şeyleri düzeltemediğime göre çabalamayı bıraksam iyi olur.	()	()
3. İşler kötüye giderken bile her şeyin hep böyle kalmayacağını bilmek beni rahatlatıyor.	()	()
4. Gelecek on yıl içinde hayatımın nasıl olacağını hayal bile edemiyorum.	()	()
5. Yapmayı en çok istediğim şeyleri gerçekleştirmek için yeterli zamanım var.	()	()
6. Benim için çok önemli konularda ileride başarılı olacağımı umuyorum.	()	()
7. Geleceğimi karanlık görüyorum.	()	()
8. Dünya nimetlerinden sıradan bir insandan daha çok yararlanacağımı umuyorum.	()	()
9. İyi fırsatlar yakalayamıyorum. Gelecekte yakalayacağıma inanmam için de hiçbir neden yok.	()	()
10. Geçmiş deneyimlerim beni geleceğe iyi hazırladı.	()	()
11. Gelecek benim için hoş şeylerden çok tatsızlıklarla dolu gözüküyor.	()	()
12. Gerçekten özlediğim şeylere kavuşabileceğimi <u>ummuyorum</u> .	()	()
13. Geleceğe baktığımda şimdikine oranla daha mutlu olacağımı umuyorum.	()	()
14. İşler bir türlü benim istediğim gibi gitmiyor.	()	()
15. Geleceğe büyük inancım var.	()	()
16. Arzu ettiğim şeyleri elde edemediğime göre birşeyler istemek aptallık olur.	()	()
17. Gelecekte gerçek doyuma ulaşmam olanaksız gibi.	()	()

18. Gelecek bana bulanık ve belirsiz görünüyor.	()	()
19. Kötü günlerden çok, iyi günler bekliyorum.	()	()
20. İstedğim her şeyi elde etmek için çaba göstermenin gerçekten yararı yok, nasıl olsa onu elde edemeyeceğim.	()	()

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad Soyad: Ayşe Gül UÇMAN

Yabancı Dil: 65

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Y. Lisans	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Düzce Üniversitesi	2023
Lisans	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Düzce Üniversitesi	2020
Lise		Kırıkhan Anadolu	2016
		Sağlık Meslek Lisesi	

YAYINLAR

Tekke, M., Uçman, A. G. ve Suvay, C. (2020). İşsiz olan kişilerin kişilik, yaşam memnuniyeti ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Journal of the Human & Social Science Researches*, 9(2), 1247-1262. Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/issue/54141/673152>

Güngör, A. ve Uçman, A. G. (2019). Depression and hopelessness in Turkish healthcare workers: The moderating and mediating roles of meaning in life. *Global Public Health*, 15(2), 236-246. DOI: 10.1080/17441692.2019.1656273